

[illegible]

1. 8. 1897 - 1. 8. 1997

'Agitatoren'. Maleriet af Erik Henningsen er malt i 1919 og hedder egentlig En Folketaler i Nørre-Fælled. Maleriet hænger i dag på Metalskolen Jørlunde. Det er de københavnske smedeaftdelingers gave til skolen ved indvielsen i 1968.

Kære HK-medlem

*P*å en varm sommerdag for 100 år siden mødtes 20 handelsmedhjælpere - hovedsagligt kolonial-medhjælpere - i en lille beværtning i Istedgade.

Det var den 1. august, og formålet med deres møde var at danne en forening, så de i fællesskab kunne få bedre løn- og arbejdsforhold. De stiftede "De danske handelsmedhjælperes forbund af 1897". Det var starten på HK København.

Vi har grund til at takke disse mennesker. Og vi har grund til at ønske hinanden til lykke med vores 100 års jubilæum og de resultater, som vi i fællesskab har opnået siden den spæde start i Istedgade.

Resultaterne er ikke kommet af sig selv. Jeg tør nok sige, at de første ikke havde det let, når de skulle forsøge at forbedre leveforholdene for deres kolleger. Ofte mistede de jobbet... måske også boligen - men det afholdt dem ikke fra at agitere og kæmpe for de mål, som de sammen med andre i HK havde sat sig.

I dette jubilæumsskrift fortælles en del af HK Københavns historie og kamp i de 100 år, der er gået siden. I dag har det heldigvis ikke de samme store

menneskelige omkostninger at være fagligt organiseret og kæmpe for kollegernes rettigheder. Men det er stadig en kamp at fastholde og udbygge de resultater, vi har opnået. Vi har derfor stadig brug for en stærk fagbevægelse, der kan og vil kæmpe for medlemmernes rettigheder og vores velfærdssamfund. Kamp og solidaritet er ikke forældede begreber. Tværtimod. Vi bør ikke glemme, at der også i dag er politiske kræfter, der forsøger at forringe vort velfærdssamfund og dermed forholdene for de svage grupper.

HK København ønsker jer alle et godt jubilæumsår.

Med venlig hilsen
HK København

Ib Sørensen
Formand for HK København

HK København 100 år - fra armod til velstand

I dette jubilæumsskrift kan du blandt mange andre historier læse:

Til skærm i vor nød side 5

Luften sitrede af varme i den lille restaurant i Istedgade, da en snes medhjælperstiftede en fagforening til skærm imod nød.

En arbejdsplads i 1890'erne side 6

Usle forhold var dagligdag for medhjælperne i '90'ernes København.

På vand og brød side 8

End ikke truslen om hårdt straffearbejde kunne knække tømrersvendenes faglige kamp i 1794.

"September-forliget" side 10

Med storlockout'en i 1899 ville arbejdsgiverne knække fagbevægelsen en gang for alle.

Sammenhold og personkrig side 12

To af HK's pionerer havde det så svært med hinanden, at det kunne have fået alvorlige konsekvenser for den unge organisation.

Slående argumenter side 15

DFDS brugte HK'ere som strejkebrydere.

En usædvanlig arbejdsgiver side 16

Magasin du Nord's stifter gjorde et stort indtryk på den unge fagforeningsmand Axel Gundel.

En besværlig fødsel side 21

Det var ikke uden omkostninger, da HK ville forsikre medlemmerne imod arbejdsløshed.

Knivene slibes side 24

Konflikten på forsikringsselskabet "Skandinavia" førte til både øretæver og politianmeldelser ... og nederlag for HK.

Et gennembrud side 28

Vølund-konflikten gav endelig HK en tiltrængt faglig sejr.

Et langt liv med IRMA side 30

Lidt for fine til fagforening side 35

Hundrede års kamp om lukkeloven side 36

... og sød musik opstod side 38

Jørgen Eiberg som politisk agitator og arrangør af baller i K.B.Hallen.

Med Max Harvøe i skoven side 39

Strejken mod Sømanden side 49

Da sømands-bossen udfordrede HK, fik han nok at se til.

Klinten - fag, fritid og ferie side 50

Vi skal ud på arbejdspladserne side 52

John Dahl om sin karriere, der startede som "døden pølse" på et "udflytterkontor".

HK København & 1. Maj side 54

Det er ikke alle i HK København, der elsker Fælles Faglig 1. maj.

Modul Data ... HK's perle side 5

HK og Fællesorganisationen side 60

Da Ib Sørensen blev formand for FO, vandt den fagligt aktive linie. Et af resultaterne var "Løjtanternes oprør".

Når kærtegn krænker side 62

Sex-chikane er ikke "opfundet" i går - det blev kvinderne også udsat for i mors og bedstemors tid.

Mindre sus i fanerne side 64

Nye omgangsformer og virksomhedskulturer har også ændret de faglige kampvåben - i stedet samarbejdes der for at opnå resultater.

Din afdeling side 66 - 97

HK København's otte afdelinger i historiens og fremtidens lys.

Optimismen er vendt tilbage side 98

Overborgmester Jens Kramer og HK Københavns formand, Ib Sørensen, er enige: København går lysere tider i møde.

Medhjælpermarchen

Medhjælperne fra Butik og Kontor,
hør nu en Gang et Alvorsord:
Enkeltvis intet vi evne,
samlet vi fremad maa stævne.

Se Jer dog om! Se hvorhen det nu bær!
Se Jer dog om! Af tiden lær!
Vi kan vel fare med lempe,
men ej mod Tidsaanden kæmpe.

Se til de Stænder, som før os gik frem,
arbejdede, tog Lønnen hjem.
Samlede fremad de drage,
snart staar vi ene tilbage.

Medhjælperstand! Det da være dig sagt:
Staa for din egen Sag paa Vagt,
ellers du bliver bagefter,
saml dig og prøv dine Kræfter!

Da skal det kendes, at fremad det gaar,
da skal vi vel faa bedre Kaar.
Lad os da følge hverandre!
Fremad mod Maalet vi vandre!

Vald. Pedersen til HK's kongres 1906. Musik af A. C. Petersen.

Udgivet af HK København i anledning af organisationens 100 års jubilæum den 1. august 1997. Ansvarshavende: Ib Sørensen.

Produktion: Neumann & Ovesen, Defacto Pressebureau, Tlf. 3333 0086. Lay-out: Fritz Grafisk.

Billedmaterialet i dette jubilæumsskrift stammer i stor udstrækning fra gamle arkiver. Det har ikke været muligt at finde samtlige rettighedshavere. Hvis ophavsretten er krænkede, er det utilsigtet. Retmæssige, dokumenterede krav vil blive honoreret efter samme retningslinier, som hvis der på forhånd var indhentet tilladelse.

Oplag: 20.000 expl. Papir: 115 gr. Nopacote mat. Omslag: 200 gr. Galerie Silk. Tryk: Dansk Andels Trykkeri.

Halvfjersermode.

Før 1897 Ladegårdsåen. Ladegården var oprindelig avlsgård til Københavns Slot. Men fra 1816-1908 blev Ladegården brugt som Københavns Kommunes fattiggård og tvangsarbejdsanstalt. Beboerne blev kaldt 'fattiglemmer' eller blot 'lemmerne' - de blev bl.a. sat til at gøre rent efter torvedagen. Ladegårdsåen overdækkes i 1897 og bliver til Åboulevarden.

1895 Så er der gang i stofferne. Vi er i "Gera Stoffer" på Strøget. Forretningen hed mere korrekt "Gera Fabrikernes Kjøletøjs udsalg" opkaldt efter byen Gera i Tyskland, der var førende inden for konfektion. (Aktuelt)

Ca 1900 De nydelige og distingverede herrer er ekspedienter i Jac. Olsens herreekviperingsforretning på Amagertorv. (Aktuelt)

Der var varmt i den lille restauration i Istedgade 95 den 1. august 1897. Selv om døren stod åben, hjalp det ikke meget for de 20 unge mænd, der var bænket om bordene med deres kaffe. Det skarpe sollys strømmede ind gennem døren og lyste op i det dunkle lokale, hvor især en enkelt af de unge mænd skilte sig ud ved næsten pauseløst at lade ordene flyde.

Den unge mand var Karl Hintz. Hans indtrængende stemme steg og faldt i takt med hans iver for at få de andre til at forstå, hvor vigtigt hans ærinde var. Der blev lyttet intenst, men en gang imellem blev hans tale dog afbrudt af latterudbrud, som oftest provokeret af hans ven, Jørgen Gjerding, der med sit lyse hoved og sin rappe mund tog lidt af brodden, når Hintz blev lidt for vidtløftig.

Moden til en ny forening

Det var søndag formiddag, og selv om kirkeklokkerne højlydt kaldte til gudstjeneste, havde det ingen indvirkning på selskabet. Alle havde de været på arbejde til kl. 9.00, de fleste af dem som medhjælpere hos kolonialhandlere, urtekræmmere, manufakturhandlere m.v., mens ganske få udførte kontorarbejde. Om få timer, kl. 16.00, når kirketiden var slut, skulle der arbejdes igen, indtil butikkerne lukkede ved 21-tiden.

For Hintz var tiden blevet moden til at starte en ny forening for handelsmedhjælperne, selv om alle rundt om bordet i forvejen var medlemmer i Han-

TIL SKÆRM I VOR NØD

delsforeningen af 5. juni. Det var deres principaler også, og selv om disse faktisk var de færreste, var det alligevel dem, der styrede foreningen.

- I Tyskland har handelsmedhjælperne deres egen forening. Da den startede i 1881, var der 216 medlemmer, i dag er der 77.000. Meget er vundet

tede han. Man kunne jo bare se på de arbejdsmænd og håndværkere, der var lock-outet af arbejdsgiverne og havde været det i måneder. Der var stor nød blandt disse, og tillige var det usikkert om kampen overhovedet kunne føre til nogen som helst forbedringer.

- Jamen, hvad er alternati-

ses til at sove bag disken eller på lageret? Nej, det kan vi kun selv. Men ikke alene, ikke hver især. Vi må samle os i en forening, der kan og vil tage kampen op med principalerne. For kamp vil der blive. Men er vi mange nok, vil det vise sig, at vi er de stærkeste.

Et kampprogram

Sveden perlede på Karl Hintz' pande, da han satte sig igen. Jørgen Gjerding tog lynhurtigt over og oplæste et forslag om dannelsen af „Forbundet af danske handelsmedhjælpere af 1897“:

- „Forbundet af danske handelsmedhjælpere af 1897,, er stiftet af en kreds af unge handelsfolk, som har følt trang til ved udtrædelse af „principalforeningen af 5. juni“ ved sammenslutning at føre sine interesser og krav frem for dagens lys og i sammenhold at kunne organisere sig og sine kolleger. Ligeledes søges en gennemførelse af flere sociale reformer, f.eks.:

- Lønninger efter pris-kurant
- Normal arbejdsdag på 12 timer
- Kost- og logi-systemets afskaffelse
- Hel-søndagslukningens gennemførelse
- Gennemførelse af en ugentlig friaften
- Regulering af lærlevæsenet
- Regulering af kvindelige medhjælpere
- En måneds opsigelsesfrist.

Forslaget blev besvaret med klapsalver, og hurtigt blev der enighed om kontingentet: 50 øre i indskud og derefter 50 øre om måneden. Gjerding skulle skaffe medlemskortene på et trykkeri, og samtidig skulle han udfærdige og få trykt et opråb, der skulle omdes af de tilstedeværende.

Restaurationen blev til værtens store tilfredshed udpeget som forbundets lokaler, hvor kontingent kunne indbetales hver søndag fra kl 1 til 3.

Som forbundets første formand blev Karl Hintz valgt, og straks efter lød det første leve for den nye organisation.

Med 20 kr. i kassen og ungdommens geist og ildhu var det første spæde skridt taget. Solen skinnede stadig hedt, da de opstemte medhjælpere forlod restaurationen for igen at slide bag diskene.

Men i horisonten var skyerne på vej.

Møde for Handelsmedhjælpere. „De danske Handelsmedhjælperes Forbund af 1897“ indbyder til sit første offentlige Møde paa Søndag Eftermiddag Kl. 1 i Haandværkerforeningens Lokaler, Kronprinsensgade. Der er ingen Tvivl om, at Mødet vil blive meget talrigt besøgt, da det er første Gang der gøres et alvorligt Forsøg paa at danne en Organisation i Handelsfagene, udelukkende omfattende Medhjælperne.

Udklip fra Social Demokraten 1897.

for handelsmedhjælperne gennem denne forening, som har virket meget til fremme af standens vel. Vi kan gøre det samme, men vi må bryde med handelsforeningen og stå på egne ben, mente Hintz.

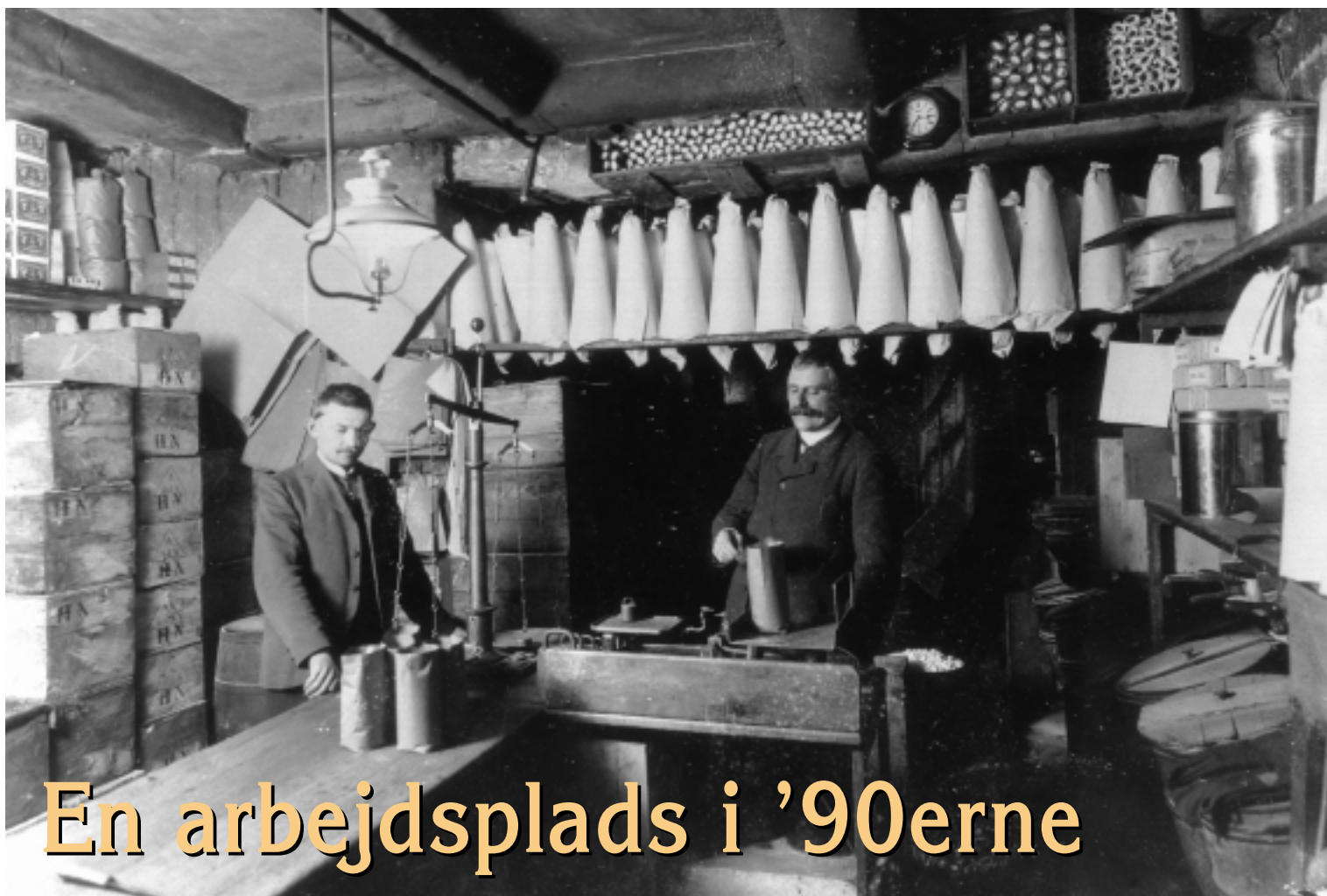
Hvor skal kampen føres?

Rundt om bordet blev der nikket, og Gjerding supplerede med et „hørt, hørt“. Men Severinsen, en 18-årig knøs med en tæt manke af rødt, krøllet hår, var ikke overbevist. Principalerne ville simpelthen ikke tillade det og ville måske endda kaste de formastelige på porten, fryg-

vet? At lade stå til og overlade det til principalernes forgodtbefindende, om vi skal have anstændige forhold? Vi har jo prøvet gennem handelsforeningen at få principalerne med på at lukke kl. otte om aftenen. Hvad skete der? Intet. Kan vi regne med, at principalerne selv tilbyder at give os en 12-timers arbejdsdag? Er det principalerne, der vil gå forrest for at afskaffe deres lukrative kost- og logi-system, der holder os på eksistensminimum og sultegrænsen, giver os de mest usle kamre uden varme og uden vand, hvis vi da ikke blot henvi-

Istedgade 95. Her lå den restauration, hvor Karl Hintz fik de forarmede medhjælperes opbakning til at danne Forbundet af danske handelsmedhjælpere af 1897.

En arbejdsplads i '90erne

„Butikken, der lå i kælderen, var tilsyneladende som ældre urtekrambutiker i almindelighed, men ved nærmere undersøgelse opdagedes snart enkelte mærkværdigheder. Til højre for indgangen var anbragt en bæk, betrukket med sort læder; her fandt kunderne - som mest bestod af Amagerfolk - en behagelig hvileplads, mens de rekvirerede varer blev indpakkede. Pladsen under bænken var altid besat med usolgte potteplanter, kurve, sække o.s.v. Det mærkværdige ved denne bæk var, at den strakte sig hele butikken igennem - langs væggen - helt ud igennem det saakaldte køkken og op i gaarden - det var slet og ret en

kloakledning med udløb i rendestenen paa gaden. Man kan danne sig et begreb om den aroma, der her udstrømmede i den varme sommertid! Om vinteren har jeg ofte været med til med en jernstang at op-hugge den bundfrosne is.

Ovennævnte køkken blev for

det meste benyttet som pakrum - her henstod rosiner, figen, mel- og grynsække m.m. Omkring paa de skimlede, fugtige vægge krøb i dusinvis 3 á 4 tommer lange, slimede graa og sorte snegle, og en gang imellem dumpede et af disse uhyrer ned i de med madrester hensatte tallerkener.

Butiksgulvet var af mangeaarigt slid hulet, saa det paa de mest udsatte steder dannede bjerge og dale; hver aften efter endt fejning

saa det nok så hyggeligt ud med sit overdække af hvidt sand. Lørdag aften foretoges ekstra rengøring, som bestod i, at karlen og jeg, hver med sin sæbeske, skrabede gulvet rent for det i ugens løb samlede snavs, der i tommetykke kager kunne fylde flere spande. Man følte sig helt let og veltilmode søndag morgen ved at betræde det rene gulv“.

Unavngiven medhjælperes beretning fra en urtekrambutik paa Christianshavn.

Ca 1900 Herberg for hjemløse i Dr. Tværgade 54. Nøden var stor. Det var ikke usædvanligt, at familierne blev sat ud af deres lejligheder ved 'hjælp' af kongens foged. (ABA)

Usle forhold

Det var mennesker fra medhjælpernes proletariat, der startede Handels- og Kontormedhjælperforeningen i København. Og det var også i første række kolonialmedhjælperne fra dette proletariat, der meldte sig ind i 1897.

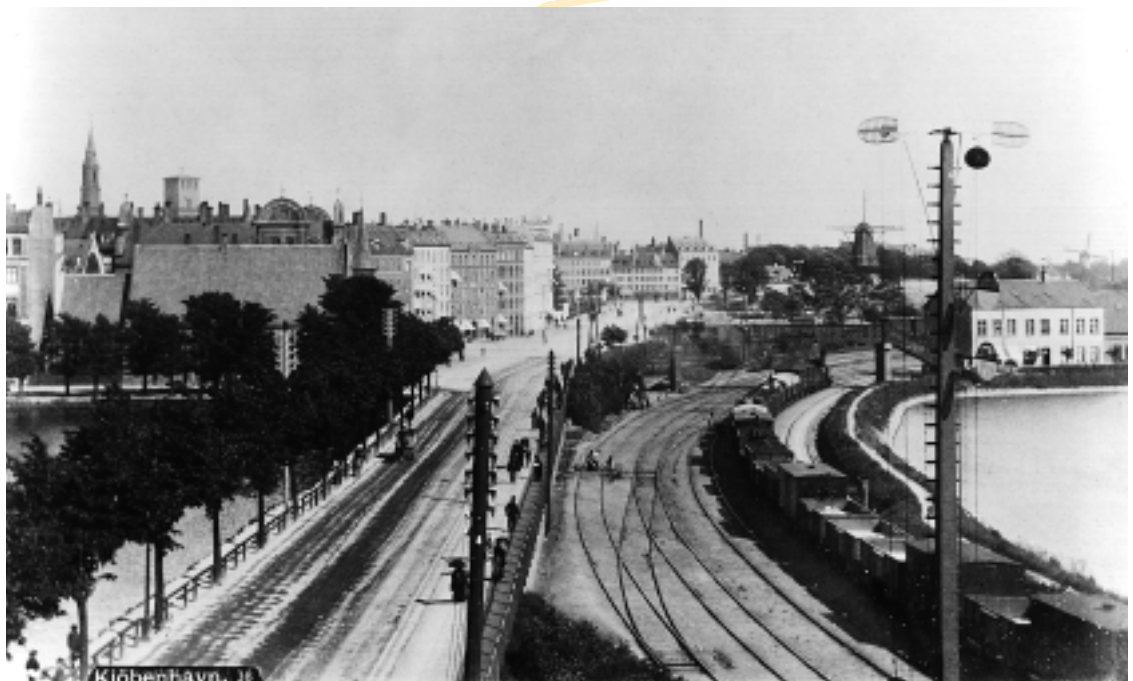
Kolonialmedhjælperne havde de usleste vilkår, hvilket fremgår af foreningens første formål: Normal arbejdsdag på 12 timer, kost- og logisystemets afskaffelse, gennemførelse af en ugentlig fridag o.s.v.

De indlysende mål burde have fået medhjælperne til at strømme ind i foreningen på samme måde, som arbejderne havde organiseret sig. Men medhjælperne var ikke arbejdere. De levede i et ekstremt patriarkalsk miljø, hvor principalens ord var lov. Medhjælperen arbejdede, spiste og sov i principalens hjem - "sovepladsen" var oftest i et usselt butikslokale. Og det "familiebånd", der her ved opstod, var svært at bryde. Det gjorde det heller ikke nemmere, at medhjælperen stadig

var opslugt af en drøm om selv at åbne butik, sådan som det havde været reglen i generationer. At overbevise medhjælperne om, at den tid var forbi, var ikke nemt.

Det første HK-kursus

Det var også HK's stifter Karl Hintz, der lavede det første kursus - for medhjælperne i regning, veksler m.v. - i HK-regi. Det fik han ikke ros for. På en generalforsamling blev han kritiseret for at "bruge på penge på noget sådant, idet pengene var bedre brugt på agitation". På samme generalforsamling blev han dog - efter nogen diskussion - valgt til formand.

1890'erne. Gyldenløvesgade var for 100 år siden et stort rangerteræn. Midt i billedet ses Den Apostoliske Kirke - og bag den skimtes gavlen af Dannerstiftelsen. Møllen - Lucie Møllen - stod på Rådhuspladsen på hjørnet af Vester Voldgade og Nørre Voldgade - bygget af Martin Nyrops rådhus blev påbegyndt i 1892 og var færdigt i 1905. HK København ligger i dag lidt neden for møllen i billedet - perspektivet kan snyde lidt. (Bymuseet)

Næsten 100 år inden danske arbejdere dannede de første fagforeninger, var "Tømrerstrejken" et lysende eksempel på, at kamp, solidaritet og sammenhold giver resultater.

End ikke fængsel på vand og brød og trusler om landsforvisning kunne knække de strejkende. Men udsigten til selv at blive mester var for fristende.

Den faglige kamp startede ikke med dannelsen af fagforeninger i anden halvdel af forrige århundrede og det berømte "Septemberforliget" i 1899.

Allerede i 1794 oplevede borgerne i Danmark den første mere omfattende strejke.

Mange udenlandske håndværkere - især fra Tyskland - var søgt til landet lokket af de omfattende byggerier i København - bl.a. en gennemgribende ombygning af Amalienborg og opførelsen af hele Frederiksstad kvarteret.

Tømrersvendene begyndte i sommeren 1794 at knurre over, at murersvendenes lønninger var højere end deres. Og util-

fredsheden nærmest eksploderede, da to tyske kolleger den 27. juli ikke kunne sige op uden varsel hos Tømrermester Hallander for at gå på valsen.

Gejstlig appel

Tømrermester Hallander holdt på, at Laugsartiklen fra 1682 skulle overholdes; at mester kun behøvede at modtage svendenes opsigelse Mortensdag. Svendene fastholdt derimod, at de havde ret til at sige op uden for skiftetiden, hvis de ville forsøge at få arbejde på fremmede steder - altså gå på valsen.

Men tømrermester Hallander var ubøjelig og stævnedes de to svende, hvorefter retten idømte dem seks dages fængsel på

vand og brød. Det udløste strejke blandt byens 450 øvrige tømrersvende. 300 tømrersvende blev smidt i Kastellet og dømt til landsforvisning. Det stoppede ikke de strejkende. Tværtimod bredte strejken sig til byens øvrige byggepladser og "den store tumult" - som datiden kaldte begivenheden - var en realitet.

De strejkende havde opslået hovedkvarter i Tømrerkroen i Adelgade, hvorfra deres tillidsmænd blev sendt til politime-

steren for at forhandle. Men politimesteren arresterede de formastelige og smed også dem i fængsel.

Kapellanen ved Nikolaj Kirke opsøgte de strejkende i Tømrerkroen og tordnede og appellerede til dem om at udvise fromhed og besindighed. Det samme gjorde rigets øverste juridiske embedsmand og offentlige anklager, generalprokurør Christian Colbiørnsen. Men uden held. De strejkendes krav

På vand & brød

var ultimativt: Deres fængslede tillidsfolk skulle løslades og lønningerne hæves.

Militæret ind

Situationen var gået i total hårdknude, og Staten frygtede for revolutionære tilstande - ikke uden grund. Den franske revolution - der startede i 1789 - var på sit højeste og hovederne rullede.

Staten satte 200 mand fra Garnisonen ind, og mere end 200 svende blev arresteret. 123 svende, der fortsat ikke ville gå i arbejde, blev idømt fire måneders strengt fæstningsarbejde - dommen blev dog aldrig effektueret. De strejkende tyskere blev den 8. august udvist og sej-

let til Lübeck. Kronprinsen beordrede tømrsvendene fra Holmen til at være skruebrækere og fortsætte ombygningen af Amalienborg under militærkommando. Statens hårde kurs betød blot, at strejkerne bredte sig til mange andre faggrupper. Den 8. august var andre bygningsarbejdere, smede, hjulmager og bagere i sympatiaktion for at få de fængslede løsladt. Myndighederne frygtede især bagernes aktion, fordi manglen på brødforsyning ville anskueliggøre det arbejdende folks magt, når de stod sammen.

Del og hersk

Myndighederne måtte kapitulere og nedsatte den 11. august en

kommission, som straks forhandlede med de strejkende. Her brugte myndighederne med held "del og hersk" princippet. Svende med mere end fire år på bagen skulle have lov til at blive frimestre - og efter yderligere fire år kunne de optages i Mesterlauet og opnå borgerskab med ret til at holde og uddanne svende. Udsigten til at kunne blive selvstændige mestre splittede sammenholdet, og strejken blev afblæst allerede dagen efter. Myndighederne havde opnået det, de ville, og de danske svende blev løsladt en uges tid efter.

Kommissionen fortsatte sit arbejde. Seks år efter barslede den med en forordning, der kri-

minaliserede strejkevåbenet med op til seks års hårdt fæstningsarbejde i lænker og efterfølgende landsforvisning.

Erfaringerne fra "Tømmerstrejken" lever den dag i dag: Faglig kamp, sammenhold og solidaritet havde stået sin prøve. Men "Tømmerstrejken" viste også arbejdsgivernes og myndighedernes talent for at splitte sammenholdet.

"Tømmerstrejken" er forevigt af maleren og forfatteren Hans Scherfig (1905-79). Maleriet hang tidligere i Land og Folks kantine - hænger nu i mødesalen i Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv. (Allan Schnipper)

Organisationsret ... men også fredspligt

“Noget for noget”... Det var resultatet af “Septemberforliget” i 1899.

Arbejdsgiverne brugte en banal snedkerstrejke som påskud til en storlockout for at få knæsat princippet om deres ret til at lede og fordele arbejdet.

Ca 1900 De Samvirkende Fagforbund holder møde i det gamle Folkets Hus. Måske var det et møde om den storlockout, som Dansk Arbejdsgiver- og Mesterforening havde iværksat for at knække fagbevægelsen. Konflikten førte til September-forliget. Den samtidige tegning kan være fra samme møde. (ABA)

a arbejdsmændenes, daglejernes og andre ufaglærtes og løsarbejders fagforeninger slog sig sammen og dannede Dansk Arbejdsmandsforbund (senere SiD) i 1897 med M. C. Lyngsie i spidsen, lød der et ramaskrig blandt arbejdsgivere og mestre.

De fandt det uhørt, frækt og provokerende, at “den slags pak” ville diktere dem, hvor meget der skulle betales i løn og

blande sig i, hvordan de skulle lede deres virksomheder.

Der var ganske vist dannet forbund blandt andre faggrupper tidligere - men det kunne arbejdsgiverne allernådigst se gennem fingre med - disse arbejdere havde dog et fag ... og de kunne måske selv blive selvstændige mestre og respektable borgere en dag. Endelig forudså

arbejdsgiverne også faren for uro på arbejdspladserne, fordi de ufaglærtes forbund var langt det største. Det var derfor vigtigt at få arbejderbevægelsen knækket og vise, hvem der bestemte forholdene i virksomhederne. Arbejdsgiverne havde ganske vist selv indset nødvendigheden af sammenhold, da de i 1896 sluttede sig sammen i Dansk Arbejdsgiver- og Mesterforening; senere DA.

De Samvirkende Fagforbund (DsF) - senere LO - blev stiftet i 1898.

Aggressive arbejdsgivere

Arbejdsgiverne fik et påskud til at tage det store opgør og forsøge at knække fagbevægelsen, da 370 snedkere i syv jyske byer i april fortsatte deres strejker, efter at de to gange havde forkastet den overenskomst, deres forbund havde forhandlet.

Det er værd at lægge mærke

til, at det var arbejdsgiverne, der ville kampen. Tiden omkring århundredeskiftet var mere præget af arbejdsgivernes aggressive fremfærd og store lockout'er end af fagbevægelsens småstrejker.

Snedkerstrejken fik således DA til at rejse nye krav over for DsF - de såkaldte "8 punkter". Blandt andet det helt principielle krav om arbejdsgiverens ret til at være "herre i eget hus" og dermed også kravet om "retten til at lede og fordele arbejdet", som skulle være "anerkendt og accepteret af Arbejdernes Hovedorganisation".

Da DsF afviste DA's krav, iværksatte arbejdsgiverne general-lockout i byggefagene og jernindustrien og sendte 30.000 arbejdere på gaden. Arbejdsgiverne udvidede i løbet af sommeren lockout'en, så yderligere 10.000 blev ramt. Sulten plagede de små arbejderhjem. Men de fik hjælp fra en helt uventet kant. Socialdemokratiets alliance med bondepartiet Venstre betød, at landets bønder sendte fødevarer til de lockout'ede.

Retten til at lede

Flere mæglingsforsøg led skibbrud og arbejdsgiverne skærpede kursen yderligere ved at udvide antallet af lockout'ede. Kampen var også blevet principiel for arbejdersiden, fordi den handlede

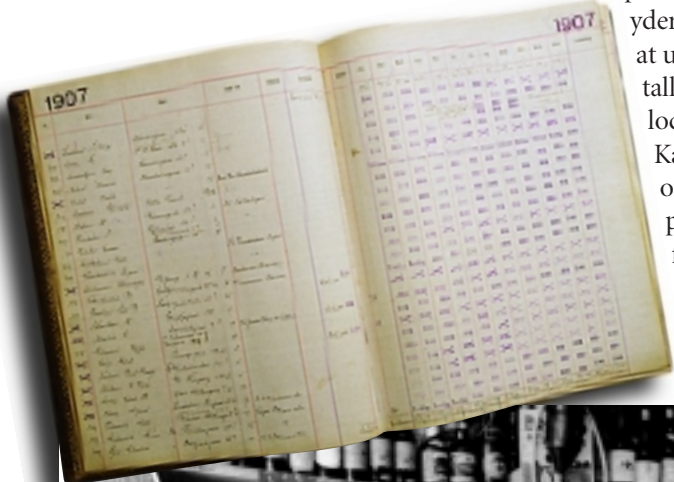
om retten til at være medbestemmende over egne arbejdsforhold - på trods af arbejdsgivernes ejendomsret over produktionsmidlerne.

Først den 5. september lykkedes det at forlige parterne i det, der siden er blevet kaldt "arbejdsmarkedets grundlov". Parterne anerkendte hinandens ret til at iværksætte kollektive kampskridt - hermed accepterede arbejdsgiverne også arbejdernes ret til at organisere sig. Men samtidig måtte arbejdersiden skrive under på pkt. 4 i aftalen: "Arbejdsgiverens Ret til at lede og fordele Arbejdet, samt anvende den efter deres Skøn til enhver Tid passende Arbejdskraft". Denne bestemmelse - sammenholdt med "fredspligten" i overenskomstperioderne som førte frem til "Norm for

1899 Lockout'en var en alvorlig sag, hvor arbejderfamilierne sultede og blev smidt ud af deres små lejligheder, når de ikke kunne betale huslejen. Alligevel kunne pressen ikke dy sig for at lave sjov med situationen. Her ses en karikatur af formændene for DsF og DA som fornærmede og stædige børn under et forsøg på mægling.

behandling af faglig strid" i 1910 - har siden af og til voldt fagbevægelsen en del problemer - især når medlemmerne imod organisationernes vilje og anbefalinger alligevel anvendte faglige kampskridt.

Ca 1906 Vissenbergs Købmandshandel på Peter Bangs Vej. (Bymuseet)

Sammenhold ...og personkrig

Meget hurtigt efter stiftelsen af „Forbundet af danske handelsmedhjælpere“ blev de første agitationsmøder afholdt. De omdelte og personligt overdragne opråb ramte handelsmedhjælperne lige i hjertekulen, og møderne var godt besøgt. Men alt for mange var stadig besjælet af tanken om „egen fod under eget bord“, sådan som det havde været praksis indenfor handelen: Efter trældom som medhjælper kunne man selv etablere sig - og mange gange med principalens støtte.

De fleste medhjælpere holdt fast i drømmen, og kunne ikke

forbinde sig med Karl Hintz og hans følgesvendes opgør med selve denne tanke. De havde ikke set i øjnene, at udviklingen nu gik en anden vej, hvor medhjælperne forblev medhjælpere, fordi der ganske enkelt ikke var

plads til flere selvstændige. Tværtimod begyndte man også indenfor handelen, ligesom industrien havde gjort det længe, at koncentrere den på færre hænder. At principalerne samtidig råbte „socialister“ efter det nye forbund

gjorde bestemt heller ikke tingene lettere. Arbejdere kunne måske være socialister, men medhjælpere og kommis'er, næh tak.

Karl Hintz. Stiftelsen af HK København og den første formand.

Axel Gundel. Stiftelsen af HK-forbundet. (ABA)

Famlende og ubehjælpssomme

Men forbundets sociale budskab gav dog genklang. Blandt andet hos Axel Gundel (der senere stod i spidsen for at samle alle medhjælperafdelinger i et landsforbund, det nuværende HK-forbund), der mødte op til et af de første agitationsmøder i 1897. Han blev dybt skuffet. Indlederen (formentlig Karl Hintz, red.) og hans tro væbne-

re var famlende og ubehjælpssomme, syntes han, og kun et fåtal meldte sig ind.

Det gjorde Axel Gundel også, men ikke uden en vis tøven, „frastødt som jeg blev af den hele måde, sagen blev grebet an på“, som han senere har forklaret. Karl Hintz var ganske enkelt en hindring for organisationens videre udvikling, mente han, og dermed var kimen lagt til en årelang strid mellem stifteren af HK i København og stifteren af det landsdækkende forbund. En personstrid, der meget vel kunne have fået katastrofale følger for den unge organisation.

Årsagen til striden skal næppe ses i Axel Gundels lidet flatterende bemærkninger om

Karl Hintz, sådan som han beskrev dem 25 år efter:

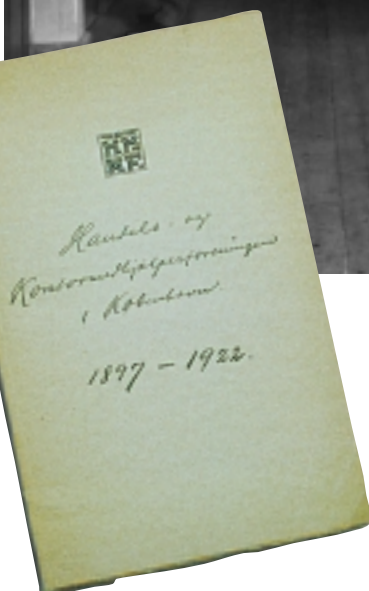
„Et menneske kan ikke gøres ansvarlig for bristede evner, så længe det er åbenbart, at vilje og hensigt er gode nok“.

Mål og midler

Talrige sirligt nedfældede referater af deres sammenstød fortæller derimod om en afgrundsdyb forskellig opfattelse af, hvordan kampen for medhjælpernes ve og vel skulle føres. Karl Hintz tog sit udgangspunkt i de fagforeninger, arbejderne allerede havde oprettet, og ville føre kampen for medhjælpernes vikår på samme præmisser. Gundel derimod, fandt disse

1911 Tiden omkring århundredeskiftet var præget af mange strejker og konflikter. Her en sporvognsstrejk, hvor birkefuldmægtig Carstensen henter uniformer hos de strejkende sporvognsfunktionærer - i baggrunden følger to herrer interesseret begivenheden ... måske købmand Wesche og hans kommis. (ABA)

metoder uegnede for kolonialmedhjælperne, og ville finde mere pragmatiske løsninger. Det var ikke noget tilfælde, at det blev Gundel, der kunne samle medhjælperne i Danmark, på trods af stor skepsis fra de jyske afdelinger overfor „socialisterne“ i København.

Uenigheden behøvede som sådan ikke resultere i et personligt slagsmål, men mon ikke Axel Gundels - nærmest foragtelige - holdning til personen Karl Hintz har været en stærkt medvirkende årsag? Eller var det blot to stærke personligheder, som den lille organisation ikke kunne rumme på en gang?

Verbale slagsmål

Det har bestemt ikke været kedeligt - men næppe heller særlig motiverende for nye medlemmer - at overvære slagets gang, når de to kombatanter stødte sammen. Begge havde de ordet i deres magt, og de brugte det flittigt:

Bestyrelsesmøde den 23.

april 1900 i kolonialmedhjælpernes bestyrelse:

„Punkt 3, lukkesagen.

Formanden (P.C. Jørgensen) ønskede oplysning om mødet den 18. april på Nationals Taganlæg, denne sag vedrørende. Hamann fremstillede nævnte møde, samtidig med at han meget skarpt kritiserede Herr. A. Gundels optræden efter sit indledende foredrag (på et medlemsmøde, red.). F. Christensen som ligeledes havde overværet mødet, sluttede sig til Hamann og foreslog at Herr. A. Gundel burde have sig en næse for sin optrædende. K. Hintz havde herefter ordet for en redegørelse af sin stilling nævnte aften og fremhævede det skadelige i for organisationens vedkommende at Herr. Gundel altid optrådte som han gjorde. Det vedtoges enstemmigt at sende centralorganisationens (på dette tidspunkt betegnelsen for HK-København, red.) formand Herr. A. Gundel en repremande i brevform endnu samme aften.“

Den første grænsestrid

På en ekstraordinær generalforsamling hos kolonialmedhjælperne den 9. august 1900 brød modsætningerne mellem Karl Hintz og Axel Gundel ud i lys

lue. Gundel ville have kontingentforhøjelse, så agitationen kunne forstærkes og flere medlemmer ville komme til; Hintz mente derimod, det ville koste medlemmer. Begge stillede de resolutionsforslag, og efter referatet at dømme (særdeles langt) var der en til tider meget skarp meningsudveksling.

Afstemningen foregik skriftligt, med 20 stemmer til A. Gundels forslag og tre stemmer til K. Hintz. Generalforsamlingen startede kl. 19.00 og sluttede 00.30, få timer før de første medhjælperne skulle møde på arbejdet.

På en generalforsamling i 1902 var der igen divergenser mellem Gundel og Hintz, der nu var formand for kolonialmedhjælperne i København. Sagen drejede sig om en tidligere formand I.C. Kofoed, der søgte overflyttelse til kontor-medhjælperne. I følge kontormed-

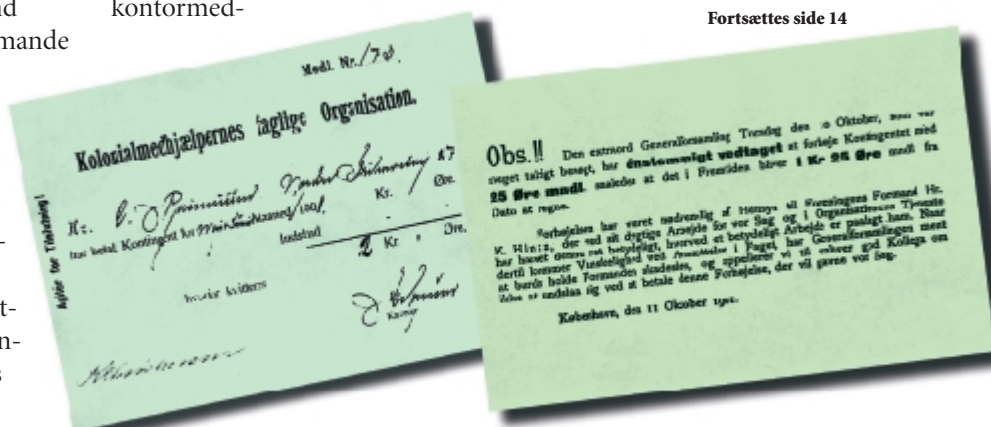
1902 Bogholderi hos Ferslew. (Elfelt foto)

hjælpernes protokol på grund af personlige uoverensstemmelser med kolonialafdelingen (Hintz). På trods af Gundels ihærdige forsøg på at overtale kontormedhjælperne til at optage Kofoed, valgte man at stille sig solidarisk med kolonialmedhjælperne.

Sjov i gaden

En ny forhandlingsprotokol starter med endnu en ekstraordinær generalforsamling i begyndelsen af oktober 1902, igen med hidsige angreb mellem Hintz og Gundel, der, som han udtrykte det, som sædvanlig var i rigtigt „Kolonialmedhjælpergeneralforsamlingshumør“. Redaktøren af HK-bladet, „Merkur“, V. Hansen, blev inddraget ved (grove) beskyldninger fra Hintz, og optrådte i følge referatet hidsigt på talerstolen.

Fortsættes side 14

1902 Klods Hans. Oft-Hansen
- måske et trykkeri eller forlag. (Elfelt foto)

Fortsat fra side 13

„Hintz er inkonsekvent, han er en af de værste logikere“, smældede Hansen, hvorefter han forlod salen.

„Gundel: Der er altid sjov i gaden, når Hintz og Gundel kommer sammen; men skylden er Hintz mangel på opfattelses-evne, han er snart på Nordpolen, snart på Sydpolen og taler

dertil, at enten skulde Hintz træde ud eller kolonialmedhjælperne vilde blive ekskluderede.

Hintz: Beklagede at V. Hansen var gaaet, han havde ellers flere sandheder at sige ham; men han bad Gundel fortælle Hansen hvad han nu ville sige (her blev han afbrudt af Gundel, der fandt det urigtigt at tale om en mand, naar han ikke var til stede). Gundel siger, vi skal komme til at staa ham til regnskab for disse udtalelser i aften, men han (Hintz) har ikke sagt andet end sandheden. Gundel optræder altid som general. Med hensyn til Gundels udtalelse at han skulde træde ud kunde kan blot gøre Gundel opmærksom på, at han var valgt af kongressen til næste kongres, og hans anden udtalelse at vi ellers

skulde ekskluderes tror jeg at vi vilde klare os bedre naar vi stod paa egne ben“, hedder det i referatet.

Udmeldt og ekskluderet

Hintz og kolonialmedhjælperafdelingen ville ikke lade sig

diktere af Gundel, og på en ny generalforsamling den 22. oktober meldte afdelingen sig ud af Centralorganisationen med de foreskrevne tre måneders varsel.

Svaret kom lige så stærkt igen: Afdelingen blev øjeblikkeligt ekskluderet, og Centralorganisationen oprettede en ny afdeling for kolonialmedhjælperne i København.

Den fik dog et kort liv. Året efter måtte Axel Gundel forlade posten som forretningsfører i Centralorganisationen efter et mislykket projekt med en pladsledighedsforsikring. Karl Hintz og hans tropper meldte sig straks ind igen.

Freden var gen-

oprettet, men organisationen havde lidt. De højrøstede skænderier kunne nok få de mere besindige medhjælperne til at takke nej til et medlemskab af en forening, der i den grad var i strid med sig selv.

Samtidig var konjunkturerne heller ikke på organisationens side, og håndgribelige resultater var der ingen af. Hele HK's barndom var medlemsmæssigt en march på stedet, og 20-årsalderen var nået, før de første 1.000 københavnske medlemmer blev rundet.

At organisationen ikke allerede efter få år blev sprængt i stumper og stykker, må ubetinget tilskrives de ihærdige og opofrene personligheder, der hele tiden stillede sig i spidsen. Idealismen og kampgejsten lod sig ikke svække af medlemstallet.

1900 Børneinstitution (asyl) i Lille Istedgade. Bemærk personale-normeringen. (ABA)

1927 Axel Gundel i et afslappet øjeblik ved sit skrivebord. (ABA)

slet ikke sammenhængende. Hintz går frem på samme måde som arbejderne og det er forkasteligt, derfor stagnere bevægelsen, men det skulde komme

1902 I 1902 tvang DFDS kontormedhjælperne til at losse og laste skibe under konflikten med havnearbejderne, der sympatikonfliktede for at hjælpe søfyrbøderne i deres strejke. Billedet viser en lignende situation, hvor strejkebryderkorpsen "samfundshjælpen" arbejder under storkonflikten i 1925. Havnen er afspærret, så de kan få fred og ro til deres skrubrækkeri. (ABA)

Slående argumenter

Der var kampgejst og vilje hos de unge handels- og kontor-medhjælpere.

De forsvarede den nye organisation eftertrykkeligt ... også gerne korporligt.

I 1902, kun fem år efter HK København blev stiftet, var den gal i DFDS. Havnearbejderne strejkede for at hjælpe søfyrbøderne i en lønkonflikt, men i stedet tvang DFDS kontormedhjælperne i de blå arbejderbluser og sendte dem ud for at losse og laste skibene. Og det gjorde de uden at kny under politiets beskyttende

vinger. De var for fine til at være i fagforening, men det beskidte arbejde påtog de sig uden protest.

Det faldt naturligvis de organiserede handels- og kontor-medhjælpere for brystet (dem var der godt 250 af i København), og der blev indkaldt et offentligt møde den 6. maj 1902. Inden da måtte havnearbejderne krybe til korset og acceptere forholdene i DFDS.

Et stormfuldt møde

Mødet blev et yderst stormfuldt møde, ja, HK har vel næppe siden afholdt noget lignende. 100 kontorister fra DFDS mødte frem sammen med direktør Brandt og adskillige afdelingschefer. I alt var der godt 500 mennesker til mødet.

Knap var mødet i gang, før kontoristerne fra DFDS trak

fløjter frem og forsøgte med øredøvende piften at sprænge mødet. Det lykkedes ikke på trods af, at det blev forsøgt adskillige gange. På talerstolen forklarede Axel Gundel (HK's første formand) organisationens stilling, der i øvrigt var ganske neutral i forhold til den konflikt, der nyligt var afsluttet, mens kontoristerne blev heglet igennem for deres skamfulde adfærd. Efterfølgende gik den ene efter den anden af de unge skrubrækkere på talerstolen og forkyndte, at det sandelig var „med glæde“, man have påtaget sig hvervet.

Til slut kulminerede spektaklerne ved, at skrubrækkerne, deres direktør og afdelingsledere rejste sig, piftede i fløjterne, hylede og skreg og udstødte alvorlige trusler mod Gundel, der stadig stod ved talerstolen.

Pludselig begyndte flokken et decideret angreb mod talerstolen og Gundel, men resten af forsamlingen slog kreds om talerstolen og efter en god del tumult, der kostede både blå øjne og blødende næser, blev spektakelmagerne korporligt smidt ud af salen.

Det gav ikke nye medlemmer, men sikkert en rankere ryg og stolthed over den unge organisation.

MAGASIN DU NORD
(Th. Wessel & Vett)

Kongens Nytorv.
Kjøbenhavn.

Medaille af 1. Kl.

Th. Wessel & Vett's
Landskronapade,
Kjøbenhavn. O.

Dampvæveri og Møbelstof-Fabrik.

Fabrikation og Forhandling

Hør- og Blaaer-
reder
Bolster
Nør-
Kipret Stout
Dreiler

Hel- og halvulent
Hvergaru
Sorte Kjøletøier
Gardiner
Portierer

En usædvanlig arbejdsgiver

1870 Grundlæggerne af Magasin du Nord: Emil Vett og Theodor Wilhelm Wessel (siddende) ca. 1870. Axel Gundel skriver om sit første møde med grosser Wessel kort efter 1900-tallets start: „Naa, saadan ser De ud, Hr. Gundel; kom sæt Dem ned, Dem har jeg ofte ønsket at faa en samtale med.“

Principalerne, som arbejdsgiverne blev benævnt ved medhjælperforeningens start, var sjældent særligt begejstrede for organisationen. Den blev - med rette - betragtet som en trussel mod deres uindskrænkede magt over deres ansatte, og mange er de medhjælpere, der blev smidt på porten, når principalen fandt ud af, at de var medlemmer af fagforeningen.

Men der var også undtagelser. HK-Forbundets første formand (eller forretningsfører, som det rettelig hed), Axel Gundel, fortæller her om et møde med en venligsindet og ikke ubetydelig principal. Mødet har fundet sted kort efter 1900-tallets start.

„Det ville være lige saa meningsløst som uretfærdigt at paa-staa, at der ikke ved Medhjælperbevægelsens fremkomst var Principaler, der mødte den med den Forstaaelse og Sympati, som

er til Stede, hvor lidt Storsyn parret med Retfærdssans har slaaet rod i karakteren. En af dem var Grosserer Wessel af Firmaet Wessel og Vett (Magasin du Nord, red.), og mit første Møde med ham erindrer jeg ganske tydeligt.

Efter at mit Besøg var anmeldt og Døren til Privatkonto-ret aabnet for mig, kom Hr. Wessel mig imøde med udraabet: „Naa, saadan ser De ud, Hr. Gundel; kom sæt Dem ned, Dem har jeg ofte ønsket at faa en Samtale med“. Jeg maatte nu ret udførligt gøre Rede for Organisationens Maal og Midler, hvilke Hr. Wessel fandt rimelige og forstandige. Mod Slutningen af Samtalen rettede han det bestemte Spørgsmaal til mig om, hvormange Medlemmer Organisationens havde fra hans Forretning. Jeg var et Øjeblik fristet til

at stikke ham en dundrende Løgn, men hans hele elskværdige og halvkammeratlige Optræden afvæbnede mig, og jeg tilstod, at trods ret energiske Bestræbelser var det aldrig lykkedes os at faa Foden indenfor Døren til hans Domæne. Hertil bemærkede Hr. Wessel: „Det kan jeg ikke forstaa; hvis jeg var Medhjælper hernede,

vilde jeg absolut tilhøre min Fagforening. Der er jo Forhold vi (Indehaverne) ikke er Herre over, og det er en Kendsgerning, at højst een udaf et Hundrede Medhjælpere i min Forretning op-naar en Stilling, der kan betegnes som virkelig vellønnet og betryggende.“

Hr. Wessel og hans Personale

1918 Magasin du Nord har 50 års jubilæum. „En del af Hovedforretningens Personale“, er billedteksten fra jubilæet. Hovedforretningen havde på det tidspunkt 1.800 medarbejdere.

10 års march på stedet. Sådan oplevede de organiserede medhjælpere i København de første ti år af organisationens historie. Medlemstallet bevægede sig stort set ikke ud af stedet, og egentlige resultater var det småt med. Det skabte naturligvis frustrationer.

De radikale

forskellige administrative løsninger blev foresøgt. Kontingentet blev f.eks. sat op (fordoblet), så der kunne blive penge til ordentlig agitation. Kort tid efter blev det sat ned til det halve, fordi opfattelsen nu var, at det afholdt potentielle medlemmer i at søge medlemskab. Få år efter blev det sat op igen, så man kunne lønne en forbundsformand og dermed højne organisationens anseelse og indsats. Da det heller ikke virkede, satte man kontingentet ned igen.

Honette ambitioner

Det er en gammel sandhed, at politiske problemer ikke løses med administrative tiltag, selv om det mange gange er det nemmeste og mindst ubehagelige. For Handels- og Kontormedhjælpernes Forening i København bestod det politiske problem i, at målgruppen for organisationen var utrolig bred, både arbejds- og holdningsmæssigt. Og for den unge forening var det en kilde til stadig diskussion, om man skulle „fedte“ for de borgerligt indstillede med de

honette ambitioner, eller om man skulle satse på de dårligst stillede og dem med en social bevidsthed. Resultatet blev en noget slingrende kurs, som også kontingentproblemerne har vist.

Arbejdsgiverne - principalerne - gjorde naturligvis, hvad de kunne for at lægge hindringer i vejen for den nye organisation. De var meget vel klar over, at en stærk forening kunne bryde deres uindskrænkede magt over medhjælperne. Alt blev derfor forsøgt for at tvinge og true medhjælperne til ikke at melde sig ind. Og medhjælpere, der trodsede principalen, blev ofte belønnet med et spark ud på gaden. Det gjaldt blandt andet foreningens første formand, Karl Hintz, og forbundets første formand, Axel Gundel.

Føj, en socialist

Et af de skældsord, principalerne kastede efter de organiserede medhjælpere, var: „Socialister“.

Dem har der ganske givet også været en del af blandt de 2-300 bevidste med-

hjælpere, der i det første ti-år tegnede foreningen. Men når „socialist“ kunne blive et skældsord blandt medhjælperne i kontor og butik, hang det sammen med den almindelige, borgerlige opfattelse af, at socialister hørte arbejderklassen - kropsarbejderne - til. På trods af, at medhjælpernes forhold var lige så ringe - eller endda dårligere - end arbejdernes, følte mange, at de hørte til i en anden samfundsklasse.

Selv organisationens navn undergik flere forandringer i den første tid. Det startede med „De danske handelsmedhjælperes forbund af 1897“. Målet var, at det skulle være et forbund for alle medhjælpere i landet. Da „Centralorganisationen af danske Handels- og Kontormedhjælperforeninger“ blev dannet under Axel Gundels ledelse i

1900, droppede man forbundet og lod de tre afdelinger i København arbejde selvstændigt med Centralorganisationen som øverste led.

Et kontroversielt navn

Afdelingernes navne fortæller også, hvor forskelligt man så på organisationens rolle. Mens kontor- og manufakturmedhjælperne havde hver deres organisation, så havde kolonialmedhjælperne deres egen *faglige* organisation. Hos dem var det *politisk vigtigt* at tone rent flag overfor omverdenen. Deres holdning satte et eftertrykkeligt præg på den videre udvikling.

Efter at samarbejdet mellem de tre afdelinger blev genoptaget i 1903, hvor Centralorganisationen flyttede til provinsen, reorganiserede man det i 1908. Man ønskede en mere central styring og mere samarbejde om agitationen, og i samme åndedrag fik samarbejdet et nyt navn: „Handels- og Kontormedhjælpernes Fagforening i København“. Igen var det kolonialmedhjælperne, der svang fanen og fik samlet flertal for det kontroversielle navn.

ca 1890

ca 1900

ca 1906

ca 1915

københavnere

Tumult i provinsen

I provinsen gav det anledning til nogen tumult. Flere afdelinger mente, at det var for „yderligt-gående“ at erklære sig som fagforening, og på Centralorganisationens kongres i 1908 blev der stillet forslag om, at alle afdelinger skulle have ensartede navne - og selvfølgelig ikke „fagforening“. Selv om ordet sikkert har smagt dårligt for en god del af kongressens vedkommende, syntes man alligevel, det var for meget at forbyde afdelingerne at bruge det.

Intentionen med at bruge fagforening i organisationens navn var, at det skulle lokke flere medhjælpere til. En fagforening var en kamporganisation, der kæmpede medhjælpernes sag, og med den klare udmelding forventede man, at flere ville melde sig. Det gjorde de bare ikke, og efter nogen diskussion endte man i 1911 med at ændre navnet til „Handels- og Kontormedhjælperforeningen i København“. Om det var den omstændighed eller snarere, at Central-

organisationen fik fast bopæl i København, der førte til medlemstilgang, er i dag svært at vurdere.

På vej til FO

Inden da, var der i 1910 rejst forslag - fra kolonialmedhjælperne - om at melde foreningen ind i Arbejdernes Fællesorganisation (FO). Det medførte en voldsom debat, for med et sådant skridt havde man en gang for alle bekendt - den røde - kulør. Forslaget blev nedstemt.

Men tanken havde slået rod. Den slingrende kurs, man hidtil havde ført, blev erkendt som værende skadelig, og presset for at tone rent flag voksede. I foreningens 25-års jubilæumsskrift fra 1922, der er skrevet af folk, der har været med hele vejen, forklares det, i datidens billedsprog, hvorfor medhjælperne slog ind på den lige vej:

„Troen paa Medhjælperne som Indehavere af en Kultur, der kunde fremme Udviklingen og hurtigt lede til Programmets gennemførelse, fik dybe Skaar. Det gik lidt efter lidt op for dem, der havde Ansaret, at en fortsat Apelleren til „Intelligensen“ ikke

gav tilstrækkelig Penge i Kassen. Man indsaa - ikke uden stærke indre Brydninger - at de Teorier, hvorefter man arbejdede, stadigvæk duftede af Lavendler, og at der følgelig maatte en Kursændring til. Kærlighed og Kildevand bragte ikke Medlemstallet op og bragte navnlig ikke Penge i Kassen.

Denne sidste brutale Realitet havde i lang Tid beskæftiget de københavnske Afdelingers Fællesbestyrelse, og i Løbet af 1914 fik den Tanke Liv, at man burde søge nærmere Tilknytning til den københavnske Arbejderbevægelse. Tanken skød naturligvis ikke pludseligt frem; den havde ulmet længe og kunde bogstavelig talt ikke holdes tilbage. Den nye Generation af Medhjælpere, som efterhaanden kom til, var i højere Grad end tidligere rekrutteret fra Arbejderhjem, hvor man betragtede Fagforeningen som en Selvfølge.

Der blev saaledes ogsaa fra Medlemskredse øvet et Tryk, og paa en Generalforsamling d. 16. Februar 1915 forelaa Forslag fra Fællesbestyrelsen om de københavnske Afdelingers Indmeldelse i „Arbejdernes Fællesorganisation i København“.

Forslaget vedtoges med stor Majoritet.

Set paa Baggrund af den mellemiggende Udvikling synes denne Vedtagelse saare selvfølgelig. Nu er der næppe nogen, som vilde

Fortsættes side 20

BESTYRELSEN 1897

VILH. HANSEN

J. C. KOEFOED
AXEL GUNDEL

GJERDING
B. MADSEN

P. PETERSEN

N. K. NIELSEN
K. HINTZ

ca 1920

ca 1930

1930'erne

1915 Nøden var stor under 1. Verdenskrig - også i Danmark. På billedet ses familierne pille koks på Fælleden. Men nøden gav også ny faglig bevidsthed. Det var derfor naturligt, at HK København søgte sammen med andre faggrupper for at stå stærkere gennem faglig solidaritet. Derfor meldte HK København sig ind i FO, i 1915 ... det brød HK'erne i provinsen sig absolut ikke om. (ABA)

En for alle...

Ifølge protokollen fra Centralafdelingen fra 1919, vælger daværende formand Rich. Lund at gå som formand for HK København, efter at der er konstateret en manko i kassen. Viggo Pedersen afløser som formand, og sagen ender med, at det københavnske forretningsudvalg af egen lomme må udrede 25 kr. til dækning af det meste af tabet, eftersom der ikke kunne bevises nogen kriminell handling fra den tidligere formands side.

Fortsat fra side 19

være i Tvivl, men det maa erindres, at „København“ var en del af Landsforbundet, og som den største og førende Afdeling maatte man være sig sit Ansvar bevidst. Dette Forhold havde man naturligvis nøje overvejet, og det kan roligt siges nu, at Konsekvenserne af de københavnske Afdelingers Skridt har været dem, man den Gang forudsaa: Forøget Fremgang på alle Kanter, Muligheder for et kraftigt og resultatrigt Arbejde for bedre Vilkaar, Samhørighed med alle øvrige Lønarbejdere i kampen for de fælles sociale og faglige Opgaver, kort sagt: Renere Linjer.“

Kraftige reaktioner

Provinsafdelingerne reagerede prompte med protestskrivelser til Centralorganisationen. De betragtede københavnernes handling

ling som illoyal, og Centralorganisationens daværende formand, Jens Johansen, blev på et hovedbestyrelsesmøde kort efter indmeldelsen kraftigt bebrejdet, at han havde givet sin accept.

På den efterfølgende kongres i august 1915, blev sagen diskuteret voldsomt. Der blev dog ikke vedtaget noget krav om udmeldelse, men derimod at fremtidige indmeldelser skulle forelægges hovedbestyrelse og repræsentantskab.

Efter kongressen døde diskussionerne hen, da det hurtigt viste sig, at der ikke fandt en medlemsflugt sted. Tværtimod viste det sig, at københavnernes andel i forbundets medlemstal øgedes på to år fra 20,3 pct. til 23,1 pct.

Men provinsafdelingerne så allerede i 1917 rødt igen. De københavnske afdelingsformænd under-

så skrev nemlig i marts måned et opråb, der opfordrede medhjælperne til at stemme på den socialdemokratiske liste ved valget til Borgerrepræsentationen.

Jens Johansen og Peter Wraae, der havde været formand i København i en kortere periode, var opstillede på sikre pladser på denne liste, og ingen var i tvivl om, at det ville styrke organisationen, hvis de to fik indflydelse på hovedstadens udvikling.

Tæt på sprængning

Anbefalingen blev imidlertid af principalerne og deres presse anvendt som propaganda mod hele organisationen og ganske særligt i provinsen, hvor principalerne regnede med, at der kunne ska-

bes en protestbevægelse.

Det lykkedes også meget godt, idet 32 provinsafdelinger vedtog protestresolutioner, mens kun fire afdelinger støttede københavnerne.

I forbundets hovedbestyrelse førte det imidlertid til, at seks ud af ni medlemmer vedtog, at de københavnske afdelinger skulle melde sig ud af Arbejdernes Fællesorganisation. Denne beslutning fik Jens Johansen til at meddele, at han ville nedlægge sit mandat som forretningsfører i forbundet.

På dette tidspunkt var konflikten mellem københavnerne og provinsen så tilspidset, at der seriøst blev talt om at lade de københavnske afdelinger endnu engang danne grundlaget for et nyt forbund, der skulle samle de mere radikalt indstillede medlemmer fra provinsen.

Sprængningen blev dog undgået, idet repræsentantskabet allerede dagen efter hovedbestyrelsesmødet udvandede beslutningen så meget, at den var til at leve med for Jens Johansen.

Begge de to kandidater til Borgerepræsentationen blev i øvrigt valgt ind.

ca 1943

1950'erne

1997

En besværlig fødsel

1920erne. Regeringsangreb på de arbejdsløse og arbejdsløshedskasserne er ikke af ny dato. Allerede omkring århundredeskiftet mente forbundets stifter, Axel Gundel, at man skulle sikres mod tab af løn ved arbejdsløshed. På HK-kongressen i 1902 forsøgte man at indføre en art forsikringsordning - men det skulle vise sig at blive en besværlig fødsel. (ABA)

For Karl Hintz, Axel Gundel, Vilhelm Hansen og andre af pionererne fra HK's start blev det hurtigt klart, at deres iøvrigt fremragende oratoriske og litterære evner ikke i sig selv var nok til at få medhjælperne til at slutte op om organisationen. Når medhjælperne på agitationsmøderne hørte d'herrer tale om sammenhold og solidaritet, om afskaffelse af kost- og logisystemet, om indførelse af fridage og ferier, lod de sig tænde, og når møderne var slut, havde adskillige af deltagerne betalt deres første kontingent. Men for alt for mange af dem blev det også det sidste kontingent.

Når hverdagen begyndte

morgenen efter mødet, var det kun principalens ord, der gjaldede, og mødet forsvandt i samme takt, som dagen gryede.

En kongstanke

Så selv om mange medhjælpere trådte ind i organisationen, forblev medlemstallet stort set det samme gennem mange år, fordi lige så mange stille og roligt forsvandt igen. De fine ord var gode nok, men de rakte ikke langt.

Der måtte mere håndgribelige resultater til for at holde på medlemmerne. Men organisati-

onen havde ingen politisk indflydelse overfor lukkeloven, der bestemte medhjælpernes arbejdstid, ingen styrke til at tegne overenskomster eller gå i

konflikt og ingen midler til at hjælpe kolleger i nød.

Gennem flere år havde en

Fortsættes side 22

1916 HK indgik sin første overenskomst i 1916. Det var med Hovedstadens Brugsforening. Billedet fra 1921 er fra Hovedstadens Brugsforening, Strandboulevarden 92. (Elfelt Foto)

1918 Arbejdsløshedsdemonstration på Slotsholmen/Højbro Plads. (ABA)

Fortsat fra side 21

tanke dog rumsteret i Axel Gundels hoved:

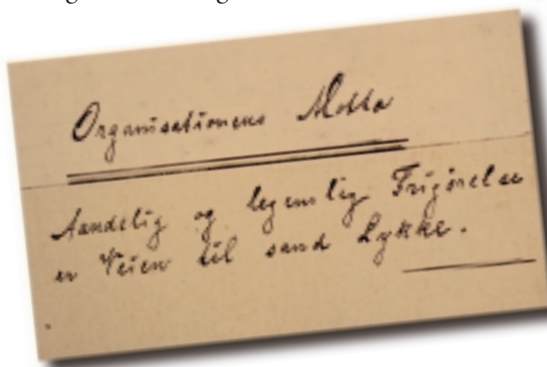
„Det var indlysende for mig, at i Længden vilde det blive umuligt at holde Medlemmerne sammen udelukkende paa Idealer og Løfter om et Medhjælper-Himmerige engang ude i den dunkle Fremtid. Der maatte skabes noget reelt, noget Medhjælperne kunne tage og føle paa, saaledes at de kunde indse, at det betød en virkelig Fordel for dem at tilhøre Organisationen. Samtidig gjaldt det om at faa det bedrestillede Medhjælperlag direkte interesseret i Bevægelsen, og jeg formente, at begge Formaal opnaaedes ved at skabe en Arbejdsløsheds-Institution paa den basis, at Medhjælperen kunde sikre sig mod Tab af Arbejdsløn i nøjagtigt forhold til den Lefevod, han befandt sig paa“, skrev Axel Gundel for 75 år siden i HK-Forbundets jubilæumsbog.

Solidariteten manglede

På HK-Kongressen i 1902 besluttede man sig for at gøre et forsøg. Med Axel Gundel i spidsen udarbejdedes, med hjælp fra statistikere, et forslag til en

1920erne 'Samfundshjælpen' - her under politibeskyttelse - var et korps af strejkebrydere, som de borgerlige havde dannet efter tysk forbillede. Man var simpelthen skrækslagen for, at den russiske revolution skulle inspirere arbejderne i lille Danmark. Korpset - der var på 7.000 mand - kunne sættes ind, hvis myndighederne anmodede om det. Det blev finansieret af Dansk Arbejdsgiverforening og det store erhvervsliv. (ABA)

„Pladsledighedsforsikring“. Forsikringen skulle være et selskab, hvor driftskapitalen skulle skaffes ved aktietegning blandt medlemmerne (1.000 aktier á 10 kr.), og medlemsskab skulle i øvrigt være frivilligt.

Med eftertidens øjne kan vi se, at projektet nok skulle have været stoppet her. Solidaritetsprincippet var fuldstændig væk, og hurtigt viste det sig, at aktierne ikke kunne sælges. Kun ved at afdelingerne i hele landet smed penge i forsøget, lykkedes det at sælge for 4.000 kr. aktier.

Så måtte HK gå den tunge gang til principalerne for at skaffe kapital. Prisen for det blev, at også uorganiserede medhjælpere måtte være med. Hele idégrundlaget bag projektet led dermed skibbrud.

Forsikringsselskabet blev dog rejst, men organisationens medlemmer havde kun ringe forståelse af fordelene ved at forsikre sig. Axel Gundel brugte megen tid og energi på projektet, og det i en sådan grad, at Centralorganisationen, som han fortsat var formand for, blev misrøgtet.

Medlemmerne forsvandt, og forbundets gæld voksede. Axel Gundel måtte betale med sin formandspost på en ekstraordinær kongres i 1903, og året efter var „Pladsledighedsforsikringen“ en saga blot.

Endnu et forsøg

Dermed var tanken om en forsikring dog ikke opgivet. Men inden den kunne tages frem igen, skulle der bruges nogle år på at genoprette de gamle skader og få stabiliseret organisationen. I 1907 var man klar igen, samtidig med at en lov om statsanerkendte arbejdsløsheds-kasser blev stadfæstet.

Men HK ønskede ikke statsanerkendelse. I så fald skulle a-kassen være skarpt adskilt fra fagforeningen og være åben for alle indenfor et fag, uanset om de var organiserede eller ej. Men hovedsynspunktet var dog, at arbejdsløsheden ikke skulle gøres til et fag, og at man ikke skulle fjerne arbejdsgivernes - i hvert fald moralske - ansvar for deres manglende evne til at holde folk beskæftigede.

Denne gang tog man klogeligt nok medlemmerne med på råd. Ved en urafstemning om forslaget blev det vedtaget med

1915 Ved grundlovsændringen fik kvinderne endelig valgret. Fattighjælpsmodtagere havde dog fortsat ikke stemmeret. Dansk Kvindesamfund gik i spidsen for et optog på 20.000 for at takke kongen for den nye rettighed. (Nordfoto)

791 stemmer for og 176 imod. Og det på trods af, at medlemskontingentet ved den lejlighed blev fordoblet.

Endelig statsanerkendelse

Uden statsstøtte måtte a-kassen fungere efter strenge regler. Man skulle være medlem i to år, før man kunne få understøttelse, og denne var differentieret, afhængig af længden af medlemskabet. Ydermere var understøttelsen begrænset til tre måneder, som dog blev forlænget med én måned for hvert femte års medlemskab.

Det kunne vanskeligt undgå at skabe nogen utilfredshed blandt medlemmerne, og i begyndelsen af 1914 blev en statsanerkendelse drøftet i HK's hovedbestyrelse. Året efter blev

et forslag om statsanerkendelse lagt frem på en kongres og vedtaget næsten enstemmigt.

Naturligvis var de gamle betænkkeligheder ikke glemt. Men undersøgelser i andre fags a-kasser havde vist, at der intet reelt var i frygten for „den åbne dør“, hvor også uorganiserede kunne komme ind i a-kassen. To dages debat bragte tingene på plads - og i øvrigt på høje tid.

Havde man udskudt spørgsmålet til næste kongres, ville medlemmerne være blevet snydt for deres del af de millioner, der i 1917 blev bevilget ekstraordinært til de statsanerkendte a-kasser. Det betød lempeligere vilkår for understøttelse og var en håndsækning til de stadig flere arbejdsløse, som 1. verdenskrig bragte med sig.

1914-18 Tyskland startede to frygtelige og blodige verdenskrige i dette århundrede. 1. Verdenskrig blev udkæmpet i skyttegravene - og ofte som en "mand-til-mand" krig. Krigen var også kendetegnet ved brugen af de uhyggelige gift-gasser, der bølgede over slagmarkerne. Danmark var neutral. Men de fattige og arbejderne mærkede alligevel krigen gennem prisstigninger og mangel på mange dagligvarer. Antallet af fagligt organiserede steg derfor kraftigt fra 160.000 til 360.000 i perioden 1914-20. Det velstillede københavnske borgerskab kunne derimod føre en sorgløs tilværelse. Krigen gav nye muligheder for handel og forretning - "Gullasch-Baronerne" skovlede penge ind. Danmark var nok neutral - men ikke upartisk. En stadig større del af eksporten blev aftaget af Tyskland. Regeringen erklærede, „at Danmark vil i intet tilfælde slutte sig til Tysklands fjender“ - og på tysk forlangende blev Storebælt mineret for at sikre Tyskland mod engelske flådefartøjer. (Nordfoto)

1917 "Klæ'r skaber folk" ... også under en verdenskrig.

1914 Damerne kunne nyde eftermiddagen med sorgløs pjank og pjat i Magasin du Nords fine nyindrettede the-salon, mens det meste af det øvrige Europa forblødte.

Knivene slibes

‘Tugthusloven’. Nej, det er ikke en lov om, hvordan et tugthus skal bygges. Ej heller en lov om, hvordan tugthusfanger skal behandles.

‘Tugthusloven’ var den folkelige betegnelse for et misfoster af en lov, „Lov om værn for erhvervs- og arbejdsfrihed“, som den borgerlige regering under Madsen-Mygdals ledelse fik gennemtrumfet i 1929, i øvrigt dagen før regeringen blev væltet.

Navnet var en reaktion mod de ret strenge straffebestemmelser, der skulle ramme organisationernes bestræbelser på at hindre, at strejkebrydere tog blokeret arbejde.

‘Skandinavia-konflikten’ var vigtig og principiel for HK. Ikke mindre end 2.500 HK’ere fulgte opfordringen om at deltage i mødet. „Forsamlingen fordømmer de Funktionærer, der har ladet sig engagere i de lockoutede Medhjælperes Sted og opfordrer dem til straks at opføre med deres ukollegiale handlemaade“, hed det i udtalelsen fra forsamlingen. Udtalelsen slutter med ordene: „Ved Sammenhold og Solidaritet skal vi sejre“. Men konflikten endte alligevel med HK’s nederlag.

Arbejdsgiverne modtog naturligvis loven med kyshånd, ikke mindst inden for handels- og kontorfagene, hvor organisationsprocenten var lav. Solidaritet blev nærmest forbudt, og skruetrækkerne fik en uhørt beskyttelse. Meningen var klar nok: Organisationerne skulle effektivt forhindres i at vokse sig stærke. Når medlemmerne opdagede, at konflikt var nærmest umuligt på arbejdspladser, hvor de var de færreste, ville de sikkert opgive medlemskabet - troede man.

Modangreb og gejst

Der skete det modsatte. Fra 1929-30 fik man i København 254 nye medlemmer. Det var dobbelt så meget som i hele perioden fra 1925-29.

Det borgerlige angreb blev ikke mødt med frygt eller opgivenhed, men derimod med modangreb og gejst. Og det endte på trods af svære nederlag.

Det startede med konflikten

mod Danske Købmænds Handelsaktieselskab i 1930 (omtalt andet sted, red.). Den blev tabt med et brag, fordi tilstrækkeligt mange skruetrækkere, med ‘Tugthuslovens’ velsignelse, uhindret kunne udføre arbejdet for en ussel betaling.

Arbejdsgiverne havde fået blod på tanden. De anså organisationerne for så svækkede, at nye angreb kunne sættes ind - også der, hvor organisationerne stod stærkt. HK stod stærkt i Forsikringsselskabet Skandinavia på Kongens Nytorv. Allerede i 1919 havde man fået den første overenskomst via et godt arbejde i HK-klubben. Den sygnede lidt hen, men blomstrede op igen, da der blev uro om lønningerne. I 1931 var 114 ud af 122 medhjælper således organiserede.

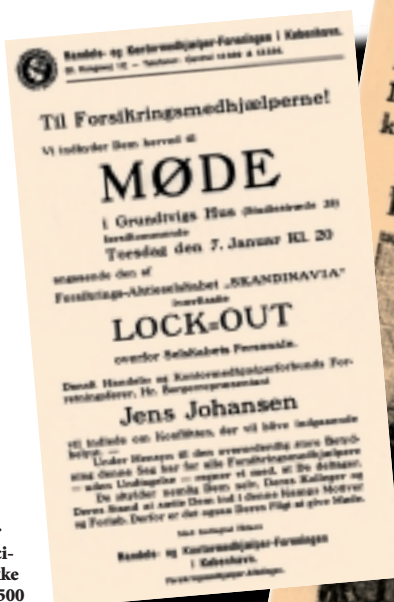
Accepter lønnedgang eller gå

I september måned opsagde Skandinavia samtlige funktionærer pr. 1. januar 1932. Samti-

dig fik de at vide, at hvis de ville have arbejde igen efter 1. januar, skulle det være til en løn, der var 10 pct. lavere. En provokation, der var til at føle på, ikke mindst fordi kronen omtrent samtidig faldt i værdi, og man derfor kunne forudse prisstigninger.

Selvfølgelig kunne hverken medhjælperne selv eller HK acceptere selskabets udspil. Det førte til forhandlinger, og inden årets udgang havde ledelsen frafaldet kravet om lønnedgang. Til gengæld forlangte de, at personalet frafaldt kravet om en kollektiv overenskomst. Ellers ville opsigelserne træde i kraft alligevel.

Under hånden havde HK fået at vide, at hvis personalet frafaldt kravet, ville man benytte det til at skille sig af med de ældre - og dyre - ansatte og i stedet engagere nogle yngre - og billigere. Så kunne Skandinavia indhente de besparelser, man havde

forudsat ved den foreslåede lønreduktion. Oven i kom så, at medhjælperne ville få deres egne pensionsbidrag samt firmaets bidrag til udbetaling, hvis opsigelserne stod ved magt, hvorefter de kun ville få deres eget bidrag udbetalt, hvis de selv sagde deres stillinger op (hvilket var forudsætningen for en strejke).

Løfterne udeblev

Konflikt eller ej, så var der en stor risiko forbundet med begge dele. Og personalet valgte konflikten, idet man regnede det for utænkeligt, at firmaet skulle kunne skaffe tilstrækkeligt mange branchekyndige strejkebrydere til at klare de omfattende administrative opgaver.

Skandinavia gjorde intet for at stoppe konflikten. Et løfte

om ikke at udskifte personalet kunne have afværget den, men løftet udeblev. Man forberedte i stilhed det store slag.

1. januar 1932 startede konflikten. Lige fra morgenstunden

stod personalet foran domicilet på Kongens Nytorv og prøvede at få strejkebrydere til at opgive deres forhavende. Nogen blokade kunne der ikke blive tale om, det sørgede et nidkært po-

liti for med "Tugthusloven" i hånden.

Hver morgen og hver aften stod personalet på skift foran

Fortætt side 26

1920'erne. Velassorteret købmandsbutik fra 1920'erne. Men det var ikke alle, der havde råd til blot at få varer ned fra hylderne - heller ikke de lavtlønnede butiksansatte. Den pæne påklædning var arbejdstøj - ikke et udtryk for velstand. (Aktuelt)

Rapport

i Frederiksberg Birk begaaet offentlig Politiforseelse.

elsens Beskaffenhed

At hvem anmeldt (i eller udenfor Politistyrken)

Rapport om en i Frederiksberg Birk begaaet offentlig Politiforseelse.

Frederiksberg Politistation den 2/2 1932.

Sigtede: Edith Johanne Ankerfeldt, født Hansen, frue, født den 17.10.1904 i København, boende Valdemar Holmersgade Nr. 46 st.

Anmelder: Kontorist Arne Beck, boende Kongensvej Nr. 11.

Forseelsens Beskaffenhed: Gadeuorden, Politivedtægtens paragraf 6.

Anmelderen forklarede: Sigtede har i Aften forfulgt mig fra min Arbejdsplads, Forsikringsselskabet Skandinavia, Kongens Nytorv Nr. 6, til Hjørnet af Gl. Kongevej og H.C. Ørstedesvej, hvor jeg steg op på en Sporvogn (Linie 14) for at køre til mit Hjem. Hun stod op på Sporvognen bag efter mig; da denne var fuldt optaget af Passagerer, gjorde dens Konduktør hende opmærksom paa, at der ikke var plads til hende. Hun sagde da henvendt til Konduktøren, at han maatte være klar over, at der kørte en Skruetrækker med paa Sporvognen. Da jeg var klar over, at hun med denne Udtalelse sigtede til mig, idet

nemlig det Firma, som jeg arbejder for, er blokeret for Tilgang af Arbejdskraft af Medlemmer af Handels- og Kontormedhjælperforeningen, blev jeg vred og fulgte efter hende, idet hun stod af Sporvognen, og da vi var kommet ned paa Gaden, tildelte jeg hende en Lussing, den blev givet med flad Haand. Jeg har iøvrigt intet Kendskab til Sigtede.

Derefter fremstod Sigtede, der paa Anledning forklarede: Det er rigtigt, at jeg overfor Sporvognskonduktøren har fremsat den omtalte Udtalelse om Anmelderen, hvem jeg iøvrigt intet Kendskab har til, udover at jeg ved, at han arbejder i det nævnte Forsikringsselskab, der er blokeret for Arbejdskraft af Medlemmer af Handels- og Kontormedhjælperforeningen. Jeg har min viden fra min Mand, som har været ansat i nævnte Forsikringsselskab. Jeg mener dog ikke, at denne min Udtalelse hjemler Anmelderen ret til at optræde på den voldelige Maade overfor mig, som han har gjort i det her foreliggende Tilfælde.

Anmelderen ønsker Sigtede draget til Ansvar for hendes fornærmelige Adfærd over for ham, og hun ønskede ham draget til Ansvar for hans Voldelige Adfærd overfor hende.

Politibetjent 54 Thernø, der havde post paa Krydset ved H.C. Ørstedesvej-Gl. Kongevej har paa Anledning forklaret, at han ikke har bemærket, at det passerende gav Anledning til Gadeopløb. Begge Parter var kommet hen til ham og havde hver for sig besværet sig over den Behandling, som de hver for sig havde været Genstand for.

sign. Hvalsøe.

O. B. 4.

Efterskrift: Ved retten i Frederiksberg Birks 1. afdeling fik Arne Beck 20 kr. i bøde for at have stukket Fru Ankerfeldt til lussinger.

Fru Ankerfeldt fik en bøde på 10 kr.

indgangen, og hver eneste strejkebryder fik sig et ord med på vejen. Mange af dem blev opsøgt i deres hjem, for ad flere kanaler fik HK opsnuset deres adresser. Flere agtværdige fædre og gode fagforeningsmedlemmer blev også inddraget, når det viste sig at deres døtre udførte det skændige strejkebryderarbejde. Selv en fagforeningsformand i Odense blev tilskrevet, da det viste sig, at en kvinde med samme efternavn påtog sig det beskidte arbejde. Han måtte dog melde husforbi.

En dyr strejke

Understøttelsen til de lockoutede var i januar 1932 for 117 medlemmer 15.253,75 kr. ialt. Pr. 1. juni 1933 blev der udbetalt 6.227,20 kr. til 38 ledige. Strækkende sig fra 60 kr. (22-årig kvinde) til 299,25 kr. (42-årig mand).

Den 1. december 1933 var der stadig 27 ledige, der samlet fik 3.887,15 kr. Det lykkedes altså, endnu før strejken var afblæst, at skaffe 90 medlemmer andet arbejde.

Kampen er tabt

Faglige kolleger i udlandet blev orienteret om konflikten og anmodet om at sørge for, at for-

sikringsselskaber i deres land ikke udførte Skandinaviens arbej-

de. Men både disse selskaber og andre danske forsikringsselskaber lod hånt om konkurrencen og støttede det konfliktramte selskab, bl.a. ved at finde sig i, at ekspeditioner og afregninger ikke fandt sted som tidligere.

Det er med andre ord sandsynligt, at det var de danske forsikringsselskabers principielle kamp for at undgå kollektive overenskomster, der blev ført med Skandinavia som rambuk.

Strejken blev officielt afblæst den 1. januar 1934. Det skete ef-

Tugthusloven

Den faglige kamp for det daglige brød har altid været en torn i øjet på borgerlige kræfter. I deres øjne, er de kræfter, der bruges for at skabe ordentlige forhold for lønarbejdere, ikke en del af de forgude-markedskræfter. Mange er de forslag, som borgerlige, reaktionære politikere har stillet for at svække fagbevægelsen i dens kamp, og selv i vore dage er der politikere, som gerne stiller sig i spidsen for strejkeforbud, og det endda både i fremskridtets og folkets navn. Deres evindelige præken om frihed rækker kun til deres egen næsetip. Friheden til at forsvare sine egne, sin families eller sine kollegers tarv så de gerne begrævet.

Bekæmp statsindgreb - nogle gange

En gang imellem er det lykkedes for dem at gennemføre love, hvis eneste hensigt har været at underminere fagbevægelsen. Selv i tider, hvor folk levede under de mest jammerlige og kummerlige forhold, hvor sult og kulde var de eneste gæster i

utallige familiers liv, forsøgte de at smadre det eneste, der kunne skabe disse folk bedre vilkår, når arbejdsgiverne ikke af sig selv ville. Tænk, hvis de havde fået held med deres forsøg.

'Tugthusloven' fra 1929 er et godt eksempel på den måde at tænke på. Med Venstre-manden Madsen-Mygdal i spidsen gik man til regeringsarbejdet i december 1926 under paroler om at bekæmpe statsindblanding. Det lykkedes også til en vis grad. F.eks. skulle Staten have mindre i formueskat og selskabsskat, og mens arbejdsløsheden tordnede mod de 25 pct., blandede man sig mindre ved at lukke de fleste arbejdsanvisningskontorer og sænke tilskuddet til a-kasserne.

Solidaritet forbudt

Men lige præcis med 'Tugthusloven' skulle Staten blande sig. Den skulle nemlig forhindre, at arbejdsgiverne kom til at betale deres ansatte en ordentlig løn ved at gøre faglige kampskridt nærmest umulige. Der er ingen anden måde at forklare loven på.

Paragraf 1 lød sådan: "Kollektive aftaler, som på uberettiget måde begrænser den enkeltes frie adgang til erhverv eller arbejde, kan ikke tillægges retsvirkning ved domstolene."

Med denne formulering for-

følges ethvert krav om solidaritet med det formål at holde en arbejdsplads fri for uorganiserede eller strejkebrydere.

Derimod kunne den ikke bruges i de mange tilfælde, hvor en arbejdsgiver holdt en medhjælper uden for beskæftigelse,

ter et HB-møde i forbundet den 10. - 12. december 1933, hvor nederlaget måtte ses i øjnene.

Strejken kostede HK over en halv million kr., idet hele personalet fik understøttelse gennem fagforeningen. Ifølge brevveksling var der stadig efterdønninger af konflikten i 1936, idet enkelte medlemmer stadig fik understøttelse. Denne blev da nedsat. Disse medlemmer protesterede uden resultat, idet forbundet konstaterede, at de allerede havde

oppebåret understøttelse ud over lovene og ud over, hvad alle andre forbund havde været parate til at betale.

Men det viste, at HK var parat til at tage konsekvensen af en konflikt og sørge for de medlemmer, der var kastet ud i den. Langt de fleste af de i alt 117 medlemmer, der deltog, fik forholdsvist hurtigt arbejde igen, ikke mindst takket være en formidabel indsats fra HK Københavns side.

“Skandinavia-konflikten“ i 1932 var principiel for hele forsikringsbranchen og de faglige organisationer. Gennem lockout søgte selskabet at tvinge de ansatte ned i løn. Det har ikke været muligt at finde fotomateriale fra Skandinavia. Men mon ikke billedet fra 1922 af kontormiljøet og de ansatte i Baltica Assurance kan give et indtryk af arbejdsmiljøet i forsikringsbranchen også 10 år senere. (Elfelt Foto.)

fordi vedkommende var organiseret eller tillidsmand.

Paragraf 3 lød på denne måde:

“Enhver art af økonomisk eller personlig forfølgelse - derunder boykotning - som tilsligter på uberettiget måde at begrænse den enkeltes frie adgang til erhverv eller arbejde eller

hans (hendes) ret til at være medlem af eller stå uden for en organisation, er ulovlig og pådrager foruden erstatning for den skade, nævnte forfølgelse har tilføjet vedkommende, bøder af indtil 100.000 kroner eller simpelt fængsel.

Sagerne er genstand for såvel offentlig som privat påtale.”

Her var heller ingen tvivl mulig. Det var skruebrækkerne, der skulle beskyttes, og det var organisationer som HK, der skulle svækkes.

HK Københavns formand, Gustav Pedersen, var i 1930 den første, der blev dømt efter loven. I en række artikler havde han navngivet personer, der ar-

bejdede steder, hvor der var konflikt. Det kostede ham 1.000 kr.

Loven var i kraft indtil 1936. Først på det tidspunkt var der et flertal i Landstinget, der kunne fjerne loven.

1930'erne. Statens svar på den store arbejdsløshed var bl.a. tvangsarbejdsleje for unge. Her knokles der i marken på ungdomslejren Ravnstrup. Men så var der også varm mad til middag - det var der mange af de arbejdsløse i byerne, der kun kunne drømme om. Ved bordenden på billedet t.v. Raunstrups forstander Ole Peter Petersen. (ABA)

1930'erne Faglig aktivitet i '30erne var ikke uden omkostninger. Tusinder var kastet ud i arbejdsløshed. Sulten og nøden gjorde det fristende at lade sig kue og underbetale for blot at overleve. Alligevel - eller netop derfor - var HK klar til tage konflikten med Vølund. Tiden var præget af demonstrationer mod arbejdsløsheden som her i 1934. (ABA)

Et gennembrud

Tabte konflikter er normalt noget, der kan demoralisere medlemmerne og måske endda lamme en organisation. Men de kan faktisk også få den modsatte effekt, så respekten for organisationen øges, og medlemmerne knyttes tættere til den.

Det var det, der skete for HK København omkring 1930. Med Danske Købmænds Handels-Aktieselskab havde man fået overenskomst for lager-ekspedienterne, og det fik kontorpersonelet til at organisere sig i HK. Meget naturligt ville man følge successen op og for-

langte derfor overenskomst for kontorpersonelet i slutningen af 1929.

Men firmaet sagde nej, og blev støttet af Dansk Principalforening (arbejdsgivere indenfor handelen).

HK svarede med strejke, men firmaet fik hjælp af skruebrækkere, så driften kunne fortsætte. I forbindelse med konflikten blev den såkaldte Tugthuslov, d.v.s. en lov, der forbød organisationerne at genere dem, der ville arbejde under konflikt, bragt i anvendelse, og HK Københavns daværende formand, Gustav Pedersen, fik en bod på 1.000 kr. for at have skrevet en række artikler om skruebrækkere.

Arrogance og uvilje

Strejken endte med et nederlag, og det samme gjorde Skandinavia-konflikten i 1932 (omtalt andet sted). Men arbejdsgivernes arrogance og uvilje til at løse løbspørgsmål fik blodet til at rulle i medhjælpernes årer.

Det blev mere og mere klart for dem, at de måtte hente støtte hos andre, hvis kampskridtene skulle være effektive.

I provinsen havde medhjælperne gennem flere år været fortalere for, at HK skulle tilslutte sig De samvirkende Fagforbund (DsF, senere LO), men en afstemning i 1928 medførte et nej, fordi de fleste københavnere var imod. Men de mislykkede strejker fik vendt billedet totalt i København, og i 1932 vedtog de københavnske afdelinger med stor majoritet forslaget om at indmelde sig i De samvirkende Fagforbund.

Med tilsagn om støtte blev der nu varslat konflikt mod

1930'erne. Arbejdsløse i a-kassen for at få mærker og stempler. Nøden var stor - det var en livsnødvendighed at være i a-kasse. (ABA)

1937 De hårde tider i '30ernes Danmark skulle snart afløses af endnu mørkere begivenheder. Men det vidste man ikke noget om i HK København, da man fejrede organisationens 40 års jubilæum ved veldækkede borde. (Aktuelt)

A/S Vølund. Men arbejdsgiverne svarede igen ved at bestride HK's ret til at varsle konflikt i overensstemmelse med Septemberforligets regler og satte derved også spørgsmålstejn ved, om de andre organisationer måtte støtte HK.

HK får ret

Sagen blev sendt i Sø- og Handelsretten, hvor HK krævede den afvist og henvist til Den faste Voldgift. Retten gav HK medhold, men arbejdsgiverne apellerede dommen til Højesteret. Her mente man, arbejdsgiverne havde ret, og sagen skulle så realitetsbehandles i Sø- og Handelsretten.

Ejendommeligt nok mente retten nu, at strejkevarslet var ulovligt, og HK apellerede dommen til Højesteret. Nu var det imidlertid Højesteret, der vendte på en tallerken og erkendte strejkevarslet for lovligt.

HK's ret til at varsle konflikt og modtage støtte fra andre organisationer var hermed fastslået. Håndværkernes og arbejdsmændenes forbund afgav sympatistrejkevarsel, og det fik arbejdsgiverne til forhandlingsbordet. Men nu ville de først have underskrevet en hovedoverenskomst.

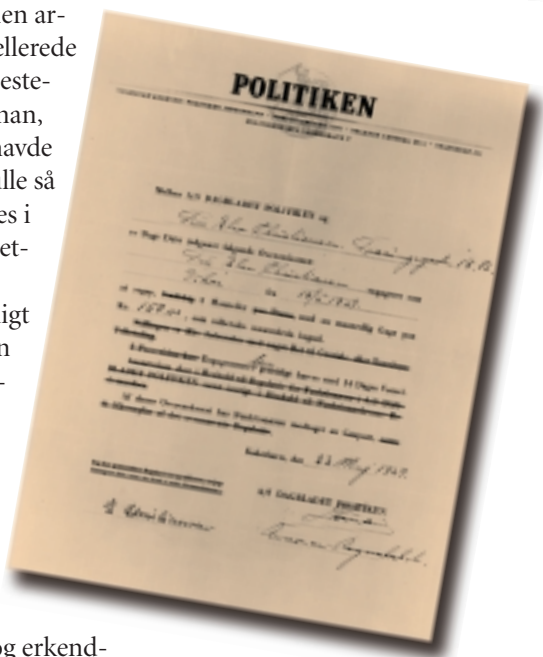
Fagligt arbejde blev styrket

Efter lange og trange forhandlinger blev den underskrevet den 20. november 1935, og vejen var banet for oprettelse af særoverenskomster. Den første

blev indgået med Bladkompagniet, mens Vølund-overenskomsten faldt på plads nogle dage senere.

Hovedoverenskomsten betød et gennembrud i HK's faglige arbejde, hvilket tallene for overenskomsterne viser: Fra 1928-32 voksede antallet af overenskomster i København fra 46 til 57, mens det fra 1932 til 1936 voksede fra 57 til 110.

HK var blevet en del af det faglige fællesskab og kunne begynde at høste frugterne af samarbejdet.

Formandsliste HK København

1. august 1897 - 18. august 1898Karl Hintz
18. august - 1. juni 1899Axel Gundel

1. juni 1899 fordeles medlemmerne i tre afdelinger, der ikke har noget formelt, overordnet samarbejde. 17. september 1903 etableres igen et samarbejde.

17. september 1903 - 5. oktober 1904Vilhelm Hansen
5. oktober 1904 - 1. februar 1905Chr. Wulff
1. februar 1905 - 4. januar 1906C. H. W. Hasselriis
4. januar 1906 - 15. februar 1907Georg Reich
15. februar 1907 - 5. maj 1908Chr. Wulff
5. maj 1908 - 8. marts 1910E. S. Schibler
8. marts 1910 - 3. maj 1910E. Poulsen
3. maj 1910 - 21. marts 1911Aage Alsøe
21. marts 1911 - 26. september 1911Fr. Møller
26. september 1911 - 13. september 1913Aage Alsøe
13. september 1913 - 18. august 1914Peter Wraae
18. august 1914 - 8. august 1917Martin Pedersen
8. august 1917 - 29. januar 1918Chr. J. Smerup
29. januar 1918 - 30. april 1918E. S. Schibler
30. april 1918 - 29. januar 1919Rich. Lund
29. januar 1919 - 29. november 1922Viggo Pedersen
29. november 1922 - 1. juni 1938Gustav Pedersen
1. juni 1938 - 7. juni 1963Carl Jensen
7. juni 1963 - 10. juni 1964Henry Black
10. juni 1964 - 8. juni 1972K. Lind Nielsen
8. juni 1972 - 17. januar 1980Jørgen Eiberg
17. januar 1980 -Ib Sørensen

1947 Ved 50 års jubilæet kunne fire tidligere formænd for HK København mødes med den daværende formand Carl Jensen (tv), derefter står Vilhelm Hansen, Rich. Lund, Gustav Pedersen og Aage Alsøe. (Aktuelt)

Et langt liv med Irma

- Det værste var at stå i smørafdelingen om vinteren. Smørret var stenhårdt, og vandet i de store krukker til træslevene frøs til is, fortæller Zenia Christoffersen på 75 år. Hun har arbejdet 31 år i Irma og har brugt det meste af sit liv i en spændende udvikling.

Hendes første arbejdsplads var på en gård, hvor hun skulle lære husholdning.

- Sådan var det nok dengang. Pigerne skulle i huset. Det mente mine forældre i hvert fald, så det var egentlig ikke noget, vi diskuterede.

I løs vægt

Da Zenia var 16 år, søgte hun job i Irma.

- Det foregik en søndag formiddag. Jobsøgning var ikke noget, man havde fri til. Jeg var ét stort nervevrag ved ansættelses-samtalen - jeg husker det tydeligt.

Jeg fik at vide, at jeg skulle starte om tirsdagen i en butik på Østerbrogade. I Irma måtte ingen starte en mandag. Tirsdag morgen blev jeg hentet hjemme på bopælen af inspektøren, for han skulle skam se ens hjem. Og vi måtte jo ikke være gift, fortæller Zenia.

Dengang var der ikke noget, der hed selvbetjening. Irmapi-gerne stod bag diskene og solgte smør, mel, sukker, kaffe, æg og ost i løs vægt.

- Det hele blev leveret i fin indpakning med bærepind. Fredag og lørdag købte kunderne kaffe. 1/4 pund kaffe og en stor Rich's. Den bedste kaffe kostede 65 øre.

- Det værste var at stå i smørafdelingen om vinteren. Smørret var stenhårdt, og van-

det i de store krukker til træslevene frøs til is.

I 1939 blev Zenia ansvarlig for kaffeafdelingen på Lyngbyvej, og i begyndelsen af '50erne flyttede hun til den første selvbetjeningsbutik i Nykøbing Sjælland.

- Det var virkelig sjovt. Vi havde i starten ingen kurve, og da vi endelig fik nogle spånkurve, ville kunderne ikke bruge dem. De gik rundt med alle varerne i favnen med det resultat,

at de tabte dem på gulvet. Så personalet brugte meget tid på at rende efter og tørre op.

Sen aktiv i HK

Zenia brugte sig selv 100 pct. i de år. Hvorimod hun først er blevet aktiv i HK, efter at hun blev medlem af seniorklubben.

- De første år i Irma måtte vi slet ikke være organiserede, så var

Billederne viser Zenia i forskellige undervisningssituationer på IRMA-Skolen, der også havde sin egen "butik".

det ud. Men det var heller ikke noget, jeg havde på nethinden.

Omkring 1943-44 kom jeg i kontakt med HK. Irma var blevet et kæmpe firma, og nogle gjorde noget for at organisere personalet. Så vi meldte os ind.

Mange, mange år efter ringede det på hendes dør, og udenfor stod en mand med to store bæreposer.

- Han ligner en vagabond, tænkte jeg, men det var formanden for seniorklubben. Vi boede på samme vej, og han var på vej hjem med sine indkøb. Så kunne han lige spørge, om jeg ville være suppleant til bestyrelsen.

- Det har jeg ikke en pind forstand på, sagde jeg. "Det kan du få", sagde han.

Og sådan blev det. Seks år var Zenia med i bestyrelsen, men da afdelingen blev slået sammen med en anden, syntes hun noget blev ødelagt.

- Nu deltager jeg i de arrangementer, der foregår i klubben.

Man kan ikke lade være med at være aktiv og udadvendt, når hele ens liv har været det, siger Zenia Christoffersen.

Ukendt årstal Drittelsmør, blærefedt og smukt muselmalet porcelænen er vist ikke længere almindeligt varesortiment i Irmabutikkerne. Ligesom den personlige betjening også hører en svunden tid til.

Den tyske besættelse af Danmark fra 9. april 1940 til 4. maj 1945 fik stor betydning for fagbevægelsen og for borgernes daglige liv.

De fem forbandede år

Forskellen mellem rig og fattig øgedes under besættelsen. Mange varer kunne ikke skaffes, men alligevel måtte københavnske arbejdere se på, at enkelte kunne få, hvad de vilde. Penge skaffer adgang til alt, og tyskernes tilstedeværelse betød penge i omløb - især for de, som samarbejdede med besættelsesmagten.

Strejkeretten blev som noget af det første ophævet, og det blev vanskeligere at få arbejdsløshedsunderstøttelse. Regeringen indførte i 1942 det såkaldte "hundetegn", et arbejdskort som hver arbejder skulle have, så man kunne kontrollere, om han havde ret til understøttelse.

Lønstop og ophævelse af dyrtidsreguleringen var med til at forringe reallønnen kraftigt samtidig med, at priserne på næsten alle varer steg. Fagbevægelsen stillede krav om lønforhøjelser ved forlængelsen af overenskomsterne i 1943, men kravet blev afvist af Arbejds- og Forligsnævnet.

En vis fremgang

HK i København måtte under krigen konstatere, at man trods den manglende aktionsfrihed havde en vis fremgang på andre områder. Således gik antallet af overenskomster støt fremad i alle besættelsesårene. Og overenskomstarbejdet betød, at HK-medlemmerne ikke - som det skete under 1. Verdenskrig - blev sat tilbage i forhold til det øvrige arbejdsmarked.

Underernærede arbejderbørn i København var et af symptomerne på den forringede levestandard. Boligforholdene i storbyen blev også værre, huslejerne steg, og de fattigste måtte flytte ud i kolonihavehuse eller klumpe sig sammen i slumlejligheder.

Imens tjente især bønderne godt på besættelsen. Tyskerne kunne aftage alt, hvad danske landmænd kunne sælge, og priserne på landbrugsvarer steg. Også byggebranchen fik et boom - den del som ikke nægtede at samarbejde med besættelsesmagten. Præcist be-

skrevet af forfatteren Hans Kirk i romanerne "Klitgaard og Sønner" og "Djævelens Penge".

Foruden fattigdom var der andre farer. Mange kommunister blev - med aktiv assistance fra dansk politi og myndigheder - interneret i koncentrationslejre, mens andre gik under jorden.

I august 1943 rejste arbejderne sig til kamp mod tyskerne og de danske politikere, der samarbejdede med dem, og regeringen gav op og trådte tilbage. Frihedsrådet blev dannet og kom til at spille en aktiv politisk rolle såvel i de sidste krigsår som i tiden umiddelbart efter krigens ophør.

Opgør med fortiden

I perioden fra 5.-13. maj 1945 blev mere end 20.000 personer anholdt af Frihedsrådets arrestationsudvalg mistænkt for at have samarbejdet med besættelsesmagten. Politiet anholdt senere yderligere knap 17.000. Nogle anholdelser var ubegrundede, og langt de fleste af de øvrige blev senere løsladt uden at blive retsforfulgt.

Samme dag som krigen ophørte, dannedes en overgangsregering bestående af lige mange repræsentanter fra de politiske partier og Frihedsrådet.

Frihedsrådet havde stillet ét ufravigeligt krav: Ingen gengangere fra Scavenius' samarbejdsregering. Og sådan blev det. Socialdemokratiet stillede med statsminister Vilhelm Buhl, som skulle fungere som regeringsleder indtil valget den 30. oktober 1945.

I tiden umiddelbart efter krigen var mangelsituationen næsten værre end under besættelsen. Boligmangel, social nød og hurtigt stigende arbejdsløshed betød faglige aktioner og demonstrationer i sommeren 1945.

Folketingsvalget den 30. oktober 1945 gav ingen rigtig afklaring, men de sociale forhold har givetvis betydet, at DKP fik 18 mandater i det nye Folketing. Imidlertid mistede Socialdemokratiet også 18 mandater, mens Venstre gik fra 28 til 38 mandater.

Resultatet blev en mindretalsregering med Venstre i spidsen, støttet af de Konservative og Det radikale Venstre - en regering som kun holdt til november 1947. Herefter overtog socialdemokraterne regeringsmagten.

København på barrikaderne

Flere gange i besættelsesårene var der optræk til oprør blandt den almindelige befolkning. Og i 1943-44 havde befolkningen fået nok af den danske samarbejdspolitik med besættelsesmagten - svaret var Folkestrejke.

Den folkelige holdning til samarbejdspolitikken under krigen var speget. Ved valget 23. marts 1943 var valgdeltagelsen på 89,5% - og ikke mindre end 94% af de afgivne stemmer gik til de samarbejdende partier. Partiet Dansk Samling - der var imod samarbejdspolitikken - fik kun 2,2% af de afgivne stemmer. Kommunistpartiet deltog ikke - det var forbudt ved lov, og mange ledende kommunister var interneret i Horserødlejren.

Esbjerg startede

Men i august 1943 tvang strejker og demonstrationer alligevel samarbejdspolitikkerne til at træde tilbage. Vendepunktet var det tyske nederlag ved Stalingrad, invasionen af Sicilien og det italienske fascistiske styres sammenbrud - og herhjemme provokerede ikke mindst et tysk udgangsforbud befolkningen. Den 10. august udbød der strejke i Esbjerg. Strejkerne løb som en steppebrand gennem landet, og befolkningen afviste regeringens advarsler mod at strejke og gøre modstand mod tyskerne.

Werner Best krævede den 28. august, at regeringen indførte strejkeforbud, forsamlingsforbud, dødsstraf for sabotage og tyskkontrolleret presse censur. Regeringen vidste, at befolkning

gen ikke ville acceptere de tyske krav og gik af. Ministeriernes departementer fungerede dog stadig - Danmark havde et såkaldt "departementschefstyre".

I oktober '43 jagtede besættelsesmagten de danske jøder. Det lykkedes ved en storstilet dansk indsats, at få 7.000 jøder reddet i sikkerhed i Sverige - 500 jøder blev taget af tyskerne og af disse døde 52 i tyske kz-lejre.

København lammet

Urolighederne og strejkerne fortsatte, og sabotagerne antal blev stærkt forøget. Det tyske svar var terror og clearingsmord - det bedst kendte er mordet på præsten Kaj Munk i januar 1944. I juni 1944 indførte tyskerne udgangsforbud mellem kl. 20 og 5. B&W-arbejderne svarede igen

den 26. juni med at gå hjem kl. 12 - "de skulle passe deres kolonihaver, mens det var lyst". Dagen efter bredte strejken sig, og fra den 30. juni var byen lammet. "Folkestrejken" var en realitet. Københavnerne gik på barrikaderne mod tyskerne

efter Bopa's aktion mod Riffelsyndikatet og de henrettelser, tyskerne foretog efter sabotagen.

Tyskerne svarede igen ved at forstærke terroren mod befolkningen og erklærede den 1. juli hovedstaden i belejringstilstand og lukkede for el, gas og vand.

På Nørrebro og Vesterbro kom det til egentlige sammenstød mellem tyskere og danske demonstranter, især Istedgade markerede dengang, at "Istedgade overgik sig aldrig".

Tyskerne bøjede sig

"Folkestrejken" kunne have udviklet sig helt uoverskueligt, idet tyskerne havde planer om at bombe kvarterer i København.

Politikerne forsøgte at mægle i striden, mens Frihedsrådet i

første omgang opfordrede befolkningen til at fortsætte oprøret. Frihedsrådet lagde dog senere en dæmper på begivenhederne, mod at de bl.a. fik opfyldt krav om, at det danske nazistiske Schalburg-korps blev trukket væk fra hovedstaden. Arbejdet blev genoptaget den 5. juli, fordi tyskerne ville acceptere kravet og ophæve undtagelsestilstanden.

Folkestrejken og modstandsbevægelsens aktive indsats i oprøret var medvirkende til, at Sovjetunionen og de allierede efter krigen anerkendte Danmark som en allieret, der havde kæmpet mod Tyskland og ikke som en samarbejdspartner, således som det kunne have set ud, hvis hele besættelsen var forløbet som de første år.

Folkestrejken kostede mere end 100 danskere livet.

HK-formand mistede livet i Stutthof

En af de første formænd for Statskontorafdelingen, Otto Melchior, var kendt som kommunist og medlem af DKP. Det kostede ham livet.

DANSK politi indfangede under krigen med bemærkelsesværdig nidkærlighed danske kommunister for den tyske besættelsesmagt, så de kunne interneres i Vestre Fængsel og Horserød Lejren. Da tyskernes liste over kendte kommunister lå langt under det antal, som det danske politi selv havde registreret, forstod man at leve op til de tyske forventninger om grundighed. Selv en lejr for ungkommunister gik ikke fri.

Grundlovsbrud

De danske myndigheder prøvede med tilbagevirkende kraft at legitimere overgrebet med den såkaldte 'Kommunistlov'. Dermed gjorde regering og Rigsdagen sig skyldig i grundlovsbrud. De folkevalgte kommunistiske medlemmer af landets øverste forsamling blev også fængslet. De ansvarlige har senere prøvet at retfærdiggøre deres handlinger med henvisning til, at tyskerne ellers selv ville indfange kommunisterne og sende dem til koncentrationslejrene i Tyskland.

Mange kommunister endte alligevel i de tyske koncentrationslejre, fordi de danske myndigheder ikke - som de ellers havde forsikret, at de ville - advarede kommunisterne i Horserød om, at tyskerne var på vej efter dem. Det kom til at koste flere danske kommunister livet ... en af dem var formanden for Statskontorafdelingen Otto Melchior. Han døde i 1945 af tyfus i koncentrationslejren Stutthof.

Adelig gift

Otto Melchior var et særpræget menneske. Ingen ville have drømt om, at han skulle viede sit liv til fagligt og politisk arbejde; søn af en kendt professor dr. med., gift med en komtesse og selv student fra Metropolitanskolen og cand. polit. Ikke lige en prototype på en faglig tillidsmand i HK.

I dag er det vel få, der husker - eller har mødt - Melchior. Men pensionist Ejner J. Klausen - aktiv HK'er og i mange år ansat i Valutacentralen - har i afdelingens 50 års jubilæumsskrift givet et levende billede af mennesket Otto Melchior:

Otto Melchior, formand for Statskontorafdelingen mistede livet i Stutthof.

„Han var en idealistisk personlighed, som faktisk ikke hørte hjemme i vores kreds, og her må man huske, at sociale forskelle normalt mærkedes mere for 50 år siden end i dag.

Melchior var Cand. polit. og embedsmand. Han var tjenestemandsansat sekretær (svarende til akademisk fuldmægtig i dag) i Invalidforsikringsretten. Han var søn af en kendt læge, professor dr. med. L. Melchior og havde taget eksamen fra Metropolitanskolen, den tids elitegymnasium. Hans kone var komtesse Cecil Danneskjold Samsøe, en datter af Danmarks fornemste adelsslægt.“

Bisat i Mindelunden

„Jeg erindrer tydeligt Melchior på generalforsamlingerne, hvor han på en klar og saglig måde forelagde problemerne. Han var en stor, flot mand og meget velformuleret. Han var, hvad alle vidste, aktiv kommunist, men hans faglige arbejde bar ikke politisk agitatorisk præg“, skriver Ejner J. Klausen.

Han betegner Otto Melchior som en stor begavelse, der kunne yde kvalificeret

modspil til de embedsmænd, der repræsenterede arbejdsgiversiden. Det var af stor betydning, fordi tillidsfolkene dengang - hvor alt var nyt - ikke havde den erfaring og faglige kunnen, som tillidsfolk i dag er i besiddelse af.

Ejner J. Klausen husker også, at Otto Melchior - sammen med andre kommunister - var blevet fængslet og tiltalt for attentatet på to spanske trawlere i Frederikshavn i 1938. Attentatet var en del af den internationale modstandskamp mod Franco og hans fascistiske tropper, der - med tysk og italiensk hjælp - angreb den republikanske regering i Spanien. Borgerkrigen endte med sejr til Franco, der indførte et fascistisk regime, som først blev afløst af demokrati ved diktatorens død.

Melchior blev imidlertid frikendt for attentatet i Frederikshavn - men blev umiddelbart efter interneret i Horserød. Otto Melchior's urne er bisat i Mindelunden i Ryvangen.

I Statskontorafdelingen hænger der et malet portræt af Otto Melchior.

ANDRE AF KRIGENS OFRE

Blandt HK Københavns medlemmer var der mennesker, der kæmpede aktivt mod den tyske besættelsesmagt. Nogle af disse mennesker betalte med deres liv:

Harry Keil Jensen, død af sult i Stutthof.

Gustav Skårup, død i koncentrationslejr.

Anders Wittrup, faldt som frihedskæmper efter 5. maj.

Rune Hansen, død i Neuengamme.

Reimer Madsen, skudt af snigskytte 5. maj.

Uffe Larsen, død under illegalt arbejde.

Jørn Thomsen, skudt af Hipo.

Axel O. Jensen, skudt i Shellhuset.

Sv. Aage Christensen, clearingsmord.

Ingolf Larsen - Ledet, død ved spring fra vindue under flugt.

Lizzie Petersen, frihedskæmper - skudt af snigskytte 5. maj.

Edmund Rasmussen, skudt af Hipo.

Arne Lützen Hansen, henrettet.

Kurt Jensen, skudt på Gl. Kongevej.

Jørgen Restrup, død i koncentrationslejr.

Lidt for *fine* til fagforening

Gunhild Andersen har levet de fleste år at sit liv sammen med HK. Det faglige arbejde var sværest i '30'erne og '50'erne. "Men ingenting har været nemt på noget tidspunkt", mener hun.

- Når lønresultaterne blev udmøntet på arbejdspladsen, stod vi klar med indmeldelsesblanketterne, husker Gunhild Andersen. (Kurt Johansen)

Gunhild Andersen er i dag æresmedlem af HK STAT's Pensionist- og Efterlønsklub efter 16 år som formand for klubben. Hun er nu 84 år og ser med glæde tilbage på det fagligt aktive liv. For resultater er det blevet til i HK STAT trods op og nedgange.

- Finansministeriet har nemlig altid været en benhård arbejdsgiver, siger Gunhild.

En lille løgn

Fra Gunhild Andersen satte sine ben på arbejdsmarkedet som kontorelev i skattevæsenet i Randers i 1928, var hun klar over, at kun organisering og faglig aktivitet kunne ændre på de usle vilkår, den tids kontoransatte arbejdede under.

Men nemt var det ikke. Medlemskab af en fagforening var ikke for fine kontorfolk, mente de dengang.

- Men det var bestemt heller ikke velset blandt overordnede og arbejdsgivere i det offentlige at være medlem af HK. Det kunne koste jobbet, siger Gunhild.

Hun reagerede altid højlydt mod uretfærdigheder og var evigt agiterende for medlemskab af fagforeningen - også i arbejdstiden.

Hun blev selv fyret i '30'erne på første sygedag fra Københavns Magistrats 3. afdeling, som var hendes første arbejdsplads i det offentlige efter elevtiden.

Efter afskedigelsen søgte hun forskellige stillinger.

- Selv ikke skattevæsenet, som jeg dog ellers var udlært

indenfor, kunne bruge mig.

I 1940 - efter tyskernes besættelse - oprettedes nye statsinstitutioner, hvor der skulle bruges mange nye folk. Det lykkedes Gunhild at få ansættelse i Nationalbankens clearingskontor.

Hun måtte lyve lidt i ansættelsesskemaet. Hun svarede nej til spørgsmålet, om hun var fagligt organiseret.

- Ellers havde jeg ikke fået jobbet, sådan var det, siger Gunhild, som af personlige grunde holdt lav profil i besættelsesårene.

Blev nemmere

Efter befrielsen i 1945 lukkede clearingskontoret, og alle gifte kvinder blev fyret. Sådan én var Gunhild.

De kommende år fik hun nogle vikariat i forskellige statsinstitutioner. Hun var især glad for sit job i Kirkeministeriet under Bodil Koch.

- I årene lige efter befrielsen blev det lidt nemmere at være fagligt aktiv - og meget nemmere at organisere folk. Det var godt, for der var rigeligt at gøre for kontorpersonalets løn- og arbejdsvilkår. Selv om lønnen var blevet reguleret lidt i løbet af årene, var den stadig til grin. Vi havde stadig et lønregulativ, som vi stort set ingen indflydelse havde på ... og ordnede forhold omkring sygdom og opsigelse fandtes ikke, siger Gunhild Andersen.

- Desværre faldt kollegernes interesse for at organisere sig igen i '50'erne, og på arbejdspladserne blev det igen sværere

at være fagligt aktiv, husker Gunhild.

Men HK havde alligevel fået bidt sig så godt fast, at en egentlig overenskomst for de ikke-tjenestemandsansatte så dagens lys i '50'erne.

- Så det var med at stå klar med indmeldelsesblanketterne til HK, når resultaterne blev udmøntet på arbejdspladsen, siger Gunhild.

Fast job og HK Klub

I 1958 fik hun fast job. Igen i en nyoprettet institution. Den Sociale Ankestyrelse. Der blev Gunhild i 25 år.

I Ankestyrelsen gik hun fluks i gang med at oprette en HK klub, og hun blev hurtigt tillidsrepræsentant.

Uddannelse blev Gunhilds hjertebarn som tillidsmand.

- Uddan jer, sagde jeg, så står I enkeltvis bedre, og vi står som faggruppe stærkere. Der var mange, der uddannede sig i deres fritid.

Det var også i '50'erne, at Gunhild blev valgt til afdelingsbestyrelsen i København og af landsledelsens bestyrelse.

- Det var min mærkesag at få landsledelsen på benene i de år.

Det var vigtigt at få samlet alle statsansatte i hele landet overfor vores fælles arbejdsgiver Finansministeriet.

En anden mærkesag for Gunhild Andersen var i mange år omsorgen for de ældre.

- Jeg har altid ment - og mener det stadig - at det er fagbevægelsens opgave at sikre de ældre, også efter at de har forladt arbejdsmarkedet. I dag har HK fået forhandlet gode pensionsordninger ind i overenskomsterne, og det er godt. Tidligere havde vi kun supplementsunderstøttelsen fra 1950.

Den var ikke automatisk for alle. Der var visse forudsætninger, der skulle opfyldes, og reguleringen lå langt under tjenestemændenes. "Vi har jo i mange år siddet i tjenestemændenes venteværelse", som Gunhild Andersen udtrykker det.

I 1979 blev hun valgt til formand for Pensionist- og Efterlønsklubben, selvom hun endnu var fuldtidsarbejdende. Hun fik nogle ekstra travle år, indtil hun på grund af alder forlod Den Sociale Ankestyrelse. Herefter brugte hun al sin tid i Pensionist- og Efterlønsklubben.

- Det var et dejligt tillidsjob i en aktiv klub, som blandt andet har fået forbedret supplementsordningen. Vi har blandet os i ældrepolitiske diskussioner og taget mange politiske og faglige initiativer, der har givet resultater - også i samarbejde med andre faglige pensionister og efterlønnere, siger Gunhild Andersen. Hun forlod formandsposten for to år siden.

Hun prøver nu at gøre en indsats for de ældre på Frederiksberg, hvor hun er medlem af Ældrerådet.

1947 HK's kamp for ordentlige og familievenlige arbejdstider er ikke af ny dato. Men arbejdsgiverne har aldrig haft den store forståelse for det krav. Tværtimod har de krævet længere og længere åbningstider i butikkerne. Her agiteres der i 1947 for et møde, hvor man vil diskutere butikernes weekend-åbningstider. (Aktuelt)

Japril 1891 fastlagde en tillægslov til Helligdagsloven, at der skulde lukkes fra kl. 9 søndag formiddag og resten af dagen.

Ikke mindst handelsmedhjælperne led under denne ultraliberale lov. Uden overenskomster eller anden form for

HUNDREDE ÅRS KAMP om lukkeloven

Regler for butikkers lukketider stammer helt tilbage fra Helligdagsloven fra 1876. Den fastsatte en lukketid fra klokken 9-16 om søndagen, ellers var der frit slag.

beskyttelse var det arbejdsgiverens (principalens) trang til søvn og frihed, der fastlagde arbejdstiden. Og den blev lang, for med småbutikkernes skarpe konkurrence om kunderne, kunne det ikke nytte noget at lukke butikken tidligere end de andre. Arbejdsdage fra kl. 6 morgen til 22-23-tiden var ikke ualmindelige.

Overenskomster med fastlæggelse af arbejdstid var helt utænkelig, for

den unge organisation. Derfor vendte man sig mod de socialpolitiske spørgsmål om kost- og logisystemets afskaffelse og Lukkeloven. I 1903 rejste foreningen krav om fastsættelse af tidspunkt for „lukning af butikker og lagre“ og vakte en del forargelse ved i samme åndedræt at forlange maksimal arbejdstid for handels- og kontormedhjælpere.

Året efter bar henvendelserne nogen frugt, idet helligdagslovgivningen blev ændret. Fremover skulle butikkerne holdes lukkede på søn- og helligdage.

Organisationen fortsatte ufortrødent med sin agitation og propaganda, men først i 1908 kom den første egentlige lov om almindelige lukketider. Lukketi-

derne blev bestemt til at være fra kl. 20 til kl. 4 morgen på hverdage - lørdag lukkes først kl. 23. De følgende år blev arbejdet brugt på at gennemføre frivillig 19-lukning, sommerferie og weekend.

I 1912 tager man fat på en omfattende og energisk agitation for at få revideret butikslukningsloven, så 19-lukningen kunne blive stadfæstet. Først i 1922 blev loven revideret, således at man i vinterhalvåret lukkede kl. 18, mens man lukkede kl. 19 om sommeren. En i øvrigt noget bagvendt ordning set fra både arbejdsgiver- og medhjælperside.

I september 1929 nedsattes et lukkelovsudvalg efter krav fra HK. Men forbundets krav

vandt ikke gehør i Rigsdagen. Loven fra 1932 fastsatte lukketider på hverdage fra kl. 18-6, fredag fra 19-6 og lørdag fra 20-6.

Flere kommissioner

Forbundet krævede nu en lukkelovskommission nedsat. Det skete i 1938, og i 1942 foreslog kommissionen lukketider kl. 18 på hverdage, kl. 20 fredag og kl. 17 lørdag. Men forslaget blev nedstemt i Landstinget, og først i 1945 skete der noget i sagen. En bekendtgørelse fra handelsministeren sagde, at butikkerne skal lukke fredag kl. 18 og på ugens øvrige dage, altså også lørdag, kl. 17.

Denne regel ændres dog hurtigt igen umiddelbart efter

krigen, hvor det bliver tilladt at holde åbent både tirsdag og fredag til kl. 18.

Endnu et lukkelovsudvalg nedsættes i 1946 på opfordring af forbundet, og udvalget foreslog lukketider på hverdage kl. 17.30, fredag kl. 20 og lørdag kl. 14. De blev vedtaget - som en midlertidig ordning - og kom til at gælde i lang tid fremover. I maj 1950 blev lørdagslukningen endeligt stadfæstet i loven, til stor glæde for HK's medlemmer.

Weekenden er hjemme

I HK's medlemsblad fra juni 1950 jubelede den daværende forbundsformand Erling Dinesen over "weekend'ens" indførelse:

"Der er nu gennem den nye lukkelov sikret størstedelen af butikkerne folk en nogenlunde rimelig arbejdstid, og der er gennem fortsat butik-weekend skabt sikkerhed for weekend for andre tusinder af medborgere. Ja, det er næppe for stærkt sagt, når vi fastslår, at weekend nu bliver et almindeligt folkegode."

Når butikkerne lukkede kl. 14 - eller tidligere - om lørdagen, tvang det fabrikker og kontorer til at lukke tidligt, og mange valgte allerede dengang at holde helt lukket lørdag. Dermed blev HK's krav til gavn for hele fagbevægelsen.

Men loven indeholdt også visse dispensationer for butikker i ferieområder, hvor man fik lov at holde længere åbent om lørdagen. Og det blev begyndelsen til, at lukkeloven igen begyndte at skride.

Mere liberale regler

Benzinstationer, bagere, kiosker m.m. fik efterhånden mere liberale regler, omend der skulle skelnes mellem tilladte og ikke tilladte varetyper. Det skete ved lukkelovsrevisionen i 1970, hvor også bilforhandlere kom udenfor den normale lukkelovs område.

I 1976 indførtes en såkaldt supplerende butikstid - seks timer ekstra, som butikkerne selv kunne fordele i ugens seks første dage. En række bekendtgørelser fastsatte i de efterfølgende år hvilke varetyper, der kunne sæl-

ges efter almindelig lukketid, ligesom den enkelte kommunalbestyrelse fik mulighed for at fastsætte egne regler for udvidet butikstid ved større trafikknudepunkter, sygehuse eller ved turistområder. Også tidsbegrænsede tilladelser kan udstedes ved kongresser, arrangementer etc.

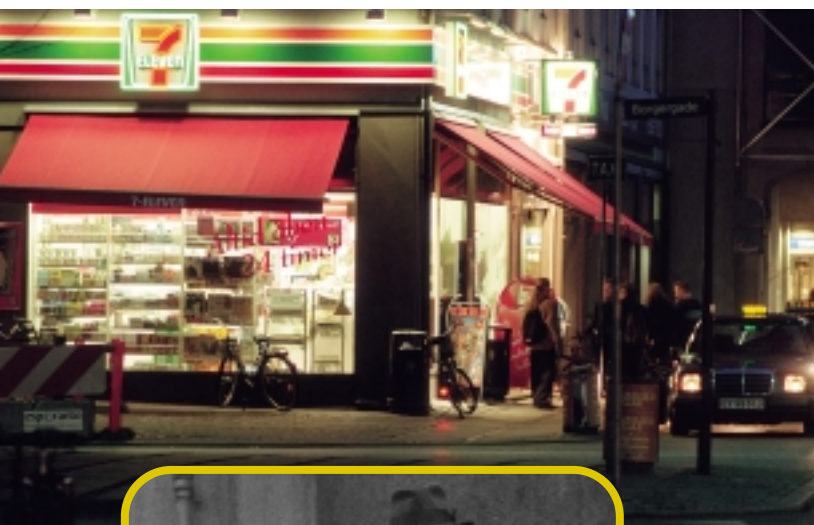
Ny strategi

HK/Handel, under hvis område Lukkeloven hører, begyndte i '90erne en ny strategi. Man ville godt forhandle om Lukkeloven, men kæde det sammen med overenskomster, der sikrede butikspersonalets vilkår. Således lykkedes det i fællesskab arbejdsgivere og HK at få grundlaget på plads for Lukkeloven i 1994, hvor overenskomsten sikrede medarbejdernes ret til frihed på en række områder.

I 1995 blev loven dog yderligere liberaliseret, således at det i dag er muligt at holde åbent fra mandag morgen kl. 6 til lørdag kl. 17. Mindre butikker kan holde åbent på søn- og helligdage, men må ikke sælge øl, vin og spiritus.

Smukt og idyllisk præger butiksløst gadebilledet - men de lange åbningstider har altid haft deres omkostninger for de butiksansatte og deres familier. Ofte er det sket, at mor dårligt kunne løfte gaffen un-

1997 Åben alle døgnets 24 timer... også juleaften. (Finn Svensson)

1948 "Alle møder op - undtagen jeg", var budskabet fra det lille æsel. Mødet i K.B. Hallen om Lukkeloven startede med en koncert med Tivolis Harmoniorkester. Forbundsformand, Gustav Pedersen, HK skulle krydse klunger med formanden for Ordrup Handelsstandsforening, Poul Buttrup. (Aktuelt)

1947 Og så er der serveret. HK København fejrer organisationens 50 års jubilæum i Håndværkerforeningens smukke lokaler.

HK-Bal i K.B. Hallen:

... OG SØD MUSIK OPSTOD

„Det var sgu' en skæg tid ... og hold da kæft, hvor der skete noget“. Jørgen Eiberg husker tilbage på den gang, da han i midten af '50erne blev ansat som “politisk agitator” i HK København ... og bl.a. også skulle være med til at tjene sin egen løn.

Det skete helt utraditionelt ved, at man slog to fluer med et smæk: Man fik de unge til store baller i K.B. Hallen - mod entre, naturligvis. Så tjente man penge og fik samtidig fat i de unge og kunne agitere for betydningen af at være fagligt organiseret. Og det gav pote.

Pen- og blækhussarbejdere

Jørgen Eiberg fortæller, at HK Ungdom København også dengang var en meget aktiv faglig organisation med stærke rødder til både DSU og Faglig Ungdom.

HK Ungdom København skulle bl.a. “oprette studiekredse for at bevidstgøre handels- og kontorlærlinge om deres faglige rettigheder”.

- Men vi skulle også gøre disse pen- og blækhussarbejdere klar til at være en aktiv del af fagbevægelsen, når de var udlært.

Vi arbejdede også med at få afskaffet Handelskolernes tvungne aftenskoleundervisning. Der var

undervisning 3 gange om ugen fra klokken 17.30 til 20.00.

- Et andet problem var den dårlige organisering blandt lærlingene, siger Eiberg.

- Det var ikke fint at være organiseret. Derfor havde man

fra studiekredsene rekrutteret “agitatorer” til at tegne unge medlemmer. Vi havde et fælles agitationsudvalg, Handelsskole-agitationsudvalg og et Fest-agitationsudvalg, som også led programudvalget.

Piger en fordel

Udover at afholde fester med aktiv deltagelse af “agitationskorpset”, der skulle have fat i de uorganiserede festdeltagere, stod Programudvalget også for “aften-cykelture” (kl. 19 - 24).

- Vi cyklede i samlet flok ud til omegnens forlystelsessteder med HK-vimpler på cyklerne. Så var der bal og selvfølgelig agitation.

Vores store fordel som ungdomsorganisation var - og er vel stadig - at vi både havde “drengene” og “pigerne” som potentielle medlemmer, medens man for eksempel hos svendene “kun” havde drenge.

Vi kunne derfor bedre arrangere større baller, fordi vi også havde pigerne, siger Eiberg med et lunt smil.

Den fordel skulle udnyttes. Det blev derfor besluttet - un-

der ledelse af daværende formand for HK ungdom Max Harvøe - at arrangere store fester i K.B. Hallen, hvor der kunne deltage ca. 3.500 unge pr. fest for 5 kr. pr. person.

Fra venstre: Raquel Rasteni, Alice Babs, Jørgen Eiberg og Jørgen Andersen.

Formidabel succes

Jørgen Eiberg husker med glæde og lidt vemod tilbage på disse fester, som altid blev indledt

med en agitationstale efterfulgt af et underholdningsprogram med kendte kunstnere fra ind- og udland. Så var der “Non Stop Bal” til midnat og ofte til senere.

- Vi frygtede, at billetsalget ville blive et problem. Men vores egne aktive fik hver 20 billetter. Hvis de solgte dem, fik de en fri billet. Gennem vort kontakt-net til Faglig Ungdom blev der organiseret billetsalg gennem lærlingeklubberne f.eks.

på B&W, men også pølse mændene ved Handelsskolerne blev inddraget i billetsalg.

- Starten var formidabel ... Endelig var der noget, der var en rigtig succes ... også agitationsmæssigt. Vores eget kontrollørkorps på 75-100 unge smed HK-armbindene, for “nu skulle der tegnes nye medlemmer”. Vi tegnede ofte 150 nye medlemmer på sådan en lørdag aften.

Fra venstre: Jørgen Andersen, Raquel Rasteni, Sally Joffe (impresario), Alice Babs fra The Swee Danes, Jørgen Eiberg, Jytte Andersen og Bent Ohlsson.

Den unge Jørgen Eiberg som konferencier og “politisk agitator”.

Svend Asmussen Kvintet.

Og sød musik ...

- I modsætning til alt vores andet arbejde, der kostede penge, så gav disse fester efter datidens forhold et pænt overskud. Men i HK Ungdom var vi ikke vant til at "tjene" penge. Så vi gik til forretningsudvalget i HK København for at få nogle retningslinier. Der blev holdt møde med den daværende formand for HK København Carl Jensen, Max Harvøe og "mig - sagde hunden".

Jørgen Eiberg smiler igen lunt, mens han husker, at Carl Jensen "ikke fandt det anstødeligt, at vi tjente penge på festerne".

- Overskuddet blev bare tilagt vores budget, som vi altid fandt var for stramt. Det gør man garanteret også i dag.

For som Carl Jensen snusfornuftigt sagde: „De penge, I tjener, skal forretningsudvalget jo ikke senere give bevillinger til“.

Eiberg fortæller, at festerne kørte helt til 1961.

- Mange ... der i dag er lidt mere end voksne ... husker stadig disse fester, som vinterens store oplevelser. Og mange HK'ere "fandt hinanden" ... „og“, som Jens August Schade en gang udtrykte det, "sød musik opstår".

DE GAMLE KU' OSSE

Harvøe, Eiberg & Co var ikke de første, der brugte baller og fest, for at gøre det attraktivt at være med i HK. Det fremgår af en bestyrelsesprotokol fra århundredeskiftet.

På bestyrelsesmødet blev der nedsat et "baludvalg", der skulle arrangere en fest med underholdning for medlemmerne. Festen blev holdt i City den 14. januar 1900. Prisen var 35 øre for underholdningen og 50-75 ører for at deltage i det efterfølgende bal.

Med Max Harvøe i skoven

En historie om hvad et medlemskab af HK også kan være.

Fortalt af medlem i afdeling 8 Mary Sørensen.

Efter at have afsluttet min kontoruddannelse i Herning, hvor jeg hurtigt efter indmeldelsen blev involveret i HK's ungdomsarbejde som sekretær, kom jeg til Viborg, hvor jeg temmelig omgående kom til at indtage samme post.

Venskab og gæstfrihed

I sommeren 1954 (jeg var da 19 år og havde ikke mange penge) brugte jeg min ferie til at besøge min søster og svoger i Ishøj.

Der var ikke så meget at lave derude ved stranden, og en dag tog jeg bussen til København, vandrede op på Vester Boulevard 43 (ja, det hed det dengang) og spurgte, om der var mulighed for at komme i forbindelse med andre unge mennesker i HK København. De henviste mig selvfølgelig til nr. 40, og der blev jeg hjerteligt modtaget og fik straks en indbydelse til at deltage i det næste arrangement, et besøg i Kastrup Lufthavn.

Det er vel nødvendigt at sige, at det var en fantastisk oplevelse for en lille Viborgpige - og så skulle vi oven i købet bagefter ind på en kro og have smørrebrød og underholdning.

I aftenens løb var der konkurrencer, og da jeg blev bedt om at optræde som "Lykkens gudinde", var der ingen ende på min glæde ved aftenen. Til slut var der dans, så det var en lille træt størrelse, der meget sent på aftenen tog bussen tilbage til Ishøj.

Weekendtur til "Springforbi"

Den følgende weekend var alle inviteret til at tilbringe i ungdomsgruppens hus "Springforbi". Jeg drog af sted lørdag ef-

termiddag og fandt - gud ved hvordan - op til stedet.

Første programpunkt var et orienteringsløb på cykel, men da jeg selvfølgelig ikke havde medbragt min cykel, var der en galant ungersvend, der ikke havde noget imod at transportere mig på bagagebæreren. Vi susede rundt i Dyrehaven og endte selvfølgelig på Bakken, hvor der var tilrettelagt specielle opgaver.

Vi var inddelt i forskellige hold, der alle skulle løse de samme opgaver. Jeg husker ikke dem alle, men en af dem var, at finde ud af nøjagtig hvor lang tur en tur med rutschebanen tog. Det var da eventyrlig let at spørge føreren i en pause, så den var snart hjemme.

Så fik vi hver udleveret en tiøre, og skulle byde en fremmed op til 10-øres dans. Med min nyvundne tillid var det ikke noget problem at få fat på en fyr, der gerne ville have en gratis dans med en slank ung pige på 19 år - og det blev registreret, at den opgave var løst.

Kaprede nyt medlem

Men det mest spændende - og det allervigtigste - var at prøve at hverve et nyt medlem til HK. Vores gruppe mosedede lidt rundt, indtil vi så en ung "herre", der tilsyneladende kom lige fra 7. kartoffelrække (sådan noget har jeg nemlig forstand på). Til alt held var han kontoruddannet, men ikke medlem af HK. Efter et mere eller mindre groft "overfald" underskrev han tilmeldingsblanketten, som i triumf blev hjembragt til "Springforbi".

Efter en lidt sen aftensmad samledes vi for at sammenligne vore resultater, og Max Harvøe - som dengang var formand for

HK Ungdom København og ledede Springforbi sammen med sin kone - var ret hurtig til at finde ud af, at vores gruppe havde det bedste resultat. Så var det høj sengetid.

Næste morgen var der kaffe og rundstykker. Jeg var i forvejen blevet bedt om at oplyse, hvor mange rundstykker jeg ønskede, men desværre var der ingen, der nævnede noget om smør og evt. andet tilbehør, som vi forventedes selv at medbringe. Jeg var tæt på at blive ked af det, men så var der ingen ende på, hvor mange der ville dele deres forråd med mig. Jeg tror aldrig, jeg hverken før eller senere har spist så meget tandsmør.

Tak for gode oplevelser

Max og Ruth havde lavet en dejlig sammenkogt ret til vores søndagsmiddag, og bagefter var vi en del, der stod i kø for at tørre tallerkener af, for det kunne da i hvert fald ikke være meningen, at vores søde værtsfolk skulle have alt arbejdet og vi al fornøjelsen. Efter middagen husker jeg ikke mere, men det er nok, fordi vi på det tidspunkt var færdige til at finde den hjemlige arne.

Jeg er ked af, at jeg ikke kan sige Max tak for den dejlige weekend, men i stedet vil jeg give min tak videre til HK København, der på allerbedste måde udviste venskab og gæstfrihed for en lille jyde, der gerne ville opleve den store hovedstad.

Efter et år i Viborg, kom jeg til Vejle, hvor jeg blev næstformand i ungdomsgruppen. Det tør nok siges at være med succes, for jeg blev så gode venner med formanden, at jeg i 1957 giftede mig med ham og har været det lige siden.

EN HÅRD KONFLIKT

Kortere arbejdstid og højere løn. Det var hovedkravene ved overenskomstfornyelsen i 1956. Krav, som førte til en omfattende arbejdskamp.

Dansk Arbejdsmands Forbund stillede ved aftalefornyelsen i 1956 krav om ét-årige overenskomster med særlige tillæg til de lavest lønnede, mens smedene var villige til at acceptere tre-årige aftaler. DsF - De samvirkende Fagforbund (som senere blev til LO) - samlede fagbevægelsens krav til arbejdsgiverne:

44-timer arbejdsuge, højere timeløn, bedre søgnehellighedsbetaling og indførelse af sygeløn.

Mægling opgivet

Arbejdsgiverne modsatte sig fra starten enhver form for nedsættelse af arbejdstiden fra 48 til 44 timer, ligesom de afviste lønforhøjelser.

DsF stillede organisationerne frit for handlingerne, men hver-

ken forhandlinger i under- eller hovedorganisationer gav resultater. Arbejdsgiverne ville ikke bøje sig for arbejdernes krav, og trods indgreb fra forligsmanden efter udsendelsen af 2. strejkevarsel i slutningen af februar,

måtte han opgive at mægle. Strejkerne trådte i kraft mellem 17. og 24. marts.

Ramte nøglefunktioner

Fra starten var strejkerne begrænsede, men de ramte nøglefunktioner som olie og benzin,

og typograferne blokerede samtlige trykte, borgerlige medier.

Land og Folk og Socialdemokraten udkom stadig, og kunne berette om konfliktens udvikling set fra fagbevægelsens synspunkt, hvad der fik rasende borgerlige til at kræve sendetid i

1956 Da medlemmerne forkastede mæglingsforslaget, greb den socialdemokratiske regering ind og ophøjede det til lov. Den provokation fik fyldt Slotspladsen med vrede arbejderne. (ABA)

1956 Under den store strejke var der utallige møder i København om situationen. Her taler Willy Brauer, formand for Typograferne ved kontrolstedet for de arbejdsløse i Ingerslevsgade. (Tage Petersen, Pressehuset)

des 100.000 arbejdere på Christiansborg Slotsplads, og flere provinsbyer var lammet af strejker.

I løbet af nogle dage ebbede strejkebølgen dog ud, men enkelte faggrupper fortsatte helt frem til maj måned.

DKP vandt megen sympati på strejken og stod i meningsmålingerne til stor fremgang.

Storstrejken i 1956 førte i øvrigt til, at det fagretlige system blev ændret året efter. Forhandlingsproceduren blev strammet op, og forligsmanden fik udvidet sine beføjelser.

statsradioen i stedet.

Den socialdemokratiske regering under statsminister H.C. Hansen tøvede med at gribe ind, fordi de frygtede, at et indgreb skulle give kommunisterne i DsF vind i sejlene.

Strejkerne blev fulgt op af af lockout, og efterhånden fandt regeringen det nødvendigt at fremtvinge en mægling. Mæglingsforslaget indeholdt en samlet lønforbedring på omkring tre procent og ingen nedsettelse af arbejdstiden. Men trods hovedorganisationernes accept forkastede et flertal af arbejderne mæglingsforslaget.

Strammede Forligsmandsloven

Folketinget vedtog derfor at ophøje mæglingsforslaget til lov - kommunisterne og smedeformanden Hans Rasmussen stemte imod.

På trods af loven fortsatte strejkerne. Den 13. april samle-

1960 „Hvad kan vi så bedst undvære nu ... og hvad giver mest på 'Stampen'? “Mange københavn-familier kan endnu huske, når de var hos 'Onkel' eller på 'Stampen', som var de populære betegnelser for det offentlige pantelånersystem. Man kunne stort set låne på alt. Så når der var konfirmation eller en anden stor familiebegivenhed, var luften tyk af 'duften' fra malkugler, som endnu hang i det 'stampede' tøj, der var hentet samme dag eller dagen før. Dagen efter festen røg tøjet igen en tur på 'stampen' ... og det gjorde konfirmandens gaver måske også.

1956 Mens Danmark havde været igennem omfattende strejker og lockouter, oplevede Ungarn senere på året en voldsom opstand mod det kommunistiske styre. Tusinder flygtede fra landet - flere af disse kom til Danmark. Adskillige partifunktionærer blev myrdet - som her på et af arbejderpartiets kontorer. (ABA)

HK og Teknologien

Ny teknologi har altid meget hurtigt fundet indpas inden for HK's område. Men også i organisationen brugte man de nye redskaber ... denne skrivemaskine blev brugt til at skrive HK's første blad. (Aktuelt)

Her i jubilæumsåret holder HK en udstilling på Arbejdermuseet „Fra pult til PC“. En sådan overskrift er særdeles dækkende for den udvikling, der er sket indenfor kontorområdet.

Men tilsvarende udvikling er selvfølgelig sket inden for øvrige traditionelle HK-områder. Butikshandelen er blevet revolutioneret flere gange. Selvbetjeningsbutikker, kasseapparatet og senere stregkodeterminaler med indbygget lagerstyring osv. osv.

Helt nye arbejdsområder er kommet til. Og „HK/SamData“, som i dag er EDB/IT-områdets største faglige organisation, er et tydeligt eksempel på dette. Allerede sidste år kunne SamData/København - som landets første og største SamData klub - holde 25 års jubilæum.

Fælles for alle de forskellige HK-områder har været, at de - stort set - ikke har været berørt af ledighed forårsaget af den teknologiske udvikling. Den ledighed, som f.eks. er opstået inden for tekstilindustrien, grafisk område mv., er næsten ikke forekommet i HK-områderne. Tværtimod er disse områder ofte vokset i takt med den teknologiske udvikling.

Her i jubilæumsåret står HK over for en særdeles spændende ny udfordring:

Hjemme-arbejds-pladserne eller rettere fjern-arbejds-pladserne.

Området vil i de kommende år være i stadig vækst. Hvordan det skal organiseres, serviceres og overenskomstdækkes, er nogle af de spørgsmål, der skal løses i den kommende tid.

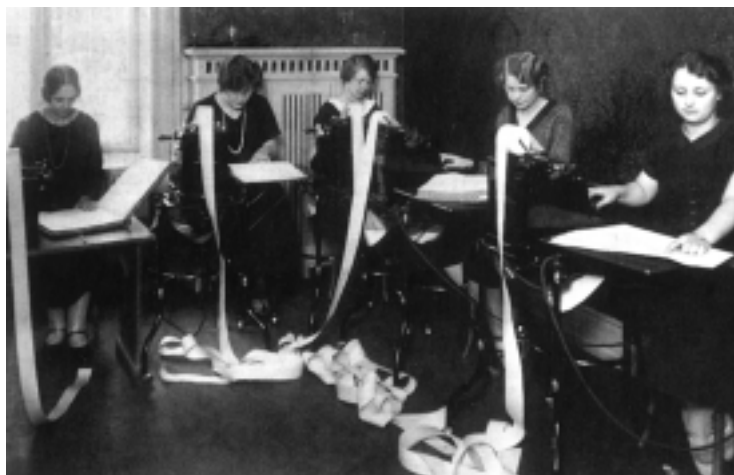
De potentielle muligheder inden for HK's områder vil - alt andet lige - fortsat være voksende. Men det bliver op til os, om vi kan udnytte dem!

HK's egen brug af EDB

HK kom ret sent i gang med selv at anvende EDB til at løse

sine egne administrative opgaver. Langt ind i '70'erne anvendte man således stadig „frimærker“ i forbindelse med kontingent-opkrævning. Og tilsvarende var den elektriske skrivemaskine det mest moderne hjælpemiddel, som kunne opdrives på et HK-kontor.

Den stigende ledighed op gennem halvfjerdserne satte dog nye normer for hvad den daglige administration skulle

1924 Alle kender udseendet af en moderne pc'er. Så her er et billede af kontordamer, der betjener nogle af de første elektriske kontormaskiner, der blev taget i anvendelse i Danmark. Det var i Arbejdsgivernes Ulykkesforsikring på Polititorvet. Damerne blev oplært efter den såkaldte 'The Dallton Touch Method' og blev så hurtige og dygtige, at de fik guldnål og chokolade fra den amerikanske fabrik. Fabrikken sørgede selv for at tage billedet og optog også damerne som livsvarige medlemmer af "the fastest growing club in the world." "Guld-damerne" er fra venstre Else Stougaard, Ragna Larsen, Grethe Laugesen, Kamma Oder og Inger Brynjolfsson.

1930 Pænt og ryddeligt ... Skrivemaskine, PH-lamper og pen og blæk og trækpapir ses på dette stemningsbillede af en arbejdssituation i HK København. (Aktuelt)

administrative enhed i HK, fik København i 1993/94 således installeret PC-netværk og igangsat PC'ere, som var baseret på Windows på sine 250 arbejdspladser. Forbundet og resten af landets afdelinger fulgte efter i løbet af 1995/96. Desuden har HK København siden 1994, og fortsat som den eneste af HK's afdelinger, anvendt indscanning af dagpengekort mv. i den daglige A-kasse-administration. Over 100.000 A-kasseudbetalinger årligt administreres på denne måde.

1971
Kontor landskab.
(Jørgen Schiøttz)

Det sker desværre ofte, at arbejdsgiverne ikke har øje for, at ny teknologi også stiller krav til det øvrige kontorinventar. Eller at de ansatte ikke lærer at indstille borde og stole korrekt. Fysioterapeut Bente Dahl indstiller her arbejdsstolens lænde-støtte, så den opfylder sin funktion. (Jørgen Bo, Aktuelt)

Kampen for ligeløn

1967 En let omskrivning af et kendt benzinselskabs slogan kunne bruges til at sikre forståelse for et rimeligt krav. (Aktuelt)

1963 Ligeløn og højere løn har altid været en af HK's mærkesager. Ikke så mærkeligt ... arbejdet har altid været en del af lavtlønsområdet.

1964
"100.000 HK'ere skabte ligeløn".
(Aktuelt)

1973 På trods af HK's proklamation i '64 var der stadig kvinder, der mente, at ligelønskravet ikke var opfyldt. (Nordfoto)

Emigrerer med linie 8

Rømningen af Bårdsmandsstræde Kaserne i 1971 blev for stor en fristelse for unge, boligløse københavnere. De skabte et alternativt bosted - Fristaden.

I 1971 flyttede militæret ud fra Bårdsmandsstræde Kaserne på Christianshavn. Det efterlod 90.000 m² ledige arealer med masser af spændende bygninger. Kaserne, haller, barakker, magasiner, fabriksanlæg og mange andre slags bygninger stod tomme.

Københavns Kommune og Kulturministeriet var begge interesserede i arealerne, men havde ikke nogen egentlig plan for området, som efter militærets rømning kun var beskyttet af et plankeværk. Tyverier og hærværk begyndte at sætte sit præg på området.

Det store grønne område med de spændende bygninger var for fristende for en flok unge aktivister fra København - de flåede et stykke af plankeværket ned og trængte ind. Grundstenen til Christiania var lagt.

Mange fulgte opfordringen
"En søndag på Amager - eller emigrere med linie 8". Sådan skrev det anarkistiske "Hovedbladet" på forsiden i oktober 1971. Og mange fulgte opfordringen til at "emigrere med linie 8". Ved juletid samme år boede mellem 400 og 500 fortrinsvis boligløse, unge københavnere på området.

Siden da har Christiania været en torn i øjet på det etablerede Danmark. Adskillige bataljer er udkæmpet mellem politi og christianitter, når samfundet fandt ud af, at man ikke kunne acceptere dette anarki lige midt i København.

Politikerne rasede - men havde ingen reelle tilbud at sætte i stedet. Heller ingen reelle planer for, hvordan området kunne udnyttes bedre.

Christiania har været trukket i retten og været tæt på en

lukning flere gange, men hver gang er det etablerede samfund bakket ud. Frygten for en voldelig konfrontation har afholdt politikerne fra at give klarsignal til bulldozerne - og vel også skammen over, at Christiania løste nogle af samfundets alvorlige problemer.

Med tiden fik christianitterne organiseret sig. De nedsatte laaangvarige - fællesmøder som tog - laaangsomme - beslutninger, for enighed var vigtigere end beslutsomhed. De hårde stoffer, som fra starten var en del af Fristadens image, blev bandlyst, og kun hashpusherne færdes i dag legalt på "Staden". Imens indstillede københavnere sig så småt på, at Christiania var kommet for at blive.

Sølvbryllup

Christiania har forlængst holdt sølvbryllup med nabobyen

1971 "En søndag på Amager - eller emigrere med med Linie 8", sådan skrev Hovedbladet på deres forside. Men de var også lettere anarkistiske. Siden er "Staden" blevet en vældig turistattraktion ... men den er stadig en torn i øjet på en del især borgerlige - københavnere. (Polfoto)

København og er i dag et værdsat turistmål, som nævnes på lige fod med Amalienborg og Den Lille Havfrue i internationale guidebøger. Og christianitterne udfører - som de har gjort fra starten - et stort, socialt arbejde blandt udstødte, som det øvrige samfund ikke magter at tage hånd om.

Christianitterne betaler for husleje, strøm og vand, og antallet af arbejdspladser i Fristaden er steget støt. Mange af værtshusene har fået lovlig bevilling og søges af mange "udenbys" gæster. Det samme gælder restauranter som Spise-loppe - et af Københavns mest mondæne og roste spisesteder. Om det også bliver til Guld-bryllup ... det vil tiden vise.

2. okt. 1972

POLIFOTO

1972 Et fællesskab der splittede. Den 2. oktober 1972 skulle den danske befolkning tage stilling til, om vi skulle være medlem af EF. I fagbevægelsen var holdningerne ikke entydige. LO sagde godt nok ja med de berømte ord: „Nødderne knækker vi selv“ - mens både Smedeforbundet og Specialarbejderforbundet vendte sig imod dansk medlemskab. De store demonstrationer hjalp ikke modstanderne af EF - her på Rådhuspladsen den 1. oktober dagen før afstemningen. 90,1% af vælgerne stemte - 63,3% stemte ja, mens 36,7% stemte nej. Resultatet blev, at Danmark var medlem af EF fra 1. januar 1973.

POLIFOTO

Københavnernes og EU

Sejrsrus 2. juni 1992

POLIFOTO

POLIFOTO

Nørrebro 18. maj 1993

POLIFOTO

POLIFOTO

Formandsinitiativet, der blev stiftet i 1971, viste første gang sin styrke som reaktion på Hartling-regeringens forsøg på at føre en stram indkomspolitik.

Overenskomstforhandlingerne i 1973 gik ikke stille af. ØD - Økonomisk Demokrati - var på dagsordenen, ligesom "Lige løn for lige arbejde" var et varmt emne.

ØD-forslaget skabte uenighed i fagbevægelsen. Således ville HK's kongres i 1973 ikke lægge sig fast på en solidarisk fond, mens Metal var tilhænger af branchefonde.

Tre ugers konflikt - den mest omfattende efter krigen - endte med et forlig, som gav 40 timers arbejdsuge, formel - men ikke reel - ligeløn og en forhøjelse af dyrtidsreguleringen. Men allerede året efter var den gal igen.

Det sorte forlig

I maj 1974 indgik de borgerlige partier med statsminister Poul Hartling (V) i spidsen nemlig det såkaldte "sorte forlig" - eller Store Bededags-forliget - med store afgiftsforhøjelser på cigaretter, spiritus, øl og hårde hvidevarer, højere elektricitetspris

og forøgelse af vægtafgiften på biler.

Forliget gav indrømmelser til CD, som fik fjernet en afgift på parcelhushandel - og til Fremskridtspartiet, som fik løfte om skattelettelse på 10 milliarder kroner året efter. Det var en krisepolitik, som i vid udstrækning ramte lønarbejderne.

I forvejen havde oliekrisen skruet brændstof- og varmepri- serne op med flere hundrede procent.

Demonstrationer

Fagbevægelsen sagde stop. "Formandsinitiativet", som bestod af fagforeningsformænd med tilhørsforhold i især DKP, men også i SF og Socialdemokratiet, kaldte til omfattende demonstrationer mod regeringen. I København og de større provinsbyer strejkede tusinder af arbejdere.

En demonstration foran Christiansborg samlede mere

1974 Hartling-regeringen blev mødt med flere demonstrationer, som kulminerede tæt på årsskiftet. Hartling udskrev valg i januar 1975. De borgerliges uenighed banede vejen for Anker Jørgensen, der dannede en mindretalsregering. Fællesorganisationen brugte i øvrigt billedet som nytårskort i 1975. (ABA)

Forlig og

end 50.000 protesterende, som krævede Hartling regeringen afgang og forliget skrottet. Man krævede også en arbejderregering, et rødt kabinet af socialde-

1964 USA's uprovokerede angreb på det kommunistiske Nordvietnam udløste voldsomme protestdemonstrationer. I Danmark gik det ikke altid så fredeligt til som ved denne demonstration foran den amerikanske ambassade. I 1967 prøvede politiet at nedkæmpe ca. 15.000 demonstranter. Den kendte sagfører Carl Madsen førte sagen, som udviklede sig til et opgør med det officielle Danmarks støtte til USA's krig. I 1975 måtte USA - som tidligere franskmændene havde gjort - sande, at det vietnamesiske folk ikke var til at knække ... end ikke for verdens største militærmagt. USA lider stadig under det traume, som nederlaget og de mange faldne amerikanere resulterede i. (ABA)

forlis

1970 Rødstrømpebevægelsen satte gang i kvindefrigørelsen og kampen for ligestilling. Kvinderne arrangerede ø-lejre på Femø og festivaler i Fælledparken. Dele af den nye kvindebevægelse fik et fundamentalistisk præg vendt mod patriarkatet - mens andre kvinder på venstrefløjnen førte tankerne ind i det faglige og politiske arbejde under paroler som "Kvindekamp er klassekamp". En episode, som få glemmer, skete under et LO-møde på Rådhuspladsen, da vor nuværende socialminister, Karen Jespersen, skubbede LO-formanden, Thomas Nielsen, væk fra talerstolen og bemægtigede sig mikrofonen. (Nordfoto)

måned - og nummer, hvis der blev lavet indgreb i samme måned året efter. Ankers indkomstpolitik skulle sænke forbruget og øge investeringerne - resultatet var sørgeligt; fra 20.000 arbejdsløse i 1973 til 220.000 i 1982. Anker gav op - og 10 års Schlüter-regime gjorde ondt værre.

1971 Verdensbanken blev af de unge fra '68-generationen betragtet som et redskab for imperialismen og udbytningen af den 3. Verden. Da Verdensbanken i sept. '71 holdt møde i København, blev den mødt af voldsomme demonstrationer, der endte i konfrontationer mellem politi og demonstranter. (Ernst Nielsen, ABA)

mokrater med støtte fra SF og DKP.

Sådan gik det ikke. Venstre-regeringen fremlagde en ny kriseplan, som også blev afvist af fagbevægelsen. I december måtte Hartling dog udskrive valg.

Anker gav op

Valget i januar 1975 gav overraskende en lussing til S og fremgang til Hartling. Men indbyrdes uenighed i den borgerlige gruppe betød, at Hartling

måtte opgive at danne regering - han overlod det til Anker Jørgensen at danne en socialdemokratisk mindretalsregering.

Set fra fagbevægelsens synspunkt blev det ikke meget bedre. Anker Jørgensen fortsatte med indgreb i en takt, så de fik navn efter den pågældende

1975 Butiksarbejde var ikke kun forbeholdt de typiske HK'ere. De alternative tider og livsformer førte også alternative butikker med sig. Her en butik for biodynamiske grøntsager i Søborg. (Jørgen Schiøtt, Aktuelt)

141 dages kamp for jobbet

En af de konflikter, københavnerne bedst husker, er "de 141 dage" - typografkonflikten på BT.

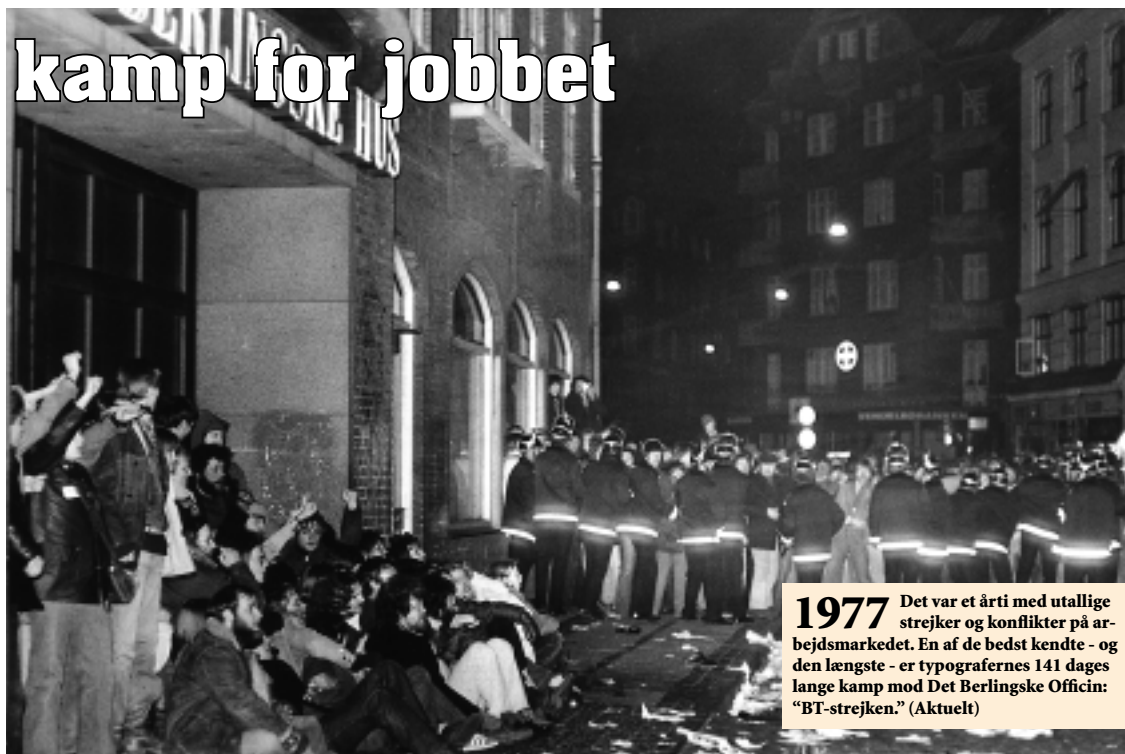
Konflikten på BT startede, da ledelsen i januar 1977 hjemsendte ca. 1000 typografer og litografer. Der skulle massefyres, men det gik ikke så smertefrit, som arbejdsgiverne havde forestillet sig.

Konflikten udviklede sig til en hård og langvarig kamp, hvor hårde metoder blev taget i brug. Typograferne ville kæmpe for at bevare deres arbejdspladser - en kamp som store dele af fagbevægelsen havde sympati for. BT-klubbens typografer fik i løbet af konflikten mere end seks millioner kroner i strejkestøtte fra fagbevægelse og enkeltpersoner, som så typograferne som en spydspids i den kamp, som de øvrige forbund kunne se frem til i takt med indførelsen af den nye teknologi.

Massemedierne fulgte slaget tæt - ikke underligt, da det jo var deres egen verden, kampen handlede om. Og hvem vidste, hvor næste slag skulle slås?

Statsministeren blandede sig

Det kom til voldsomme blokader udenfor det Berlingske Hus,

1977 Det var et årti med utallige strejker og konflikter på arbejdsmarkedet. En af de bedst kendte - og den længste - er typografernes 141 dages lange kamp mod Det Berlingske Officin: "BT-strejken." (Aktuelt)

hvor typografer og sympatisører forsøgte at hindre nødavisere - produceret af højere funktionærer - i at nå ud til kioskerne.

Det gjaldede gennem gaderne: "Sæt jer ned! ... Sæt jer ned!", når politiet søgte at fjerne blokadevagterne, der arm i arm sad på gaden foran bladhuset.

Selve statsminister Anker Jørgensen blev blandet ind i konflikten, da BT-klubbens formand, Poul Erik Hansen, og næstformand, Louis Schandorph, opsøgte skruebrækkerne - factorerne i bladhuset. En BT-journalist ringede til statsministeren, som straks fra Folketingets talerstol fortalte Tinget om "påståede kriminelle handlinger"

ger" fra de to klubfolk.

De to blev i øvrigt senere stillet for retten for forstyrrelse af den offentlige orden, men Københavns Byret frifandt dem for alle anklager.

Mere end en halv sejr

Typograferne vandt på sin vis konflikten. Arbejdsgiverne måtte bide i det sure æble og indgå forhandlinger, mens konflikten stadig løb. Det er i modstrid med DA's traditionelle holdning.

Ledelsen måtte trække opsigelserne af samtlige 981 grafiske arbejdere tilbage. Der blev i stedet indgået en aftale om afskedigelse af 250 grafiske arbejdere - langt mindre end

oprindeligt varslet. De 50 af dem kunne blive i Huset indtil årsskiftet, og der blev forhandlet en fratrædelsesordning på plads.

Som en sidegevinst lykkedes det i forbindelse med konflikten at få indført en fast fem-dages arbejdsuge på 36 timer for dagbladsarbejdere. Herefter kunne de Berlingske Blade atter udkomme.

Dansk Typograf Forbund fik flere store boder i arbejdsretten for organisationsansvar. Men det var intet i forhold til arbejdsgivernes tab. DA måtte punge ud med 115 millioner kroner i støtte til Berlingske Tidende.

En "kongelig" konflikt

"Plattedamerne" - pigerne på Den kongelige Porcelænsfabrik - blev kendt landet over, da de lavede en af de mest vellykkede strejker i nyere tid.

Befolkningens sympati var helt på "plattedamernes" side, da de i sommeren 1976 nedlagde arbejdet i protest mod arbejdsgivernes krav om lønnedgang. Pigerne krævede

tværtimod samme løn som deres mandlige kolleger.

Sympatien skyldtes ikke mindst, at "plattedamerne" var synlige i det københavnske gadebillede. På Strøget - især omkring Storkespringvandet ud for Den Kongeliges butik - dekorerede de strejkende piger paptallerkener med de blå muselmalede motiver kendt fra Den Kongeliges produktion. De muselmalede paptallerke-

ner blev solgt til befolkningen, som dermed bidrog med aktiv økonomisk støtte til "plattedamernes" strejke.

Konflikten kørte i 13 uger, inden arbejdsgiveren bøjede sig for pigernes lønkrav, der blev opfyldt på nær 25 øre.

Foto: Finn Svensson

Den 1. oktober 1977 etablerede HK strejke mod Sømændenes Forbund med baggrund i de strandede overenskomstforhandlinger. HK havde med baggrund i overenskomstfornyelsen opsagt overenskomsten til udløb den 1. marts 1977.

HK's rimelige krav

Hovedkravet var, at lønnen for de seks forbundsansatte i Sømændenes forbund skulle op på samme niveau som andre forbundsansatte - samt at arbejdstiden skulle nedsættes til 36 timer ugentligt i lighed med arbejdstiden i øvrige forbund. Gennemsnitslønnen for en forbundsansat var på daværende tidspunkt 6.686,86 pr. måned svarende til en timeløn på 42,62 kr.

Preben Møller Hansen havde imidlertid ikke til hensigt at opfylde kravet. Sømændene betalte sine ansatte 5.509,- kr. pr. måned svarende til en timeløn på 34,- kr.

Preben Møller Hansens svar på overenskomstforslaget var:

"I kan få 4 x 121,- kr. og" - med vanlig slagfærdighed - "ikke en skid mere".

Det var HK naturligvis ikke tilfreds med. HK afbrød forhandlingerne og fremsendte strejkevarsel. Konflikten var en realitet den 1. oktober 1977.

Ansatte skruebrækkere

Det anfægtede imidlertid ikke Preben Møller Hansen. Stik imod alle aftaler på arbejdsmarkedet ansatte han egne medlemmer - "Matroser" - til at udføre kontorarbejdet på forbundskontoret.

Det er uhørt i Dansk Fagbevægelse at ansætte skruebrækkere til udførelse af konflikt-ramt arbejde under en lovligt varslet konflikt.

Derfor arrangerede HK flere demonstrationer foran Sømændenes Forbundshus i Herluf Trollesgade med taler bl.a. af afdelingens nuværende formand Ib Sørensen.

Konflikten var særlig pikant, fordi Preben Møller Hansen - udover at være en kendt og bramfri forbundsformand - også var medlem af Danmarks Kommunistiske Parti og dets centralkomite. Preben Møller Hansens opførsel gav anledning til stærkt kritik. Den stærkeste kritik kom fra partiets formand, Jørgen Jensen, og det faglige landsudvalg. Preben Møller Hansen blev senere under stor pressebevågenhed ekskluderet af DKP.

Det skal bemærkes, at HK-konflikten blev meget langvarig, og at Sømændenes Forbund imod alle aftaler på arbejdsmarkedet nægtede at tage de strejkeramte medarbejdere tilbage ved konflikstens afslutning.

Først i 1983 fik HK igen oprettet overenskomst med

1977 Den slagfærdige - men mest brovtende 'Sømandsboss' havde ikke meget til overs for andre faggruppers berettigede krav om ordentlige løn- og arbejdsforhold. Som noget helt uhørt i dansk fagbevægelse ansatte Preben Møller Hansen søfolk som skruebrækkere, da HK'erne strejkede. Forholdet mellem Sømændsforbundet og HK blev først normaliseret i 1983, da der igen blev oprettet overenskomst. (Finn Svensson)

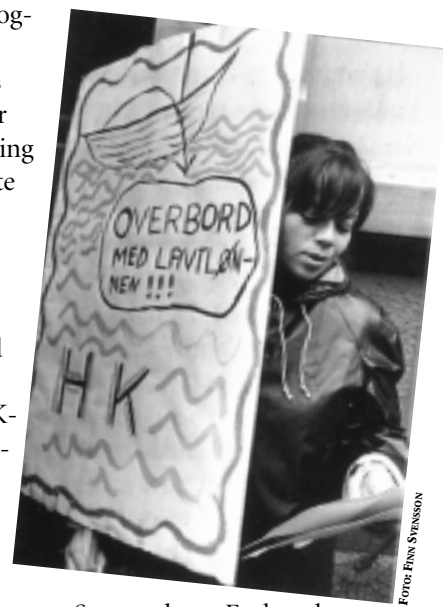

Foto: Finn Svensson

Sømændenes Forbund. Siden har HK haft normale relationer til Sømændenes Forbund.

Klinten - fag, fritid og ferie

Da HK København opførte Klinten, skabte man samtidig de perfekte rammer for fagligt og personligt udviklende kurser og uddannelse for sine medlemmer. Disse temaer er stadig grundlaget for Klintens virksomhed.

Med undtagelse af sommerperioden er Klinten daglig ramme for hovedparten af HK Københavns store kursusaktivitet. Mange tusinde medlemmer besøger hvert år Klinten for at dygtiggøre sig fagligt og jobmæssigt, eller for på et personligt plan at udvikle sig til at blive bedre til at tackle en stadig mere kompleks hverdag som HK'er.

HK København benytter mest Klinten i weekender, hvor rigtig mange medlemmer nyder gavn af kursusaktiviteten, som de faglige afdelinger står for tilrettelæggelse og afvikling af.

Gennem de seneste år har Klintens kursuskapacitet i højere grad været udlejet til andre kursusudbydere end HK. Klinten

har et stigende antal kunder fra andre faglige organisationer samt fra en bred vifte af offentlige institutioner, der har opdaget og værdsætter Klintens helt enestående kursusmiljø.

Fra sommerlejr til familieferie

HK København og Klinten arrangerede i en årrække sommerlejr på Klinten. Det var et af de helt store hit. På de store, grønne arealer blev der opstillet hele teltbyer, hvor HK-familierne boltrede sig i skønne omgivelser. I takt med tiden har de dengang store sommerlejr udviklet sig til Familieferie. Det er aktiv sommerferie for far, mor, bedsteforældre, børn og børnebørn. Vi lægger vægt på, at det er billigt, at der er masser af aktivitetsmuligheder til børnene, og at der er rige muligheder for en god og afslappende sommerferie for de voksne deltagere. Villateltene er lagt på hylden, og vi indkvarterer i stedet 90 sommergæster på Klinten hver uge, hele sommeren.

Flygtningebørnene

Men sommeraktiviteter favner

andre spændende opgaver. HK København har gennem de seneste år gjort det muligt at tilbyde hundredvis af flygtningebørn og voksne fra flygtningecentre rundt om i Danmark en uges sommerophold på Klinten. Her fungerer stedet som et tiltrængt åndehul i en ofte ussel og trang tilværelse for beboere på flygtningecentrene.

Klinten arrangerer også med jævne mellemrum højskolekurser af en lille uges varighed. Deltagerne er ofte pensionister og efterlønnere, der under varierende temaer fordyber sig i spændende aktiviteter, ligesom nulevende stevnske kunstnere, til foredrag om den stevnske geologi og mytologi, flora og fauna til kurser i livskvalitet i den tredje alder.

Klinten & historien

Klintens historie starter for 78 år siden. Her så det første Klinten dagens lys.

I 1919 blev det lille fiskersamfund Rødvig hjemsted for badehotellet Klinten. Det gamle badehotel havde et næsten herskabeligt tilsnit og lå med stort udsyn over Fakse Bugt. Her residerede københavnske sommergæster og slappede af i Rødvig. Badehotellet, der lå på selvsamme sted som HK-Klinten gør idag, var bygget i kridtsten udskåret af den kridtholdige stevnske undergrund.

I de mørke krigsår annekterede den tyske værnemagt Klinten og benyttede ejendommen som hovedkvarter på Stevn.

Efter krigen fungerede Klinten i en kort årrække igen som

Spørger du HK københavnere, om de kender Klinten, er der rigtig gode muligheder for at få et positivt svar. Flere end 120.000 kursister og sommergæster har gennem de seneste 16 år nydt et ophold på HK Københavns kursusejendom i Rødvig.

badehotel, indtil det i 1949 blev købt af diakon Laurits Nielsen, der sammen med sin hustru opdannede det til plejehjem for 35-40 kvindelige patienter under Statens Åndssvageforsorg.

Plejehjemmet Klinten blev nedlagt i 1975 i forbindelse med, at den daværende "Åndssvageforsorg" blev udlagt til amterne. Stevns Kommune købte det nedlagte plejehjem. Efter en periode på fire år blev Klinten „opdaget“ af HK København i 1979.

Der blev bygget...

HK København købte ejendommen for 1,1 million og gik herefter bogstaveligt talt i gang med at opbygge kursusejendommen helt fra grunden. Alle de gamle kridtstensbygninger blev revet ned, og hurtigt tegnedes konturerne af det nu så kendte HK-Klinten med sine smukke, lave og rødbrændte bygninger.

Kursusejendommen stod færdig den 24. april 1981, hvor de første prøvekurser startede. Den officielle indvielse blev foretaget den 8. august 1981.

HK-Klinten var beliggende på 3.500 m² grund. Dertil lejede man et græsareal på en tønde land af Stevns Kommune. Klinten betalte årligt den nette sum af 10 tønder byg i leje. Klinten fik dog omsat dette gamle mål til et mere nutidigt betalingsmiddel, nemlig 1.700 kr.

...og bygget

Men pladsen blev hurtig for trang. Der blev truffet beslutning om at udbygge, og HK København opkøbte i 1984 to tilstødende sommerhusgrunde. Allerede den 24. februar 1985 blev Klintens nybyggede vestfløj indviet og kort efter taget i brug.

I 1990 købte HK København det lejede græsareal, som ivrigt blev benyttet til både sommerlejr og andre rekreative formål.

Samme år trængte pladsbehovet sig på igen. Der var ofte efterspørgsel på et lokale med plads til større arrangementer og kurser, end HK-Klinten kunne rumme i de eksisterende rammer. Herudover ønskede man også mulighed for at kunne tilbyde mindre grupper, der gæstede Klinten, et ophold i hyggelige, næsten hjemlige, omgivelser. Idéerne til kreativitetshus og konferenceafdeling på HK-Klinten var født.

...og bygget

Endnu engang blev der truffet beslutning om at søsætte en nytbygning. HK København opkøbte i 1990 yderligere to nabogrunde. Den ene med et gammelt træhus på, som blev revet ned, og den anden med et nyere parcelhus tilhørende forstander for det gamle plejehjem Klinten, Laurits Nielsen. Pladsen til udbygningen var hermed sikret. Med disse opkøb er grunden nu over 9.000 m².

Der blev bygget et stort kreativitetshus, og den tidligere forstandervilla blev ombygget og indrettet til en lille og hyggelig konferenceafdeling. Via en meget smuk forbindelsesgang af glas og tujatræ, sidstnævnte

fra det lokale Gjorslev Gods, er der direkte adgang fra de eksisterende bygninger til den nye afdeling, der, udover kreativitetshus og konferenceafdeling,

Rejsegilde på Kreativitetshuset

Byggeri af lærerværelse/vestfløj

indeholder yderligere ti værelser. Disse blev bygget for at kunne matche den større kursuskapacitet. Klinten har nu ialt 57 værelser, hvoraf to er indrettet, så kursister med allergi også kan få et rart ophold.

Den 3. januar 1992 blev de nye bygninger taget i brug. Med den seneste tilbygning har Klinten en rigtig god størrelse. Stor, men på sin egen måde stadig lille, hyggelig og med en uformel og afslappet atmosfære. HK-Klinten er fra ende til anden bygget af lokale håndværkere. Det er gedigent håndværk, som vil holde langt ind i det nye årtusinde.

Klinten & fremtiden

Som alt andet i tilværelsen er Klinten afhængig af de krav og ønsker, omverdenen har til os. I hverdagen tænker vi ikke så

meget over det. Men når vi ser tilbage over de 16 år, Klinten har eksisteret, har HK-fagene ændret sig helt fantastisk. For slet ikke at tale om, hvad der er forandret på 100 år...

HK Københavns invitation til 100 års jubilæet bærer overskriften fra "Pult" til "PC". Det fortæller med få ord, hvor uforudsigelig udviklingen har været - og hvor svært det er at spå om fremtiden. Men vi ved, at med den hurtige udvikling, der sker inden for stort set alle fag, vil der altid være behov for at kunne klare omstilling og udvikling. Det indebærer, at alle må dygtiggøre og udvikle sig personligt og fagligt.

HK-Klinten er af mange udnævnt til at være det bedste sted at komme: For at dygtiggøre sig. For at lade sig inspirere til udvikling og omstilling og ikke mindst for at få fornyet mod og tro på fremtiden.

Vi tror på vores plads i fremtiden, fordi vi er dygtige til det, vi laver. Kort og godt. Vi giver mennesker nye muligheder og har rum til udvikling.

Medarbejderne på HK-Klinten hejser den røde fane, kipper med flaget og ønsker HK København tillykke med det smukke jubilæum.

Vi skal ud på arbejdspladserne

M

ed daværende Forbundsformand Jørgen Eiberg i spidsen slog HK København fredag den 30. august 1991 dørene op for medlemmerne i servicebutikken i Høje Taastrup. Et ønske om større nærhed i forhold til en stor del af medlemmernes arbejdsplads og bopæl blev hermed opfyldt.

Men allerede tilbage i 1977 startede HK København et lokalkontor i Herlev, hvor nuværende Forbundsformand John Dahl havde sin debut som HK ansat - en ikke helt almindelig start på det, der skulle vise sig at blive en spændende karriere i HK København og senere i HK Danmark.

Hurtig aktiv

- Jeg startede som elev i Hovedstadens Brugsforening (HB). En dag kom tillidsmanden og spurgte, om ikke jeg havde lyst til at komme med på en "førstegangs-weekend" i HK Ungdom, hvilket jeg sagde ja tak til. Vi mødtes alle på Hovedbanegården "under uret" og tog toget til Klampenborg og derfra strandvejsbussen til "Beaulieu". Kursesjendommen er siden revet ned, men var dengang ejet af Pensionisternes Samvirke, en rigtig hyggelig ejendom i dejlige omgivelser, mindes John Dahl.

- Når man havde været på "førstegangs-weekend", blev man automatisk tilbudt at fortsætte som faglig aktiv. Nogle måneder efter var der generalforsamling i HK Ungdom. Jeg blev valgt ind i ungdomsgruppebestyrelsen - en bestyrelsespost der senere resulterede i en formandspost. På den måde startede mit "faglige liv".

Forbundsformand John Dahl's faglige karriere startede som "dødens pølse" på et "udflytterkontor" i en forstadskommune. Men fra en svær start er filialkontorerne blevet en vigtig del af det faglige arbejde og medlemsplejen.

Varm velkomst

Mens John Dahl aftjente sin værnepligt som "slangetæmmer" i Hillerød, mødte han daværende formand for HK København, Jørgen Eiberg, ved et HK arrangement.

- Han spurgte, om jeg havde lyst til at arbejde i HK København. Det lød spændende, og vi aftalte den 1. juli. Når jeg havde aftjent min værnepligt, skulle jeg bare møde inde hos ham i HK kl. 9.00, så var der et job til mig

Jeg mødte op den aftalte

mandag kl. 9.00 og spurgte efter formanden. Han var endnu ikke kommet, og ingen på kontoret kendte noget til vores aftale. Heldigvis kendte jeg mange i huset fra min tid i HK Ungdom - så jeg følte mig ikke helt overladt til mig selv.

Da klokken blev elleve, ankom Jørgen Eiberg - åbnede døren til receptionen og råbte på sin lune gadedrengsfacon direkte henvendt til mig: "Hvad fanden i helvede sidder du der og hænger efter", hvorefter jeg kunne fortælle ham, at vi fak-

tisk havde en aftale om, at jeg skulle starte på arbejdet. Det kunne han ikke huske noget om, men når jeg nu sagde det, måtte det jo være rigtigt. Jeg kom med ind på hans kontor, og effektiv som han jo var, skaffede han mig omgående job ude på kontoret i Herlev, som var HK Københavns start på det, der nu er Service-butikken i Høje Taastrup, siger John Dahl.

Dødens pølse

John Dahl husker starten i Herlev - og sin karriere i HK - som en noget blandet oplevelse.

- På vej med S-toget til Herlev, grøn og uerfaren, på vej for at skulle repræsentere HK ude i lokalområdet.

HK havde lejet nogle lokaler, hvor der lige var plads til skrive- og mødebord. Men der var absolut intet, da jeg ankom. Jeg gik så i gang med at indkøbe kontorinventar, og efter et par dage var jeg klar til at modtage medlemmer.

Der gik flere dage, og der kom ikke en sjæl ... "Der må gøres noget", tænkte jeg og startede så med at opsøge virksomhederne i området. Det skulle jeg aldrig have gjort! For her trådte jeg lige ind på de enkelte faglige afdelingers område - og "det arbejde skulle de nok selv varetage!"

Hvad var der så tilbage af arbejde - dagpengesager kunne jeg ikke tage mig af, faglige sager var de respektive afdelingers domæne - så der var stort set kun tilbage at byde medlemmerne på en kop kaffe, lytte til dem, og sige tak for snakken og så i øvrigt sende dem videre ind til hovedafdelingen. Så min pre-

Vi skal også være opmærksomme på at afsætte ressourcer til opsøgende arbejde. Medlemmerne skal også møde deres fagforening ude på arbejdspladsen... og ikke kun når der er opstået problemer, siger John Dahl. (Suste Bonnén)

fagforening i området. For ham er det afgørende, at medlemmerne oplever deres fagforening som en del af deres lokalsamfund.

- HK bliver

mere synlig i bybilledet og får samtidig en større indsigt i - og holdning til - det, der rører sig i den kommune, hvori kontoret ligger. Det giver os bedre forudsætninger for at hjælpe medlemmerne med de problemer, de har på deres arbejdsplads.

Det er meget vigtigt, at medlemmet har en klar fornemmelse af, at selv om det "bare" er et lille filialkontor, så er det den samme professionelle vejledning og bistand han/hun møder, som havde det været en stor afdeling et sted i København, understreger John Dahl.

størrelsen af tilskud til de afdelingskontorer, der ønsker at udbygge med et filialkontor. Behovet for filialkontorer er størst i de tyndt befolkede områder på Fyn og i Jylland.

- Så skal det løses, kræver det en solidarisk holdning fra de hovedbestyrelsesmedlemmer, der kommer fra de tættere befolkede områder, siger John Dahl og fortsætter med de faglige argumenter for:

- En faglig organisation bliver i dag vurderet på mange ting: På troværdighed, vores professionalisme, vores måde at løse opgaverne på og på vores service ... Hvordan behandler vi folk?

Tager vi godt imod dem? Lever vi op til det, vi lover? Er vi nemme at komme i kontakt med? Er vi dér, hvor medlemmerne er ... og på deres betingelser?

HK Københavns formand, Ib Sørensen, ved indvielsen af servicebutikken i 1991.

- Men samtidig med at udbygge HK kontorerne, skal vi også være opmærksomme på at afsætte ressourcer til opsøgende arbejde. Medlemmerne skal også møde deres fagforening ude på arbejdspladsen ... og ikke kun når der er opstået problemer, siger John Dahl.

Han henviser til flere medlemsundersøgelser, der bekræfter, at medlemmerne ønsker, at

miere i HK-systemet var virkelig dødens pølse ... og flere gange overvejede jeg da også at søge tilbage til Brugsen.

HK - synlig i lokalsamfundet

I dag har servicebutikkerne fagligt indhold og kompetence. Og forbundets hovedbestyrelse vurderer nu, om alle geografiske områder er dækket godt nok:

- "Ismejerikonceptet" kalder vi det lidt populært. Ideen er at udbygge servicen over for medlemmerne i form af små filialkontorer, der - til forskel fra da jeg sad på det første satellitkontor - i kraft af den teknologiske udvikling har meget større muligheder for at yde en reel service. En filial som holder åbent et par gange om ugen, hvor medlemmerne kan komme ned omkring gadehjørnet med deres ledighedserklæring, dagpengekort eller få håndteret nogle konkrete faglige sager. Den faglige HK-medarbejder i f.eks. Odense kan i kraft af teknologien stort set tage sit kontor under armen og køre til f.eks. filialkontoret i Kerteminde de to dage om ugen, det har åbent, siger John Dahl

HK's forbundsformand mener, at eventuelle problemer omkring mødefaciliteter til bl.a. klubarbejde o.lign. kan løses ved, at man lejer sig ind på byens hotel eller hos en anden

Troværdighed og professionalisme

John Dahl peger på, at langt de fleste medlemmer henvender sig på satellitkontorerne med generelle spørgsmål omkring ansættelse og ledighed. Det er emner, som langt de fleste medarbejdere kan løse uanset hvilken sektor, de er tilknyttet. Debatten går i øjeblikket på, om servicen skal udvides - og på

Det er mit klare indtryk, at der er bred forståelse for, at udbygningen af satellitkontorerne skal fortsætte, hvis man i et geografisk område skønner, det er nødvendigt. Og hvis man vil lave en

yderligere udbygning af de mindre filialkontorer, tror jeg også, der vil være stemning for det, lyder det optimistisk fra forbundsformanden.

Ud på arbejdspladsen

HK er kendt som en organisation, der strukturelt altid har vist evne og vilje til at flytte sig. Man prøver hele tiden at tilpasse sig de krav, der bliver stillet.

"vi fra organisationen bliver mere synlige - ikke mindst på deres arbejdsplads":

- Det giver medlemmerne en oplevelse af, at vi også er interesseret i deres trivsel, når tingene går godt. Et sådan besøg åbner ofte op for en god snak, hvor den faglige medarbejder kan bidrage med andre eller nye muligheder i debatten på den enkelte arbejdsplads.

- Faktisk var det jo på den måde, det foregik i gamle dage, når man tog rundt på arbejdspladserne og krævede kontingent op. Den gang havde de faglige en helt klar føling med, hvad der rørte sig på den enkelte arbejdsplads. Så historien - og dermed erfaringerne - har bestemt ikke været forgæves. Og i den anledning vil jeg også benytte lejligheden til at ønske min gamle arbejdsplads og kollegerne i HK København til lykke med 100 års jubilæet, lyder det fra HK's forbundsformand John Dahl.

De står sammen om næsten alt - men i spørgsmålet om 1. maj er meningerne delte. Formanden for HK København afd. 12, Niels Buch, og Fællesformand og formand for HK København afd. 8, Ib Sørensen, giver hver deres oplevelse af HK Københavns deltagelse i Fælles Faglig 1. Maj i Fælledparken.

Det handler om følelser og traditioner.

Niels Buch, Formand for Afdeling 12.:

„Indtil 1. Maj 1977, havde man i HK København ingen traditioner for sammen at fejre 1. Maj. Der var lukket i “Huset”, og de medarbejdere, der ønskede at fejre 1. Maj ved at deltage i demonstrationen til Fælledparken, samledes på Blågåards Plads, hvor vi med formanden og HK Københavns fane i spidsen gik i fælles demonstration til Fællesorganisationens og Socialdemokratiets 1. Maj møde i Fælledparken - men der var ikke mange HK'ere der deltog.“

Vi kendte ikke jyden

„I 1977 bliver daværende faglig sekretær Steen Lykkebo og jeg enige om, at det kunne være en god idé at prøve at lave vores eget 1. Maj arrangement i lighed med mange andre københavnske fagforeninger. De andre organisationer havde i mange år givet os øgenavnet “flipproletarer”, bl.a. på baggrund af vores manglende deltagelse i fællesskabet omkring

1. Maj, og det skulle ændres. Vi ville betragtes som en rigtig fagforening.

Forretningsudvalget besluttede på et møde den sidste torsdag i marts '77, at arrangere 1. Maj i “Huset”. Det betød, at vi havde mindre end 6 uger til at forberede HK Københavns første 1. maj møde i foreningens historie.

Som underholdning fik vi tilbudt en fyr fra Århus, der kunne spille klaver, han hed Søren Pilmark. Ham kendte vi sgu ikke! Vi valgte det sikre - et godt gammeldags jazzorkester. På trods af tidspresset lykkedes det os alligevel at samle godt 300 mennesker. Arrangementet blev holdt i gården på H.C. Andersens Boulevard 40. Stemningen var fin. Der var taler og underholdning, og folk tog sig en svingom i gården, inden vi samlet drog til Fælledparken.

Succes'en fortsætter - men!

HK Københavns 1. Maj arrangement har været en tradition lige siden på trods af nogle år med få deltagere - men nu er kælderen igen fyldt til bristepunktet. Der er op imod et par tusinde der, efter vores arrangementet i Nyropsgade, samlet går til Fælledparken. Men; ja desværre er der - for mig personligt - et par væsentlige minusser i den udvikling som 1. Maj arrangementerne har taget. For det første så mangler vi de unge. Da vi startede i '77, var vi jo de unge. De unge, som i dag sidder i HK Ungdoms bestyrelse, og som man kunne forvente ville føre traditionen videre, sympatiserer

i langt højere grad med højrefløjspartierne, og på den baggrund er det jo vanskeligt at motivere dem til deltagelse i 1. Maj arrangementet. Det, mener jeg bl.a., skyldes, at der mangler politisk skoling i vores system. En anden kedelig udvikling for mig er ændringen fra vores eget 1. Maj arrangement i Fælledparken - d.v.s. fra Fællesorganisationens og Socialdemokratiets 1. Maj møde til det, vi i dag kalder Fælles Faglig 1. Maj. Med forskellige politiske opfattelse er det svært at finde fælles paroler. Vi har ganske enkelt forskelligt livssyn, og på den måde bliver både paroler og budskabet udvandet. Tanken og ideen omkring 1. Maj gik fløjten den dag, man besluttede, at der både skulle være talere fra VS-DKP-SF og Socialdemokratiet på samme scene. Tiderne har også med al tydelighed vist, at den gang FO lavede det, jeg vil kalde en rigtig 1. Maj - d.v.s. sammen med Socialdemokratiet, var der fuld TV-dækning. Efter beslutningen om fælles 1. Maj blev det skåret ned til en times uddrag. Og i dag skal vi være heldige, hvis der kommer et lille uddrag i TV-avisen. Det viser, at der ikke længere er no-

get reelt indhold. Dagen er lavet om til fest, øltelte og en masse hurlumhej, hvor talerne gøres fuldstændigt overflødige, og opmærksomheden opstår som regel kun, hvis én eller flere af talerne bliver skydeskive for rådne æg. Personligt deltager jeg ikke selv i det, der sker i Fælledparken, men kun i vores eget arrangement om formiddagen i “Huset”. Det er det primære for mig,” slutter Niels Buch.

Ib Sørensen

HK Københavns formand Ib Sørensen var én af initiativtagerne til Nordeuropas største 1. Maj arrangement i Fælledparken. Han mener, at den borgerlige regering skabte sammenhold.

“Kasketkarl” var navnet blandt venner, når der blev talt om Ib Sørensen - og ikke uden grund. Formand i HK Københavns Kontorafdeling (Afdeling 8) - Fællesformand i HK København - Formand for AOF i Hovedstaden og Formand for Fællesorganisationen København/Frederiksberg; mange kasketter - så tilnavnet var ikke helt uberettiget.

I forbindelse med beslutningen om afholdelse af Fælles Fag-

Inge Mortensen, formand for HK/STAT København, taler ved det første HK København 1. maj arrangement i 1977.

HK København & 1. Maj

1997 Fælles Faglig 1. maj i Fælledparken. (Kurt Johansen)

demonstration i '87. På dette møde var der igen forslag om en fælles manifestation, denne gang stillet af de kvindelige bryggeriarbejdere ... og så blev det vedtaget.

Personligt var jeg af den opfattelse, at hvis man mente noget reelt med Arbejdernes Fællesorganisation, så burde vi også kunne gå sammen om de væsentligste spørgsmål for den københavnske fagbevægelse, bl.a. det at holde 1. Maj sammen. Jeg følte tidligere, som de fleste, en pinlig fornemmelse ved at opleve, at den københavnske arbejderbevægelse hvert år den 1. Maj stod i hvert sit hjørne af Fælledparken med paroler omkring bekæmpelsen af arbejdsløshed, større social retfærdighed m.m. samtidig med, at vi på det tidspunkt havde en handlekraftig og levedygtig borgerlig regering, hvis politik udelukkende var vendt imod lønmodtagerne.

LO imod

Efter beslutningen på årsmødet nedsatte vi et 12 mandsudvalg med repræsentanter fra FO og venstrefløjens 1. Maj. På trods af forskellige politiske opfattelser enedes man om en 1. Maj manifestation under parolen:

“Ud med Schlüter - for arbejderpolitik”.

Der var faglige talere fra henholdsvis mit eget parti Socialdemokratiet, SF, DKP og VS. Vi enedes om, at man ikke i talerne måtte angribe de andre partiers politik, men gerne fremlægge politiske målsætninger. Her var HK København også repræsenteret ved min tidligere mangeårige gode formandskollega Inge Mortensen, HK/STAT København. Hun repræsenterede Socialdemokratiet.

LO's forretningsudvalg og Socialdemokratiets ledelse boykottede de tværpolitiske Fælles Faglige 1. Maj møder. Men allerede året efter i '88 brød Socialdemokratiet disciplinen, og partiets daværende formand, Svend Auken, talte for den største 1. Maj demonstration i Nordeuropa nogensinde ... politiet skønnede, at der var over 250.000 mennesker tilstede i Fælledparken.

Sammenhold

Der er selvfølgelig stadig delte meninger om det fælles 1. Maj arrangement - men jeg kan da med nogen stolthed notere, at både den arrangementsmæssige og faglige/politiske skabelon, vi skabte i starten, stadig holder og bliver fulgt. Min opfattelse af 1. Maj dagen er, at det stadigvæk er dagen, hvor vi går ud og markerer vores politiske synspunkter og ønsker, diskuterer vores mål og vigtigst af alt, viser vores sammenhold i arbejderbevægelsen.

Af og til hører man, især fra ældre medlemmer med mange 1. Maj arrangementer bag sig, utilfredshed med nutidens 1. Maj arrangement. Der er for meget gøgl og fest og for lidt fagligt/politisk budskab, mener de. Men sagen er jo den, at 1. Maj er en levende institution i arbejderbevægelsen, som nødvendigvis må ændre sig med tiden.

For 50 år siden var møderne i Fælledparken et af de få steder, hvor arbejderne kunne få et glimt af deres ledere. Man kunne dengang have faglige og politiske talere, som der blev hørt på i timevis. Deltagerne ville gerne se bevægelsens ledere, og de kendte ikke budskaberne. 1. Maj var dengang en virkelig agitationsdag.

Men i dag ved vi jo alle sammen, hvordan statsministeren og LO formanden ser ud, og vi både

hører, læser og ser de faglige og politiske budskaber hver dag, hvilket bl.a. er baggrunden for, at 1. Maj i Fælledparken mere og mere er blevet dagen, hvor medlemmer fra de forskellige organisationer og arbejdspladser har en mulighed for at mødes. Det er bl.a. også baggrunden for, at vi i HK København har et stort telt i Fælledparken, hvor kollegerne mødes, får en øl og oplever foråret og fællesskabet sammen.

Vi starter i Nyropsgade

Det er også vigtigt at markere dagen i HK København; at vi som fagforening er med til at gøre dagen til både en markerings- og festdag for vores medlemmer. Vores formiddagsarrangement trækker flere og flere medlemmer; medarbejderne har pyntet op med bøgerne, vi har vores egen faglige 1. Maj-taler og underholdning, og i de senere år har vi også benyttet formiddagsarrangementet til overrækkelse af “Årets Anker”.

Efter arrangementet går vi i fælles demonstration til Fælledparken sammen med de øvrige fagforeninger i København”, slutter Ib Sørensen.

Ib Sørensen, HK Københavns formand, har aldrig været bange for konfrontationen, hvis det gavtede fællesskabet. Da han blev valgt som formand for Fællesorganisationen åbnede det samtidig vejen for manges drømme: En Fælles Faglig 1. maj demonstration i København. Aldrig havde så mange fundet vej til Fælledsparken. Ib Sørensen står selv på den betydningsfulde talerstol og markerer, at fjendebilleder må vige for sammenholdet.

lig 1. Maj var han “manden i centrum”, idet det var i starten af hans formandsperiode for FO København/Frederiksberg, at beslutningen blev truffet. Herom siger han:

“På utallige årsmøder i FO stillede venstrefløjens gang på gang forslaget om Fælles Faglig 1. Maj. Det begyndte først rigtigt at røre på sig i de socialdemokratiske rækker i '83, da de københavnske elektrikere stillede forslaget på FO's årsmøde om, at man i '85 skulle afholde tværpolitisk 1. maj - men det blev nedstemt.

Året efter stillede de det samme forslag med støtte fra de kvindelige bryggeriarbejdere. Flertallet på årsmødet stemte det ned på ny, selv om tendensen landet over gik i retning af tværpolitiske 1. Maj-manifestationer i FO-regi. I Århus brød man i '86 for første gang i 55 år traditionen og afholdt tværpolitisk 1. Maj.

Historisk beslutning

På det første årsmøde i FO, efter at jeg var valgt til formand, meddelte jeg i min årsberetning, at forretningsudvalget var indstillet på at tage en drøftelse om afholdelse af Fælles Faglig 1. Maj

Årets Anker

HK Københavns sociale engagement er i dagligdagen anonymt og loyalt overfor de medlemmer, som af den ene eller anden årsag henvender sig med faglige eller personlige problemer. Men hvert år synliggør foreningen sin solidaritet med samfundets svage grupper ved overrækkelsen af "Årets Anker".

"Årets Anker" blev stiftet af HK København i 1987 og uddeles 1 gang årligt. Prisen har i følge vedtægterne til formål „at påskønne personer eller organisationer, der gennem en særlig indsats har beskæftiget sig med arbejderbevægelsen og dens medlemmer, herunder også de menneskelige relationer“. Med påskønnelsen for det frivillige, uegennyttige humanitære stykke arbejde følger også en check på 50.000 kr. og en statuette af Anker Jørgensen.

Agent Anker 007

I tiden op til 1987, havde HK København gennem længere tid haft ønske om at indstifte en pris med et socialt og samfundsmæssigt sigte, og inspireret af DSU's meget omtalte valgplakat samme år, med Anker Jørgensen i James Bond skikkelse, blev den første

prisoverrækkelse en realitet.

- Symbolikken bag 007-plakaten med Anker Jørgensen som helten, synes vi i HK København var så original og samtidig meget rammende for, hvad Anker Jørgensen både politisk og menneskeligt står for i folks bevidsthed: Ham der tør handle og forsvare de svage mod overgreb, fortæller HK Københavns Næstformand, Eva Arnhild.

- Vi henvendte os derfor til Anker Jørgensen for at få tilladelse til at bruge hans navn og for at spørge, om han ville stå for den årlige overrækkelse af prisen. Det ville han gerne, og han har de fleste gange selv stået for overrækkelsen. Når han har været forhindret

er Jesper Klein trådt til - og det er det ikke blevet mindre muntert af!

- Vi nedsatte en Årets Anker Komite. Det har været en utrolig positiv oplevelse at sidde i komiteen med mennesker, der på hver deres måde er dybt engageret i andre menneskers liv og vilkår. Og som trods deres egen travle hverdag, har overskud til - og brænder for - at hjælpe andre, siger Eva Arnhild.

Sørensen og Eva Arnhild, næstformand i HK København.

HK Københavns medlemmer og afdelinger giver ofte komiteen gode råd om personer og organisationer, der bør komme i betragtning til "Årets Anker". På den måde bliver det en begivenhed, som alle i organisationen på et eller andet plan deltager i.

Formålet med "Årets Anker" er også at synliggøre overfor omverden, hvad HK København som fagforening mener er vigtigt at forholde sig til - og samtidig sættes der fokus på de mange problemer, man som faglig organisation også bør være med til at løse.

Festlig uddeling

Trods det ganske alvorlige emne denne prisuddeling er baggrund for, foregår overrækkelsen under festlige former. I de

seneste år er prisuddelingen blevet afholdt i forbindelse med HK Københavns 1. Maj arrangement.

Udover Anker Jørgensens tale siger Jesper Klein "et par borgerlige ord", fulgt af musikalsk underholdning og lidt godt til hals og mave. Alt i alt en rigtig festlig dag, hvor HK Københavns medlemmer sammen med Anker Jørgensen påskønner de personer eller organisationer, som i årets løb har udvist et særligt socialt engagement og frivilligt hjælpearbejde.

"Årets Anker" - 11 års prismodtagere:

1987: Anker Jørgensen

1988: Dr. Knud Lochwood + Børnenes Kontor

1989: Svagføres Ferie + Centret for torturofre

1990: Gabriel Jensens ferieudflugter + Landsforeningen til støtte af for sent udviklede v/K. Helveg Petersen

1991: Amnesty International, fagforeningsgruppen + SR-Bistand

1992: Missionen blandt hjemløse

1993: "Sjakket" - socialt arbejde for udsatte unge

1994: Red Barnet

1995: Karen og Jens Klausen - KFUM's kollegium, Islands Brygge

1996: "Ung på Linie" - Dansk Røde Kors Ungdom - unge, der taler med unge, der har brug for social rådgivning.

1997: Gaderummet - socialpsykologisk være- og aktivitetssted for unge

Uddelingen af "Året Anker" er altid fornøjeligt - ikke alene fordi det sker i forbindelse med 1. maj-festlighederne. Bestyrelsesmedlem i komiteen, Jesper Klein, optræder som regel også på slap line ... og det er bestemt ikke kedeligt. Her ved uddelingen i 1997, hvor "Gaderummet" havde gjort sig fortjent til den store pris.

Årets Anker Komiteen

Årets Anker Komite er nedsat af HK Københavns repræsentantskab. Komiteen udpeger den person eller organisation, som i løbet af året har vist en særlig indsats for de socialt svage grupper.

I komiteen sidder tidligere statsminister Anker Jørgensen, skuespiller Jesper Klein, Generalsekretær Jørgen Poulsen fra Dansk Røde Kors, Pastor Lennow fra Kirkens Korshær, formand for HK København Ib

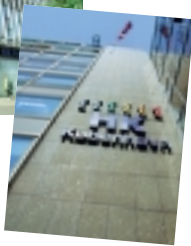
Bagerstræde 5

Værnedamsvej 8

Nyropsgade 2 og 18 - HK København anno 1997.

H.C. Andersens Boulevard 40

Istedgade 95 - her startede det.

Hvorfor flyttede de hele tiden?

Den københavnske Handels- og kontormedhjælperforening har haft mange adresser. Især i starten af foreningens eksistens. Det havde først og fremmest økonomiske årsager, og i mange år foregik bestyrelsesmøder i de private hjem. Medlemsmøder og hvervemøder måtte der lejes lokaler til.

Efterhånden blev økono-

mien til at leje lokaler, hvorfra foreningen kunne drives permanent. Men at det også kunne være svært at begå sig i de ejendomme, man måtte leje sig ind i, vidner flg. afskrift fra forhandlingsprotokollen for Centralafdelingen, søndag den 8. december 1918 kl. 10.00: "A.M Petersen aflagde beretning fra forretningsudvalgets (for alle Københavnske afde-

linger, red.) møde søndag den 27. oktober, der var afholdt i lokalerne på H.C. Ørstedesvej 8, st. Ved indflytningen til disse lokaler var der to strejker løbende, disse samt den store tilgang af medlemmer gav anledning til stærk færdsel på opgangen, hvorom de øvrige lejere havde klaget til værten, og denne havde sagt os op."

Gammel Kongevej 1

Nørre Voldgade 57

Gammel Kongevej 6

H.C. Ørstedesvej 8

Uddrag fra mødeprotokol for Centralforeningen, den 23. februar 1917 kl. otte, aften, på kontoret Gl. Kongevej 6: Ad 5, evt.: Formanden blev af samtlige bestyrelsesmedlemmer anmodet om at se at skaffe et bedre mødelokale, da det er ubehageligt at holde møde i en garderobe, hvortil alle har adgang. Hr. Knudsen og hr. V. Petersen ønskede at foreningsmedlemmerne skulle have et emblem.

Vesterbrogade 15

En tillidspost

I 1917-18 skiftede HK København formand ikke mindre end fire gange, og to gange flyttede man til nye lokaler. Det skete i en periode, hvor medlemmerne væltede ind, og overenskomstarbejdet var kommet godt igang, men det kunne vanskelig undgå at give et indtryk af ustabilitet og slaphed i organisationsarbejdet.

Bedre blev det naturligvis ikke af, at man i temmelig lang tid ikke havde telefon. Men også det blev klaret på utraditionel vis. Man fik nemlig en aftale med ejeren af en nærliggende café om at benytte hans telefon. Hver dag sad der en mand fra HK på café'en og tog imod besked - eller hentede dem, der var samtaler til. De, der skulle ringe op, måtte til gengæld skiftes til at indfinde sig på café'en.

Da landet lå stille

Overenskomstforhandlingerne i 1985 blev optakten til en af de største strejkebølger, Danmark har set i nyere tid - "Påkestrejkerne".

Baggrunden for strejkerne i 1985, hvor store dele af landet og især København blev lammet, blev skabt af Schlüter. Gennem flere år havde den borgerlige regering under Poul Schlüter gennemført en række nedskæringer, som ramte de svageste stillede. Fagbevægelsen havde allerede i januar 1984 bebudet konflikt året efter, og da økonomiminister Anders Andersen krævede en lønudvikling på under fire procent, var der modsætninger fra starten.

Næsten samtidig barslede regeringen med en dagpengereform, som pustede til gløderne. Mulighederne for at få dagpenge blev strammet så gevaldigt, at det ville ramme de mange langtidsledige og folk, som afsluttede en uddannelse.

I maj 1984 vedtog parterne på arbejdsmarkedet at føre centrale forhandlinger, hvilket SiD og venstrefløj var svært tilfredse med. Ved de foregående, decentrale forhandlinger i 1981 og 1983 havde Metal og HK været hurtige til at indgå forlig. Det var andre dele af fagbevægelsen ikke så glade for, fordi det lagde rammerne for de øvrige områder.

Asociale nedskæringer

Den opsparede harme i befolkningen byggede især på den asociale dagpengereform samt stadige nedskæringer på det sociale område under Schlüter-regeringen. Havnearbejderstrejken imod dimittendsatserne

SiD. Selv LO-toppen meldte positivt ud i forhold til kravene.

Da regeringen så greb ind og ved lov forlængede alle overenskomster med to år, lød der et ramaskrig i befolkningen. Mange menige fagforeningsmedlemmer var enige med OK-

Stor opbakning til strejker

Arbejdsmarkedets parter stod fra starten langt fra hinanden. Forligsmanden udsatte de varslede konflikter i 14 dage, så de kunne træde i kraft søndag den 24. marts, hvilket også skete. Men regeringen var fra start

året før havde skabt et solidt sammenhold, og allerede i efteråret 1984 søsatte Pædagogisk Kartel med en storstilet kampagne kravet om en 35 timers arbejdsuge.

"Tid til mer - job til fler", lød parolen, der blev adopteret af store dele af fagbevægelsen, bl.a.

'85 Kampagnen - der bestod af aktive fagforeningsmedlemmer fra Socialdemokratiet til den yderste venstrefløj - i, at regeringen havde brudt alle regler for forhandlinger på arbejdsmarkedet. OK-'85 Kampagnen opfordrede derfor fagbevægelsen og arbejdspladserne til at bryde fredspligten og krævede strejkekasserne åbnet - et krav som LO dog modsatte sig.

Gennem hele det følgende strejkeforløb spillede OK-'85 Kampagnen en stor rolle. Den fik støtte af mange fagforeninger - og Arbejdernes Fællesorganisation i København og Frederiksberg stod med formanden, Ib Sørensen, som medindkalder til demonstrationer mod regeringen.

1985 "Påke-strejkerne". De mest omfattende strejker og demonstrationer efter krigen. Schlüters lovindgreb ved overenskomstforhandlingerne fik folk på gaden. (ABA)

indstillet på at gribe ind i konflikten, et indgreb som kunne få virkning fra 1. april.

Den officielle strejke omfattede fra starten 280.000 LO-medlemmer, og dertil kom lockout af yderligere godt 20.000.

Ud af HK's dengang 309.000 medlemmer var de 45.000 kastet ud i strejker. Flere HK-arbejdspladser blev ramt af blokader. Det gjaldt således Magasin og Daells Varehus i København og en lang række kædeforretninger i de store provinsbyer, hvor højere funktionærer udførte strejkeramt arbejde.

Blokadevægter foran Netto. (Harry Nielsen)

Strejker og blokader

Den 28. marts blokerede aktiver Folketinget, inden en demonstration ankom. Men først de følgende dage fyldtes Slotspladsen for alvor - og broerne til hele Slotsholmen blev blokeret så effektivt, at end ikke politiet kunne skabe adgang for folketingsmedlemmerne til deres "arbejdsplads".

Den 1. april samledes omkring 100.000 og den 10. april 125.000 for at protestere mod regeringens indgreb. Overalt i landet, men især i hovedstaden, var der blokader af offentlig trafik, virksomheder og veje.

Ved stormøder - blandt andet i Nørrebrohallen - blev ordet generalstrejke nævnt adskillige gange af almindelige lønmodtagere, som mente, at tiden var inde til at sætte hårdt mod hårdt overfor regeringen, koste hvad det ville. Men gassen var ved at gå af ballonen, og strejkerne ebbede ud i de følgende dage.

Regeringsindgrebet, som forlængede overenskomsterne med to år, stod ved magt. Det betød lønstigninger på 3,5 procent og nedsættelse af arbejdstiden med en time fra det andet overenskomstår - et resultat der lå meget langt fra lønmodtagerens oprindelige krav.

Selv om Schlüters indgreb stod ved magt, gav sammenholdet og demonstrationernes styrke genlyd bag Christiansborgs mure.

HK var med - her i aktion foran Den Kgl. Porcelænsfabrik på Amagertorv.
(Harry Nielsen)

HK Modul Data sørger for et undervisningsprogram, så medlemmerne hele tiden kan leve op til pc-udviklingen og de nye programmer - samtidig undervises der i optimale arbejdsmiljøforhold.

HK's perle

HK Modul Data er en væsentlig del af HK's service til medlemmerne samtidig med, at uddannelse er et synligt bevis på, hvad medlemmerne kan bruge HK til.

HK Modul Data blev oprettet i protest. HK'erne kunne knap få edb-undervisning på handelsskolerne, og den, de fik, var næsten ren tavle-edb. I bedste fald sad der tre-fire personer om hver pc. HK'erne var henvist til leverandørernes kurser i tastatur-betjening, der var så mangelfulde, at den enkelte deltager begyndte at få skyldfølelse over ikke at kunne nå at lære alt det nye på få dage.

Arbejde, der normalt var HK-arbejde, begyndte at blive overtaget af andre faggrupper, fordi HK'erne ikke kunne få den uddannelse, der var nødvendig i kølvandet på pc-revolutionen.

HK besluttede derfor at investere i et uddannelsessystem, der skulle bringe HK'erne på banen igen. Det blev for ti år siden til HK Modul Data, der skulle sætte brugerne i stand til dels at stille krav til de systemer, de skulle arbejde under og dels at øve indflydelse på arbejdets tilrettelæggelse. Hertil kom opgaven med at vise rigtige arbejdsstillinger og ordentlige lys- og klimaforhold. Systemet skulle dermed vise manglerne i Undervisningsministeriet og

Arbejdsministeriet. Kort sagt en provokation, der gav dem en udfordring og gjorde leverandørkurser overflødige.

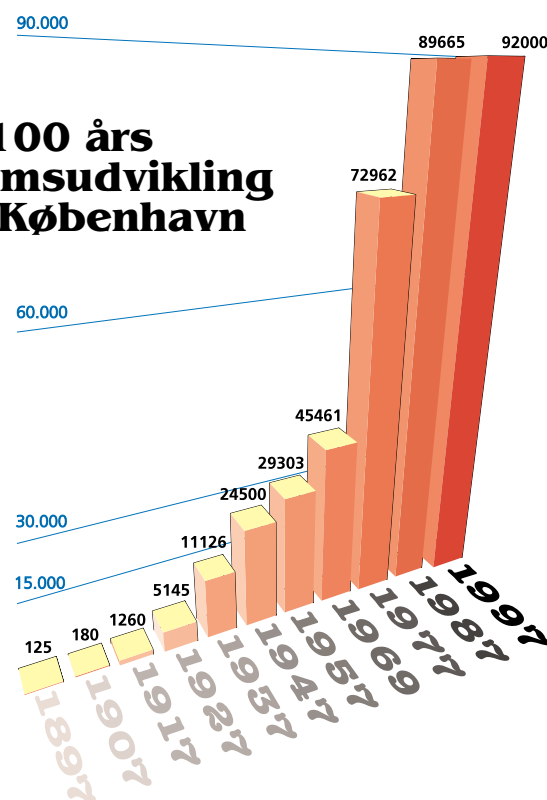
Alt det var HK København med til fra første dag: Idéen om metoder til at hjælpe medlemmerne med at kunne få den nødvendige viden og etablering af moderne undervisningslokaler og -metoder for voksne. Her sættes den enkelte kursist i centrum, og undervisningen tilrettelægges ud fra den praktiske anvendelse på arbejdspladsen. I dag har vi et kvalitetssikringssystem, der viser, at vi holder, hvad vi lover kursisterne.

Det var en stor investering og er stadig et

område, der kræver ressourcer. HK Modul Data findes i 22 byer, og alene i København er der otte datastuer, med rådighed over både DOS/Windows, Macintosh og Internetmultimedia. Modul Data underviser i Internettet, og de gængse værktøjsprogrammer (tekstbehandling, regneark, edb-bogføring, Desk Top Publishing). Godt 225.000 har gennem årene haft glæde af Modul Data's virksomhed.

Alt dette er opbygget på bare 10 år - hvad vil det ikke kunne blive til på 100 år.

100 års medlemsudvikling i HK København

De københavnske afdelinger var pionerer for HK's tværfaglige samarbejde både lokalt og på landsplan. Det fik de ofte 'hug' for den gang. Det fik 'løjtnanterne' også 70 år senere.

Trods store protester fra forbundet, anført af afdelingerne fra provinsen, meldte de københavnske afdelinger sig ind i Arbejdernes Fællesorganisation (FO) i 1915. På forbundets 6. Ordinære kongres 15.-17. august 1915 modtog de københavnske afdelinger kongressens misbilligelse for indmeldelsen, især fordi det var sket uden om forbundets hovedbestyrelse og kongres.

Det besluttedes på samme kongres at forbyde landets øvrige afdelinger at indmelde sig i fællesorganisationerne uden først at forelægge spørgsmålet for hovedbestyrelsen.

Men københavnerne pionerarbejde bar frugt. På forbundets 8. Ordinære kongres blev det besluttet, at en indmeldelse i De samvirkende Fagforbund (DsF- senere LO) skulle sendes til urafstemning blandt medlemmerne. Og i 1932 vedtog medlemmer med stort flertal forbundets indmeldelse i DsF.

HK's første lønkonflikt

De københavnske afdelingers ønske om medlemskab af FO skal først og fremmest ses i lyset af nødvendigheden af opbakning fra øvrige fagforeninger i forbindelse med lønkonflikter m.m. Allerede året efter indmeldelsen i 1915 skulle fællesskabet og solidariteten mellem de københavnske organisationer stå sin prøve. Alle 29 lagereks-

“Løjtnanterne oprør” var en naturlig konsekvens af Schlüter-regeringens politik. Allerede i sin åbningstale i 1982 bebudede statsministeren hårde angreb på fagbevægelsens tilkæmpede rettigheder og omfattende besparelser på det sociale område. HK København ses her i en af de utallige demonstrationer imod Schlüters politik. Da Ib Sørensen blev formand for FO, var det naturligt, at dette forum også var med i kampen. (Foto: Harry Nielsen)

HK & Fællesorganisationen

Løjtnanternes oprør blev sået i 1915

pedienter ansat i firmaet De Danske Vin- og Konservesfabrikker havde organiseret sig og dannet en klub på arbejdspladsen. Der blev indledt lønforhandlinger med firmaet - og overraskende nok for den tid, blev der også opnået resultat. Men så var freden forbi.

Firmaet tøvede med at underskrive overenskomsten. Direktøren ville alligevel ikke gå med til overenskomsten, “fordi henvendelsen ikke var høflig nok”. Herefter besluttede lagerekspedienterne på et klubmøde den følgende dag, den 12. december, enstemmigt at ned-

lægge arbejde den 15. december - såfremt overenskomsten endnu ikke var underskrevet.

Det var første gang i HK's historie, at man anvendte strejken som våben. Imidlertid overtog Dansk Arbejdsgiverforening forhandlingerne og fik strejken udsat. Da firmaet alligevel afskedigede ti af lagerekspedienterne - og resten en måned senere, altså en slags lockout - blokerede HK med opbakning fra Arbejdernes Fællesorganisation virksomheden. Virksomheden ansatte ti lagerarbejdere, som dog hurtigt forlod arbejdspladsen bl.a. efter ordre fra Lager- og Pakhusarbejdernes Forbund. Solidariteten og de kollektive kampskridt hjalp. Der blev igen indledt forhandlinger i Arbejdsgiverfor-

eningen - og denne gang skrev direktøren klogeligt under ... og gjorde det siden, når den skulle fornys.

Billige koks

Men det var ikke alene solidariteten i forbindelse med løns- og spørgsmål, arbejdstid og andre arbejdsforhold, der var hovedårsagen til de københavnske HK-afdelingers indmeldelse i Arbejdernes Fællesorganisation.

Året før var 1. Verdenskrig brudt ud. Det betød bl.a. en drastisk forhøjelse af brændselspriserne, fordi kulimportørerne skulle score på krigen og fordoblede deres priser. Det ramte specielt arbejderfamilierne meget hårdt. Arbejdernes Fællesorganisation undersøgte, om der var andre muligheder

for at skaffe billigt brændsel til medlemmerne. Det lykkedes FO at fremskaffe et større parti koks fra Tyskland, som kunne sælges til medlemmerne en krone under de gældende priser. Initiativ høstede megen anerkendelse blandt medlemmerne, hvorimod de private importører protesterede. De fik regeringens opbakning til, at al brændselsimport skulle varetages af en importør og ikke af en faglig forening.

Men sammenholdet beviste igen sin styrke. På et møde den 13. Juni 1916 for bestyrelsesmedlemmer af de københavnske fagforeninger - heriblandt også HK afdelingerne - vedtog man at stifte Arbejdernes Fællesorganisations Brændselsforretning. FO var nu koks-importør og kunne igen sikre varme i de københavnske arbejderhjem.

HK konstant i front

Allerede i 1918 fik HK plads i Arbejdernes Fællesorganisations forretningsudvalg ved HK-formand Richard Lund, og lige siden har HK København haft plads i forretningsudvalget.

Også i nyere tid har man lagt stor vægt på samarbejdet i FO. HK Københavns tidligere formand, Jørgen Eiberg, blev efter 11 år i forretningsudvalget valgt som formand for Arbejdernes Fællesorganisation i perioden fra 1976 til 1980.

HK Københavns nuværende formand, Ib Sørensen, blev valgt som formand i 1985 og var formand, da Arbejdernes Fællesorganisation rundede de 100 år den 25. Oktober 1986.

Ib Sørensens formandsperiode blev en ikke helt stille periode. Først og fremmest var det perioden, hvor den nye lokale FO-struktur blev besluttet. Det var også tiden, hvor den mangeårige politiske strid mellem de københavnske fagforeningers venstrefløj og den socialdemokratisk ledet Fællesorganisation blev bilagt og ændret til et konstruktivt samarbejde.

Fælles er Fælles

- Personligt er det en af de mest spændende faglige og politiske perioder i min tid som aktiv i Arbejderbevægelsen, siger Ib Sørensen og fortsætter:

- Da jeg overtog formandsposten i Fællesorganisationen efter Ove Rasmussen, Litograferne, var det min indstilling, at hvis vi skulle bruge udtrykket **'Fælles'**-organisation, så skulle vi også finde fælles målsætninger i stedet for hele tiden at være på vagt overfor hinanden ud fra de enkeltes politiske ståsted. Vores virkeliggørelse af den Fælles

Faglig 1. Maj i 1987, var indledningen til et konstruktivt samarbejde i Fællesorganisationen på tværs af medlemsorganisationernes forskellige politiske opfattelser.

Jeg følte, det var uholdbart, at de faglige og politiske signaler fra den københavnske fagbevægelse over for offentligheden - og ikke mindst for organisationernes medlemmer - var forvirrende. Venstrefløjen havde etableret Tillidsmandsringen - og set i lyset af at vi på det tidspunkt havde en stærk borgerlig regering, var det fuldstændig tåbeligt ikke at samarbejde, udtaler Ib Sørensen.

Løjtanternes oprør

Ib Sørensen peger på en anden begivenhed fra samme periode som formand for FO.

- Vi havde et i Fællesorganisationen et storby-samarbejde mellem Odense, Århus, Randers, Esbjerg, Ålborg og København. Vi havde bl.a. erfaringsmøder - ERFA-samarbejde - hvor vi diskuterede landspolitiske spørgsmål. Her blev det besluttet at sende et åbent brev til LO og Socialdemokratiet med krav om afbrydelse af enhver form for samarbejde med den borgerlige regering.

Det var toner, som LO ikke havde hørt tidligere. Og vores egen avis, "Det Fri Aktuelt", døbte øjeblikkeligt aktionen "Løjtanternes oprør". I LO var der tydelig irritation overfor vores initiativ. Man brød sig ikke om, at deres egne storbyfolk kritisk arbejdede sammen i forhold til de beslutninger, LO havde taget. Det var velkendt, at LO var meget ivrige for

at få Socialdemokratiet til forhandlingsbordet med den borgerlige regering for at holde fast i trepartsforhandlingerne. Men regeringens politik havde igen længere tid udelukkende været vendt imod lønmodtagerne. Vi mente derfor, at et hvert samarbejde skulle stoppes - og at vi i stedet skulle samle kræfterne for at få væltet regeringen, fortæller Ib Sørensen.

Hængt ud af Aktuelt

HK Københavns formand løfter tænkstomt øjenbrynene, mens han erindrer sig den ballade, som det åbne brev afstedkom:

- Journalist Erik Meier Carlsen fra "Det Fri Aktuelt" havde totalt misforstået situationen og kaldte hele kampagnen for venstrefløjens sejr. Jeg blev i avisen bl.a. kaldt for en "ikke særlig politisk interesseret fagforeningsformand" og hele aktionen for et stort kommunistisk komplot vendt imod den socialdemokratiske del af fagbevægelsen.

En helt fejlagtig opfattelse af situationen. Der var ikke én eneste kommunist i nogen af de storbyers forretningsudvalg, hvor beslutningerne om aktionen blev taget.

Men vores tværpolitiske 1. Maj-udvalg i Fællesorganisationen i København - også kaldet "Det beskidte dusin" - blev løbende orienteret om situationen netop for at undgå signalforvirring. Og vi indledte et samarbejde med tillidsmandsmøder landet over, hvor vi lancerede slogan'et "Fagbevægelsen kan tænke selv" med en opfordring til medlemmerne om ved det kommende folketingsvalg at stemme på et arbejderparti - og ikke kun på socialdemokratiet. Det var et opbrud med mange års vanetænkning i fagbevægelsen og har præget den lige siden, slutter Ib Sørensen.

Med undtagelse af HK Kommunal og Afdeling 12 er de øvrige afdelinger i HK København medlemmer af LO København og LO Storkøbenhavn.

1986 Forretningsudvalget i FO året efter Ib Sørensen blev formand. Fra venstre stående: Poul Pless, Erik Andersson, Ingrid Carlsen, Jens Erik Eriksen, Bodil Hansen og Arne S. Nielsen. Siddende: Doris Clemmensen, Ib Sørensen og Jan Juul Petersen. (Harry Nielsen)

“Der var tale om tilnærmelser af forskellig karakter. Når jeg afviste ham, oplevede jeg mere eller mindre skjulte trusler om fyring.”

HK har været i front i dansk fagbevægelse, siden man tog fat på problemet sex-chikane og kørte sager, hvoraf nogle af er afgjort i retten.

Citatet i indledningen stammer fra en 28-årig kvindelig HK'er, der i 1992 fik over 200.000 kr. i erstatning for “gentagen uønsket seksuel opførsel over en længere periode”. Den 28-årige havde gennem flere år forgæves forsøgt at få sin chef til at stoppe sex-chikanen.

“I lang tid håbede jeg på, og regnede med, at det ville

holde op, når jeg nu bad ham om at stoppe”.

Forløbet er typisk for de mange sager, der er kommet frem, efter at HK i 1989 satte fokus på problemet. Det er også typisk, at kvinderne

har gået stille med dørene i alt for lang tid.

Men kvinder har i årtier måtte finde sig i ydmygende seksuelle overgreb og tilnærmelser. Dengang hed det bare noget andet - eller slet ingenting - som når gårdejerens søn forgreb sig på tjenestepigen eller kontorchefen på sin skriverpige. Alene det at få et job var vel sin pris værd.

Når kærtegn krænker

I skønlitteraturen findes socialrealistiske beskrivelser som for eksempel Martin Andersen Nexøs roman om Ditte Mennekebarn fra 1917-21 - og i hel eller delvis selvbiografiske romaner som Tove Ditlevsens “Tidlige Forår” fra '30erne.

I 1922 og 1928 kunne man i fagbladet Dansk Handels- og Kontormedhjælper Tidende læse om enkelte tilfælde af seksuel chikane. Men det var ikke et problem, der fandt vej til dagbladenes spalter.

Kønsroller og kontorflirt

Fra historien om kontorlivet vides, at kønsrollerne i arbejdet har været fordelt traditionelt med kvinden i den omsorgs- og hustrulignende rolle, hvor der blev stillet krav til hendes udseende, påklædning og fremtoning.

Historiker Kirsten Geertsen

bruger betegnelsen “kontorhustruer” i sin bog “Dannet ung pige søges” om kvinder på kontor 1900-1940.

De kønsroller, kvinderne mere eller mindre åbenlyst blev inviteret til, eller selv ubevidst faldt ind i på kontorerne, skiftede karakter med den ændrede økonomi og de ændrede ledelsesformer på kontorerne.

“Kontorflirten” blev et begreb allerede inden Første Verdenskrig, men fik en opblomstring i 1920'erne og 1930'erne. Kontoratmosfæren blev mere afslappet, og de mange yngre, mandlige afdelingsledere og deres unge “kontorhustruer” lagde mange steder op til en mild og uskyldig kontorflirt. Men

grænserne blev flydende, og den lette uforpligtende flirt kunne udarte sig til seksuel chikane under en eller anden form eller til direkte seksuelle overgreb.

Grænserne var der, men de var ikke altid nemme for nytilkomne at få øje på. Trods de afslappede former og friere omgangstoner skulle kvinderne stadig vide, hvordan de skulle klæde sig og opføre sig. Hvis ikke, faldt hammeren.

Hændte det en sjælden gang, at et tilfælde blev offentliggjort og nåede retten, dukkede der altid flere lignende fortilfælde op, som de implicerede piger eller deres forældre ikke havde haft mod til at offentliggøre før.

Gammelt problem

Der findes nu mere dokumentation i HK for, at problemet sex-chikane på kontorer er af langt ældre dato, end de sager, der er rejst i '90erne, viser.

Der er breve fra nulevende ældre kvinder, der nu tør berette om, hvordan de har haft det på kontorerne i '30erne. I årevis har de fundet sig i større og mindre seksuelle overgreb

fra de mandlige chefers side. Og i årevis har de været tavse.

Mange af kvinderne har dybe traumer. I deres breve fortæller de også om, hvorfor de har været tavse så længe. Frygten for at miste jobbet har været en

MIKEL JONSSON/MTA

væsentlig årsag til, at de har fundet sig i ydmygelserne, især i perioder med stor arbejdsløshed. Men de har også været flove over det skete, og angsten for at blive mistænkt for selv at være medskyldig har stukket så dybt, at de har valgt at tie.

Følgende er pluk fra et brev, som en nu 59-årig kvinde har skrevet til HK:

“Han startede efter ca. to års forløb. Når jeg forlod hans kontor efter brevopgaver, begyndte han at ville kysse mig på munden. Jeg vendte hurtigt siden til.”

Efter andre former for tilnærmelser og ferie- og weekendinvitationer, som hun afviste, blev hun sagt op. Overfor omgivelserne lod hun som om, hun selv havde sagt op.

“Jeg sagde ikke noget, men accepterede. Hvorfor er vi kvinder så dumme. Er der noget med, at man er bange for, at andre skal tro, at hun selv har lagt op til det. Men det tror jeg ikke, at de 99% der har været udsat for disse ting har. Men man bliver flov. Man bliver bange for, at de andre tror, at man ikke er dygtig nok....”

Det er stort set de samme begrundelser, kvinderne nu om dage giver, når de endelig fortæller. Det er ikke noget, man fortæller sin samlever, heller ikke veninderne. Man forstår heller ikke sin egen reaktion.

Takket været HK's åbenhed om emnet tør ofrene nu komme ud af busken. Fagforeningen har for mange været det første sted, hvor de har fortalt om deres oplevelser.

I 1989 udgav HK sin første tryksag om sex-chikane, fordi man via forsigtige henvendelser fra medlemmer fik en idé om problemets omfang. Siden da har HK behandlet omkring 500 sager om året om sex-chikane.

En uhyggelig principal

I maj 1928 tager man i Handels- og Kontormedhjælper Tidende igen fat på en sag om sex-chikane. Der er tale om en principal, der tidligere har været utærlig. I forbindelse med sagen dukker andre tidligere tilfælde af sex-chikane op.

Ved Københavns Byret behandles for Tiden en Klage, som en 17 aarig Kontordame har rettet mod Tapethandler “Grosserer” Th. Chr. Frederiksen, Rewentlovs-gade 18, for Utærlighed. Frk. K. hævder, at Frederiksen, der er en ældre Herre, ofte havde generet hende paa en meget grov maade, saa hun væmmedes ved ham. Efter 16 dages forløb kunde hun ikke udholde det længere, hvorfor hun anmeldte Frederiksen til Politiet.

Under sagen har der meldt sig 7-8 Damer, som har været ansatte hos “Grosserer” Frederiksen, og har været Genstand for lignende Behandling, hvorfor de kun var hos ham nogle faa dage.

Lønnen var kun 50 kr. pr. Maaned, og i de fleste Tilfælde gik Damerne uden at faa Løn, fordi Frederiksen generede dem.

Organisationen har i flere Tilfælde modtaget henvendelser om Hr. Frederiksens Behandlingsmaade, og dette Materiale er nu stillet til Politiets Disposition.

I retten oplystes det i øvrigt, at Arbejdet hos Hr. Frederiksen var af meget mærkelig Art, og af reelt Kontorarbejde var der ikke Spor.

Den unge Dame skulde om Morgen se efter, om Skilderierne hang lige, paase at Folderne paa Portiøren faldt, som de skulde. I øvrigt gik dagen med, at klippe Toiletpapir i Firkanter, et Arbejde der skulde udføres meget omhyggeligt, klippe Børs-lister ud af Bladene og klistre dem sammen osv.

Retten henstillede til “Grosserer” at lade sig frivillig ind-

lægge til Observation hos Professor Wimmer, hvad Frederiksen først værgede sig ved, men “frivilligt” gik ind paa, da Politiaadvokaten ellers begærede ham fængslet. Dommen vil falde ved Landsretten.

Forhaabentlig lykkes det at faa denne uhyggelige Principal klapset alvorligt af.”

Michael Dreyer/2. maj

Smudspletter

I Dansk Handels- og Kontormedhjælper Tidende september 1922 offentliggøres en sex-chikane sag under overskriften: “Smudspletter”.

I artiklen kan man læse følgende: “Sagen drejer sig om en af vor Organisation fra nogle tidligere affærer godt kendt Tapethandler Th. Frederiksen Kochsvej 8, Frederiksberg, der var indstævnet for Landsretten for krænkelse af Blufærdigheden. Anmeldelsen lød paa, at Tapethandleren havde været nærgående overfor sin 17 aarige kvindelige Kontormedhjælper. Landsretten mente ikke at have Grundlag for at dømme Principalen og frifandt ham, men Sagen bør ikke af Hensyn til nogle forældede Lovparagrafer være endt dermed, og der er Kræfter i Bevægelse for at faa Sagen til Højesteret.”

Artiklen slutter med at slå fast, at sådanne principaler er smudspletter på Handelsstanden, der ikke fortjener at have lov til at beskæftige folk i deres virksomheder, ligesom Handelsstanden selv var bedst tjent med at være dem foruden.

Mindre sus i fanerne

Fanerne har været løftet højere, og strejkerne var flere for år tilbage. I dag samarbejder man om at nå resultater på arbejdspladsen.

HK'erne har gjort mange landvindinger gennem årene. Der er stadig problemer på arbejdspladserne, der skal løses, men de er anderledes end for 100 år siden - eller for den sags skyld blot for 10-15 år siden.

Nye omgangsformer og virksomhedskulturer, den teknologiske udvikling og en verden, der er blevet mindre, har ændret mangt og meget på arbejdspladserne.

Det mener tre aktive HK'ere.

Jørgen Zester, 62 år, tidligere tillidsmand og bestyrelsesmedlem i 25 år i afdeling 5, nyder nu tilværelsen som efterløkker og er bestyrelsesmedlem i seniorklubben.

Ruth Worm, 52 år, er aktiv tillidsrepræsentant på Aller Press for 68 HK'ere. Hun er tillige næstformand i fællesklubben.

39-årige Desiree Baden er afdelingssekretær i et rådgivende ingeniørfirma og lægger sine kræfter i det internationale medarbejder-netværk.

Af gode grunde kan ingen af de tre huske 100 år tilbage. Men der er også nok at berette om fra de år, de selv har oplevet.

Ny teknik, nye krav

Velstanden er øget væsentligt bare i løbet af de år, der er mellem Jørgen Zester og Desiree Baden.

Da Jørgen Zester var i lære

Jørgen Zester: - En tillidsmand skal nærmest have en uddannelse på akademikerniveau. (Nina Lemvigh-Møller)

indenfor Isenkram, som afdeling 5 hed, boede han hjemme, som de fleste lærlinge gjorde dengang. Der var ikke råd til andet for en månedsløn på 177 kroner i 1951.

Desiree Baden tog sin uddannelse indenfor kontor samt dig med, at hun stiftede familie.

Jørgen kom lige fra folkeskolen til lærepladsen. Mens Desiree havde en sproglig studentereksamen med i bagagen og startede i fast job i 1982 med en månedsløn på 9.000 kroner.

Ruth Worm startede for 33 år siden i den grafiske branche med en månedsløn på 800 kroner. En grafiker fik det dobbelte.

- Den lønforinkel har vi gennem årene fået mindsket. Men der måtte en strejke til, da vi tog det store hug, siger hun.

Jørgen Zester har altid arbejdet på lager og i større virksomheder. Han har været gennem den teknologiske udvikling fra kuglepenen til PC'eren.

Desiree Baden startede med kuglehovedskrivemaskinen og en vindueskarm, som hun siger. I dag har hun PC'er, fax og modem.

En vidunderlig udvikling er de enige om. Men også en udvikling der har stillet store krav om ny viden og vilje til omstil-

Ruth Worm: - Ændrede produktionsformer har ændret kampformerne. (Nina Lemvigh-Møller)

Desiree Baden mener, at fremtiden kræver professionelle tillidsfolk. (Nina Lemvigh-Møller)

ling. Det måtte Ruth Worm også sande. Hendes job som korrekturlæser blev afskaffet.

- Med indførelsen af den nye teknik troede man i branchen, at der ikke længere var brug for os. At det var en fejltagelse, har man nu indset nogle steder, og man er så småt begyndt at bruge korrekturlæsere igen.

Jungle af aftaler

I 1962 var Jørgen Zester med til at lave den første overenskomst indenfor Isenkram på sin daværende arbejdsplads gennem 22 år. Et samarbejde mellem HK og Lager og Handel (SiD) blev afgørende. Dengang hed formanden for afd. 5 Max Harvøe - senere forbundsformand for HK. Formanden for Lager og Handel var Anker Jørgensen - siden nok bedre kendt som statsminister.

- Det var en ret god overenskomst, husker Jørgen Zester.

Han husker også, at underholdningsværdien i at være tillidsmand var større i de første år end i de sidste. Dengang, som egentlig ikke er så forfær-

delig mange år siden, var det nok at vide noget om løn og overenskomstaftaler. Siden kom sikkerheds-, arbejdsmiljø- og teknologiaftaler, som man skulle lære noget om.

Med indførelsen af Samarbejdsudvalgene i '60'erne, måtte tillidsrepræsentanter tilegne sig viden om virksomhedsekonomi. Og i dag skal man have fod på store koncerners økonomi og helst kunne flere sprog. Det er en udvikling, der har krævet uddannelse og masser af kurser for tillidsrepræsentanter, medarbejderrepræsentanter og den enkelte medarbejder.

- En tillidsmand i dag skal nærmest have en uddannelse på akademikerniveau, siger Jørgen Zester.

Desiree Baden er enig:

- Jeg tror, at fremtiden kræver professionelle tillidsfolk på fuld tid.

Ruth Worm bekræfter, at der er nok at se til. Men hun er lidt nervøs for de professionelle tillidsfolk.

- Det er vigtigt, at man er blandt kollegaerne, siger hun.

Solidaritet mellem medarbejderne

- Jeg synes, at udviklingen er gået meget stærkt i de senere år, også lidt for stærkt, siger Jørgen Zestser.

Han savner interesse hos medarbejderne for overenskomsterne, og han mener, at udviklingen har kostet noget af solidariteten mellem medarbejderne imellem.

- Tidligere talte vi indbyrdes om tingene mange gange, inden vi nåede et resultat. Det gav en god psykologisk opbakning. Nu om dage går man mere egoistisk ind og forhandler.

Det er Ruth Worm kun til dels enig i.

- Jeg er nu godt tilfreds med min tillidsmandsrolle. Det er rigtigt, at der ikke udfolder sig den store aktivitet i forbindelse med de generelle overenskomstforhandlinger. Men de forhold, der opnås igennem lokale aftaler, interesserer stadig kollegaerne. Og de bliver stadig vrede, når en medarbejder behandles

dårligt, synes jeg.

- Men de konstante strejker har overlevet sig selv. På en moderne virksomhed når man længere ved et samarbejde. Ledelsen har indset, at arbejdskraften er det vigtigste råstof, siger hun.

- Ændrede produktionsforhold har også ændret på kampformerne. HK'erne på min arbejdsplads kan strejke i flere år, uden at nogen vil opdage det. Det opdages først, når f.eks. grafikerne går i aktion - men med den ny teknik kan man uden videre flytte produktionen under en konflikt, siger Ruth Worm.

Hun mener endvidere, at velfærdsstaten har ændret lønmodtagernes levevis. De bor i dyre huse og har andre store udgifter at tage hensyn til.

- Arbejdsløsheden og frygten for virksomhedslukninger betyder også meget for medarbejderne, når de overvejer konflikter, siger Jørgen Zester.

Ny generation på vej

- Jeg tror slet ikke på, at de markante holdninger, hvor man står overfor hinanden, løser noget, siger Desiree Baden. Det gjorde hun op med, da hun for 12 år siden startede på sin nuværende arbejdsplads.

- Det var i 1985. Det år var der strejke ('påskestrejkerne' mod Schlüters indgreb i overenskomsterne, red.). Men på min arbejdsplads talte ledelse og medarbejdere sammen, og det, mente jeg, kunne bruges konstruktivt.

Hun erkender, at der er forskel på virksomhederne.

- Men der er en ny generation af ledere på vej, som har nogle andre virksomhedskulturer og ledelsesnormer. De er opdraget til forhandling, hvor det før i tiden var mere almindeligt med en enevældig chef.

Generelt synes jeg, at der er sket et holdningskift. Man ved, man skal ofre noget, hvis man vil

have en kvalificeret arbejdskraft og en god sparringspartner. Den betalte uddannelse er et godt eksempel og er et betydningsfuldt fremskridt, siger Desiree Baden.

Ruth Worm mener nu, at ordningen lider lidt under, at uddannelsen mange steder skal foregå i fritiden.

- Joh, men man kan godt få det til at hænge sammen, siger Desiree Baden.

Europæisk samarbejde

Desiree Baden står selv midt i et uddannelsesforløb. Hun er i gang med at forbedre de to sprog, hun ikke taler perfekt, mens det engelske og tyske er i orden. Og nu vil hun også læse økonomi.

Hun er dansk repræsentant i koncernens internationale medarbejder-netværk. Hendes firma blev købt op af en stor fransk koncern i 1994 efter nogle år i vanskeligheder.

- Med 2.700 virksomheder over hele verden og 265.000 ansatte er det vigtigt, at vi har et

internationalt medarbejder-netværk, så vi er i stand til at forhandle med koncernledelsen. Derfor er det ikke nok at have et par ugers sprogkursus og to ugers virksomhedsøkonomi. Der skal mere til, siger hun.

Det bekræfter Jørgen Zester. Han nåede at få en forsmag på det europæiske samarbejde mellem de større virksomheder indenfor branchen.

- Vi havde i forvejen et nordisk samarbejde, som fungerede fint. Vi kunne faktisk forhindre, at en virksomhed flyttede vilkårligt rundt i Norden. Det skulle vi udvide til et europæisk samarbejde i takt med udviklingen i EU. Vi havde det første europæiske medarbejdermøde i 1991.

- Det gik ikke godt. Vi havde voldsomt mange sprogproblemer. Der var ikke tolke nok til rådighed, og ingen af os kunne engelsk godt nok, siger han.

Samarbejdet på tværs af grænserne er blevet meget vigtigt, mener Jørgen Zester.

- En af de største trusler mod medarbejderne i vore dage er virksomhedsflytninger til udlandet. Med åbne grænser og nye markeder er det en udvikling, der vil tage til, siger han.

HK'erne skal nok klare sig

Fremtiden for HK'erne er ingen af de tre bekymrede for.

- HK'ernes område er så bredt og vidtfavnende, at der er mange muligheder. Det er nok sværere på mere fagspecifikke områder, siger Desiree Baden.

- Det er vigtigt, at vi er fleksible. Men det synes jeg, at HK'erne hurtigt er blevet gode til, og Forbundet har været på forkant med udviklingen, siger Ruth Worm.

Jørgen Zester er glad for, at han er gået på efterløn.

- Men efterlønnen kunne godt være højere de sidste år i perioden, siger han.

Delvis sejr

1977 „Vi, d.v.s. 38 HK-

ansatte hos Sthyr & Kjær, strejker nu på fjerde dag. Vi er lavtlønnede ligesom de fleste andre i levnedsmiddelbranchen. Vores løn ligger på kr. 30,34 i timen - altså kun 74 øre over garantibetalingen.

Vi er desuden blevet "velsignet" med et af de såkaldte produktivitetsfremmende lønsystemer, d.v.s. at man må arbejde hårdere for at oppebære en rimelig løn, og det betyder igen, at man får dårlig ryg og bliver nedslidt langt før tiden, da det er umuligt at efterkomme intentionerne i arbejdsmiljøloven. Vi kræver derfor fast løn med afskaffelse af bonussystemet."

Sådan skrev de strejkende bl.a. på løbesedler til chauffører, der skulle levere varer til virksomheden med en opfordring om at vende om, så de ikke udsatte sig for at blive aflæst af strejkebrydere.

Det blev en hård konflikt. Den kørte hele julemåneden, hvor arbejdet skiftevis blev genoptaget og nedlagt. Det lykkedes ikke at få indført grundløn og almindelig timebetaling. I stedet blev der indført en solidarisk fællesbonus, så det omregnet gav den enkelte et tillæg på 3,- kr. i timen, hvis produktionen samlet set var uændret.

Konflikten fik desværre et kedeligt efterspil for fire af de fagligt aktive. I januar blev de fyret, og det var en ringe trøst, at virksomheden blev dømt til at betale dem erstatning på i alt 100.000 kr.

Fra disken til pipetten

Afdeling 1 har sit udspring i Centralafdelingen. Dengang var det skotøjsforretninger og renserier, der dannede medlemsgrundlaget, men i dag er det medicinalindustrien, der lægger medlemmer til.

Hector Sko på Strøget. Den store butik lå ved siden af biografen Metropol. Mange husker sikkert butikken, fra de var børn. Bærepinden til skotøjskesken var en lille grøn krokodille, og man fik også en ballon på en stykke ståltråd. Personalet er fotograferet i 1934. Wolff Akermann kom i lære samme år - han ses forrest som nr. 3 fra højre.

I 1912 havde medlemstallet i Handels- og Kontormedhjælper-Foreningen i København stadig ikke passeret de 300. På det tidspunkt var de fordelt i de tre afdelinger, der havde eksisteret fra 1899: Kolonialmedhjælperne, kontormedhjælperne og manufakturmedhjælperne. Alligevel var tiden inde til endnu et skud på stammen.

Nye grupper af medhjælper var kommet til fra områder, der ikke helt naturligt kunne placeres i de tre eksisterende afdelinger: Skotøjsbutikker (og fabrikker), renserier, urmagere, læderforretninger, møbelhandlere o.s.v. For dem blev den fjerde afdeling, Centralafdelingen, etableret den 27. marts 1912,

med A. Poulsen som formand.

Det var naturligvis en blanded landhandel af medlemmer, hvilket bl.a. kan illustreres med de overenskomster, der i 1922 var forhandlet på plads: A/S Johs. Bardings og C. Schleisners Tøjrensningsetablissemeter, China og Japan Huset, Skotøjsmagasinet Hector, Københavnske Speditørers Arbejdsgiverforening og Jørgen Petersen & Co (Wedela).

Egen status

Fra starten, var afdelingens liv præget af agitationen. Håbet om at skrive overenskomst med ar-

bejdsgiverne hang naturligvis sammen med den styrke, man kunne lægge bag et sådant krav, og hertil krævedes adskilligt flere medlemmer. Men med oprettelsen af den nye afdeling kunne man mere målrettet drive den personlige agitation overfor kolleger, hvis arbejde og arbejdsvilkår var af samme art. I København var der f.eks. flere store skotøjsbutikker og renserier, hvor agitationen kunne få bedre vilkår, når tilbuddet om den faglige organisering blev suppleret med tilbud om et tættere fagligt fællesskab. Det spillede en ikke uvæsentlig rolle, at man ikke bare „druknedes“ i en manufakturafdeling, men at de særlige forhold, der prægede en skotøjsbutik, et renseri eller en møbel-

handler, kunne få sin egen „status“, som et vigtigt problem. Oprettelsen af flere specialafdelinger (boghandlermedhjælperne, isenkram o.s.v.) i tiden efter Centralafdelingens dannelse illustrerer dette motiv ganske glimrende.

Stærk organisering

Der skulle gå nogle år, før styrken - og tiderne - var til overenskomster. Det blev først i

årene 1918-19, hvor efterkrigsperioden for en stund fik handelen til at blomstre. Medhjælperne følte sig berettigede til at få deres del af kagen, og det var

svært for arbejdsgiverne at undslå sig de steder, hvor der også var velfungerende klubber. I 1917 var der ingen klubber i Centralafdelingen, mens der i 1922 var ni af slagsen.

En af de første til at tegne overenskomst var Hector Sko. En stor skotøjsforretning med godt 150 ansatte, og adresse på Strøget. Her var organiseringen stærk, og herfra kom i hvert fald to af afdelingens formænd,

Wolff Akermann holder faglig studiekreds i afd. 1 engang i '50erne. Den nydelige unge mand i baggrunden til højre er Jørgen Eiberg, hvis faglige karriere bragte ham i den varme stol som forbundsformand i HK.

nemlig Knud Høfft (formand fra 1924 til 1952) og Wolff Akermann, der blev konstitueret som formand i 1952 og trådte af i 1959, hvor han blev ansat i HK-Forbundet.

En hård nyser

Wolff Akermann husker direktør Hector som både en hård nyser og som et socialt indstillet menneske.

- Vi havde i '30'erne en overenskomst med forskellige satser efter anciennitet. Når folk så nærmede sig sidste sats, kom han til mig og sagde, at det ikke kunne lade sig gøre at give dem mere. Så smed han dem simpelthen ud, og vi kunne intet gøre, selv om arbejdsgiverforeningen gav os ret i, at det var helt galt.

- Men omvendt var han også socialt engageret. F.eks. hjalp han de ansatte kvinder med evt. penge til en barnevogn, hvis det

kneb, fortæller Wolff Akermann.

Han har været med, fra han fik en læreplads i Hector Sko i 1934. Her blev han først tillidsmand for 22 lærlinge, og senere, i 1942, blev han valgt ind i afdelingsbestyrelsen. Hans opgave blev bl.a. at klare lærlinge-problemer foruden det agitative arbejde, der blev organiseret i et agitationsudvalg.

- I udvalget lavede vi pjecer til uddeling. Vi gik ud to mand ad gangen og stemte dørklokker. Vi kendte adresserne på de uorganiserede, og det lykkedes da at organisere en del på den måde, fortæller Wolff Akermann.

Afdelingen drænes

Arbejdet var naturligvis ulønnet, og fritiden måtte tages i brug. Det samme var tilfældet med formandsposten i afdelingen. Der var simpelthen ikke

medlemmer nok til at aflønne en formand, som kun fik et mindre vederlag til telefon og andre nødvendigheder for formandshvervet.

Mens man stred for at få flere medlemmer i hus, oplevede man så oven i købet, at andre medlemmer blev flyttet. I 1952 måtte man således acceptere, at optikerne flyttede organisation fra HK og Centralafdelingen til Urmagerforbundet. I mere end 30 år havde optikerne været i HK, men en ny lærlingeuddannelse gjorde optikeren til håndværker, og så måtte optikerne flytte.

Godt 75 medlemmer - ud af 1500 - røg der på den konto, og så var målet på 2.000 medlemmer endnu længere væk. Med 2.000 medlemmer kunne afdelingen få sin egen fuldtidslønnede formand, og dermed langt bedre muligheder for at føre forhandlinger, opsøge arbejdspladser, skaffe overenskomster hjem o.s.v.

Det første mål nået

Situationen blev ændret, efter at Jørgen Eiberg blev valgt som

Centralafdelingens formand i 1959. Han var, som han selv udtrykker det, „timelønnet agitator“ i HK København på det tidspunkt.

Industrilaboranterne var blandt dem, der organiserede sig i stor stil. Før krigen var 10 hospitalsansatte organiseret i Kommunalafdelingen og under krigen kom yderligere 10 laboranter fra Belysningsvæsenet til. Efter krigen blev

der stadig større brug for laboranter i industrien (især medicinalindustrien) og på private laboratorier, og i HK København blev det i 1961 aftalt, at laboranterne derfor skulle placeres i Centralafdelingen. Det fik medlemstallet til at passere de 2.000 medlemmer, og dermed kunne Jørgen Eiberg indtage formandsstolen på fuld tid.

Et par år senere kom også klinikassistenterne ind under afdelingens vinger. Der blev afsagt dom for, at de var omfattet af funktionærloven og hørte dermed naturligt ind under HK. På en måned blev der afholdt 28 hvervemøder, hvor bl.a. Otto Brandenburg skulle lokke de unge kvinder ind. Vist ikke helt uden held.

DA-direktør får sparket

Blandt de utallige faglige sager, en afdeling behandler gennem årene, er der nogle få, der pringer sig i hukommelsen. Jørgen Eiberg husker specielt én sag, der fik en helt uventet konsekvens:

- Vi førte en voldgiftssag i 1961-62 mod Hector Sko. Her ville man vride bestemmelserne om et gennemsnitligt timetal således, at personalet skulle arbejde kortere tid i november, for så at øge timetallet i december. Det ville jo være en smart måde at slippe for at betale personalet for arbejde lørdage og søndage.

Fortætt side 68

Laborant i arbejde på Novo Nordisk. Da strukturændringerne rev afdelingerne op, mente man, at laboratorieområdet med 1.800 medlemmer i sig selv var faglig stærk nok til at danne en afdeling, hvis man supplerede med kontoransatte i industrien. Men det kniber med at få de kontoransatte organiseret - selv på de arbejdspladser, hvor laboranterne står stærkt. (Finn Svensson)

- Dansk Arbejdsgiverforenings (DA) formand, Direktør Nielsen, var dommer i voldgift. Da alle synspunkter var lagt frem i sagen, henvendte han sig direkte til Hector og sagde: „Har De ikke fuppet dem?“

- Dén bemærkning fik opmanden i retten til at afgøre sagen til vor fordel. Men ikke nok med det, de var så rassende i DA, at direktør Nielsen ganske kort tid efter fik sparket ud af foreningen, fortæller Jørgen Eiberg.

Ad nye veje

Da Jørgen Eiberg i 1980 blev formand for HK-Forbundet, satte Poul Vinholt sig i formandsstolen for Centralafdelingen. Men tiden var ved at være inde til at omorganisere afdelingerne, især de afdelinger,

der havde medlemmer på det private område. Det var efterhånden blevet svært at trække linierne mellem, hvem de forskellige afdelinger skulle organisere. For Centralafdelingens vedkommende var medlems-sammensætningen efterhånden blevet et misk-mask af industri, butik, lager, kontor o.s.v. Det var på tide at få ryddet op.

Derfor var Centralafdelingen med til at stille forslag om en ny struktur ved HK's kongres i 1985. Beslutningen blev dog udsat til en strukturkongres i 1987, hvor de fem sektorer, vi kender i dag, blev dannet.

Centralafdelingen havde på det tidspunkt 8.000 medlemmer, der var fordelt i alle tre private sektorer, Industri, Handel og Service. Så uanset, hvordan man ville vælge at fordele efter det nye system, ville afde-

lingen blive tappet for medlemmer.

På den anden side, mente man, at laboratorieområdet med 1.800 medlemmer var så fagligt stærkt, at det kunne bære en afdeling i sig selv, suppleret med kontoransatte i industrien. Fra asken af Centralafdelingen, der startede med butiksfolk, fik man i stedet en industri-afdeling, der i dag udmærker sig ved at have den højeste gennemsnitsløn af afdelingerne i København. Til gengæld kniber det lidt med at organisere de kontoransatte på de selv samme arbejdspladser, hvor laboranterne står så stærkt.

1917 Skotøjsauktion i Hector Sko. (Elfelt Foto)

Den kommende Øresundsbro vil kunne gøre København til det naturlige centrum i det nordlige Europa, mener Poul Vinholt, formand for afd. 1. (Øresund Konsortiet)

En historisk chance

København har århundredets chance for at genrejse sig som en attraktiv og dynamisk hovedstad, som vil være en kæmpegevinst for hele Danmark.

Hovedstadsområdet med København i spidsen sidder nemlig med en række esser på hånden, som vil gøre det muligt at tage konkurrencen op med andre storbyer som Stockholm, Hamburg og Berlin.

AF POUL VINHOLT,
FORMAND FOR AFD. 1

Det gælder de mange højere læreranstalter, der giver et højt uddannelsesniveau og en for-

træffelig infrastruktur med luft-havnen og den kommende Øresundsbro, som vil kunne gøre København til det naturlige centrum i det nordlige Europa.

Men det sker ikke automatisk, bare fordi der står en bro. Det kræver en mangfoldighed af initiativer, koordinering og samspil indenfor alle sektorer. Det kræver hårdt arbejde, både af politikere, erhvervsfolk, og såmænd også af de faglige organisationer.

Gribes det rigtigt an, kan vi forudse en udvikling, hvor højteknologiske og forskningsbaserede virksomheder vil drages mod Øresundsregionen og dermed skabe masser af arbejdspladser indenfor vort organisationsområde. Det kan vi selvfølgelig glæde os over, men det giver os også nogle problemer.

For en del af den nye arbejdskraft vil komme fra den anden side af broen. Når vi tænker på, at der hver dag kører

400.000 biler over kommune-grænserne mellem København og Nordsjælland, er der ikke meget, der indikerer, at svenskere ikke også skulle kunne passe et job i København, når broen står åben.

De sproglige barrierer er af minimal betydning, ikke mindst fordi arbejds sproget indenfor industriens funktionsnærområde i stor udstrækning er engelsk. Lønningerne på denne side af broen er attraktive for svenskere, og selv når der tages hensyn til forskelle i beskæftning, er det til fordel for svenskere.

De faglige problemer, vi skal til at løse, består i at sørge for klare linier, så der ikke foregår dumping på lønnen, at de øvrige overenskomst- og aftalemæssige forhold er på plads, og at der uddannelsesmæssigt er harmoni mellem de arbejdspladser, der oprettes, og dem, der skal besætte dem.

Det arbejde er vi allerede igang med, fordi vi er indstillede på at gribe den historiske chance.

- Jeg tror, vi som klub skal synliggøre os gennem de nære ting, for det er dem, der interesserer den enkelte, siger Helle Kristiansen. (Kurt Johansen)

Fagligt arbejde handler om de nære ting

Helle Kristiansen mener, at tiden har ændret sig med en tendens til at "være sig selv nærmest". Men det ser hun ikke nødvendigvis som noget negativt. Hun har været tillidsrepræsentant i to år i Magasin på Kgs. Nytorv, hvor hun også blev udlært.

Helle Kristiansen, 39 har i perioder været ude at prøve kræfter andre steder, siden hun blev butiksudlært: Et 10 ugers HK-kontorkursus, ansættelse i et speditørfirma, Illum og Hennes og Mauritz. For syv år siden blev hun hentet tilbage til Magasin for anden gang i sin karriere. Hun er nu område-assistent, tidligere hed det salgs-assistent.

For fem år siden begyndte hun sit faglige engagement.

- Det var noget sjovt noget at blive fagligt engageret. Inden da anede jeg intet om, hvad der foregik i klubben. Jeg har altid været medlem af HK, men det var mit arbejde, der interesserede mig, siger Helle.

Hun kan ikke rigtigt huske, hvordan det hele skete. Hun sagde først nej til valg i bestyrelsen, men hendes mand, som er fagligt engageret, opmuntrede hende til at gå til klubbens møder.

- Siden har det ene affødt det andet: suppleant til bestyrelsen, bestyrelsesmedlem, næstformand og da jeg fik opfordringen til at stille op til valget af tillidsrepræsentant, forekom det helt naturligt at sige ja. Men jeg havde også fået en god oplæring hos min forgænger, siger Helle.

Klubben skal være synlig

Hun er stolt af at være tillidsrepræsentant, og hun kan lide det.

- Jeg har god opbakning fra

arbejdspladsen. Vores general-forsamlinger er altid godt besøgt, mens fremmødet til medlemsmøder er mere svingende. Ind imellem kan man da godt undre sig over, at kollegerne ikke interesserer sig mere for det faglige aspekt, end de gør.

Men i stedet for at blive irriteret over et lavt fremmøde, har jeg lært at glæde mig over et godt møde, som har givet de fremmødte noget med hjem. Jo mere synlig, vi gør klubben, jo mere kan vi påvirke.

Jeg tror, vi som klub skal synliggøre os gennem de nære ting, for det er dem, der interesserer den enkelte, siger Helle.

Ny tendens

Hun mener, at tiden har ændret sig med en tendens til at "være

sig selv nærmest". Men det ser hun ikke nødvendigvis som noget negativt.

- De elever, der kommer ind, har høje personlige ambitioner, og de har nogle andre forventninger til arbejdslivet og arbejdspladsen end tidligere.

Hvis vi forstår at bruge de kræfter, kan de være med til at trække fællesskabet op.

Eleverne kender HK, når de

kommer fra Handels-skolen, gennem det fine samarbejde HK har med skolen og HK's særlige medlemskab for elever.

For den generation bliver det forhåbentlig igen naturligt at organisere sig og beskytte sig selv. Det faglige arbejde kommer bare til at foregå på en ny måde.

De unge ser ikke tingene sort-hvidt, og de stiller andre krav til kvalitet i arbejdet. Det er nødvendigt, at vi som tillidsrepræsentanter og organisation også tænker anderledes, men jeg synes, at vi i HK er gode til at være åbne overfor nye tendenser, siger Helle.

Hendes egne ambitioner som tillidsrepræsentant er at få alle kolleger organiseret.

- Når jeg det, inden jeg går af, er jeg glad. Derudover vil jeg gerne bevare den gode dialog og samarbejde, vi som landsledelse har med ledelsen. Og jeg vil gøre mit til, at det fortsætter i fremtiden.

1935 Nydelige ekspeditricer i parfumeriet Fisker & Co. på Østergade er klar til at betjene hovedstadens borgerskab. (Elfelt Foto)

1901 Den fine
forretning Crome
og Goldschmidt på
Christianshavn ved
århundredeskiftet.
(Elfelt Foto)

Arbejdet skal være en udfordring

- Jeg er moden til flere udfordringer, men får ikke lov af mine chefer. HK-kurser siges der blankt nej til, siger Gitte Sønderskov Kristensen, som må bruge afspadseringstid på at dygtiggøre sig.

Gitte Sønderskov Kristensen er 24 år. Hun er boghandler i Arnold Busck og er udlært i en lille boghandel i Ringsted for to år siden.

Da Gitte forlod gymnasiet med sin studentereksamen, vidste hun, at hendes fremtidige job skulle være noget med bøger.

Men inden ville hun et år til Tyskland. Det var alligevel ikke sagen, så i december var hun hjemme igen og tænkte: "Hvad gør jeg nu?"

- Alle skolerne var jo startet. En boghandler søgte en elev, så jeg afleverede en ansøgning i butikken. Efter to samtaler blev jeg ansat.

De stakkels elever

Gitte var ikke glad for sin elevtid. Det var to år med ydmygelser og irettesættelser fra chefen. Elever bliver stadig ikke be-

handlet ordentligt, mener Gitte. Især hos de mindre arbejdsgivere, kan det være svært at være elev.

- Jeg gik tit tudende hjem, og det var en befrielse de dage, jeg var på skole. Men man skulle jo holde ud.

Da det viste sig, at hendes uddannelsesaftale var helt forkert, satte hun HK på sagen. Det var hendes første møde med HK.

HK vandt sagen mod arbejdsgiveren. Og Gitte begyndte at blive aktiv i HK. Hun er nu bestyrelsesmedlem i BMF, Bog- og Papirbranchens Ansatte.

- Paradoksalt nok var det min chef, der opfordrede mig til at melde mig ind i HK, mens jeg var elev. Jeg var selv længe om det, siger Gitte.

På sin nuværende arbejdsplads er hun den eneste, der er organiseret.

- Det er ikke forbudt at være organiseret, og alle respekterer og accepterer, at jeg er det. Men ellers er cheferne ikke særlig glade for HK, som de mener er konfliktskabende.

Udfordringer en mangelvare

Gitte er tilfreds med at være på sin arbejdsplads, men synes alligevel, der er alt for få udfordringer.

- Jeg er moden til flere udfordringer, men får ikke lov af mine chefer. HK-kurser siges der blankt nej til. Andre kurser gives der allernådigst tilladelse til, hvis cheferne mener, de er relevante.

Den holdning er jeg imod. Man kan da kun blive bedre af at dygtiggøre sig og søge ny viden. Og det er selvfølgelig også irriterende, at jeg skal bruge min afspadsering på det. Men jeg gør det, fordi arbejdslivet skal være spændende, lærerigt og gerne sjovt. Den opfattelse tror jeg, at jeg deler med mange unge. Jeg tror, det bli-

ver sværere at få folk til at arbejde i butik fremover, hvis ikke der sker noget, siger Gitte.

Det er hendes oplevelse, at det er rimeligt nemt at få job indenfor branchen.

- Der er stor udskiftning, fordi mange bruger ansættelsen som springbræt til et komme videre til noget mere spændende, hvilket også er mine ambitioner. Branchen er oven i købet dårligt lønnet. Når man lever alene, som jeg, rækker lønnen til en et-værelses lejlighed, og valget står mellem et par nye sko og at spise ude, siger hun.

Gitte var ikke glad for sin elevtid. Og hun mener, at elever stadig ikke bliver behandlet ordentligt. (Kurt Johansen)

1930'erne. Ekspedienter på geled i ukendt herreekviperingsforretning i årtiet med depression og massearbejdsløshed.

Internationalisering stiller nye krav

HK København, Afdeling 2, er i dag den største lokale fagforening indenfor HK/Handels område. Mere end 12.000 HK'ere, ansat indenfor specialvarehandelen i København, har valgt HK København, Afdeling 2, som det fælles faglige udgangspunkt for arbejdslivet. Størstedelen af afdelingens medlemmer er ansat i butik, men også på kontor- og lagerområdet har afdelingen mange medlemmer.

AF PER TØNNESEN,
FORMAND FOR AFD. 2

Handelsområdet er under stadig udvikling, en udvikling der bliver mere og mere internationaliseret. Oprindeligt var handelsområdet et område, der gav driftige og ambitiøse handelsansatte muligheden for at etablere selvstændig virksomhed, idet handelsområdet typisk bestod af mindre enkeltmands- eller andelsejede virksomheder.

I dag er det blevet mere vanskeligt at etablere sig som selvstændig på handelsområdet, idet udviklingen med hastige skridt går imod færre, men større, virksomhedsenheder, kædesamarbejder og kapitalkæder.

Derfor er muligheden for at etablere sig med selvstændig virksomhed i dag oftest kombi-

neret med forudsætningen om - enten at indgå i et kædesamarbejde, eller at købe sig retten til at drive et allerede fastlagt virksomhedskoncept - at indgå en "franchising-aftale".

Internationaliseringen sker også ved, at danske virksomheder etablerer sig internationalt som eksempelvis Jysk Sengetøjslager, Tæppeland og Synoptik. Og udenlandske virksomheder etablerer sig i Danmark, eksempelvis den amerikanske legetøjskoncern Toys R Us, det norske el-varehus EL-Giganten og det tyske byggemarked Bauhaus.

Denne internationale udvikling på handelsområdet vil fortsætte, og den udvikling stiller krav til den faglige organisation på området. Ikke alle

Universitetsbogladen, Blegdamsvej 3. (Finn Svensson)

udenlandske virksomheder har "forståelse" for den danske model på arbejdsmarkedet, hvor organisationerne aftaler de grundlæggende løn- og arbejdsvilkår.

Faglig profil

Derfor vil der også i årene fremover være masser af udfordringer til HK København og Afdeling 2. Udfordringer som vi ser frem til at gå i gang med.

I de kommende år vil afdelingen fortsætte den faglige profil-kampagne - en kam-pagne vi satte i gang i 1994.

Vi har igennem de seneste tre år besøgt mere end 1.400 virksomheder indenfor afdelingens område. Vi har indgået 250 nye overenskomster og fået øget antallet af tillidsrepræsentanter indenfor afdelingens område fra 41 til 61.

Også medlemsmæssigt er afdelingen i denne periode vokset, nemlig fra 11.858 i 1994 til 12.161 i 1997.

Denne indsats, sammenholdt med at afdelingen gennemsnitligt afslutter 500 faglige sager om året for vore medlemmer, som giver en efterbetaling af tilgodehavender på imellem 6 og 7 millioner kroner årligt, viser, at der også i årene fremover vil være brug for en grundlæggende faglig indsats - og en stærk faglig organisation på handelsområdet.

Disse udfordringer er vi klar til at møde, og med en fortsat succes med afdelingens faglige profilkampagne vil HK København og Afdeling 2 også fremover vil være den stærke faglige organisation, som vore medlemmer på handelsområdet har brug for.

Gyldendal på knæ

Da det hæderkronede forlag forsøgte at knægte organisationsretten i 1918, tøvede HK ikke. 11 dages strejke knækkede Gyldendal.

I 1918 havde forbundet kun 9.500 medlemmer. Men der blev agiteret voldsomt for at få medhjælperne til at organisere sig. Også på Gyldendal, hvor det lykkedes en medhjælper at få organiseret 55 af de 65 medhjælpere.

Det brød direktionen sig ikke om. Medhjælperen blev fyret, og direktionen forsøgte at få de øvrige medhjælpere til at tage afstand fra „den planlagte agitation mod forlaget“. Flertallet blandt det øvrige organiserede personale stod dog fast og afviste direktionens

provokation ved at nedlægge arbejdet den 1. juli.

Direktionen måtte opgive kampen den 11. juli. Samme dag agerede minister Th. Stau-ning mellemmand på et møde mellem HK og Gyldendal. På mødet anerkendte forlaget organisationsretten, genansatte de strejkende og accepterede at forhandle en lønoverenskomst.

Konflikten vakte vældig opsigt landet over og var en god reklame for HK. Alene HK København fik 591 nye medlemmer i de 11 dage strejken stod på.

Manufakturafdelingen stiftet 29. juni 1899

FORMÆND:

1899-1901: V.S. Jensen
1901-1902: C.F. Carlsen Egeberg
1902-1904: I. Olsen
1904-1905: Thyge Hansen
1905-1908: U. Møller
1908-1910: Vilh. Nielsen
Apr.- jun. 1910: .. M. Østerling
1910 - 1911: E.S. Schibler
Mar-aug. 1911: .. J. Chr. Lund
1911-1912: P. Pedersen
1912-1919: E.S. Schibler
1919 - 1920: Holger Hedlund
1920 - 1923: Hans Christensen
Jun. - nov. 1923: .. U.U. Jacobsen
1923 - 1926: V. Gudmundsen
1926 - 1928: Carl Erup
1928 - 1964: U.U. Jacobsen
1964 - 1979: Ole Arndt
1979 - 1992: Lone Faber
Overgår til afdeling 2

Bog og Papir afdelingen stiftet 12. februar 1914

FORMÆND:

1914-15: Alfred Schmidt
1915 - 17: Peter Wraa
1917 - 19: Harald Heie
1919 - 22: I. Juul Rendil
1922 - 50: Henry Gran
1950 - 56: Niels Th. Jensen
1956 - 70: Knud Sonne Olsen
1970 - 77: Poul Ljungberg
1977 - 88: Ruth Nielsen
1988 - : Per Tønnesen

Den teknologiske udvikling:

En kreativ samfundsudfordring

1926 Den unge pige t.v. er

17 år og hedder Ruth. „Min første kontorplads. Overgaden o. Vandet i Cigarkassefabrikskontor. Chefen hed Kruuse - var vist tysker - damen til højre arbejdede på fabrikken - en ubehagelig plads“. Skrevet bag på billedet af den unge pige. (Bymuseet)

Det er på høje tid, at vi forholder os til de problemer, som den teknologiske udvikling skaber. Vi kan ikke leve med, at adgangen til informationer bliver forbeholdt en lille veluddannet elite. Store grupper er i fare for at blive holdt ude fra den information, som styrer samfundet. Det må fagbevægelsen gøre noget ved.

AF EVA BRIKVOLD,
FORMAND FOR AFD. 5

Udviklingen sker i spring. Det er en af grundene til, at næsten al spådom om fremtiden er dømt til at mislykkes. Mellem springene sker der en tilpasning, og i den periode forledes man til at tro, at udviklingen herefter vil ske jævnt og roligt - indtil næste spring vender op

og ned på det hele.

Skal jeg pege på et spring, som vil kunne sætte helt nye skel i befolkningen, er det den teknologiske udvikling på hele informationsområdet. Vi har kaldt det informationssamfundet. Men på en lang række områder kendetegnes dette samfund ved mangel på information. Store grupper er i fare for at blive holdt ude fra den information, som styrer samfundet.

Passive tilskuere

For ganske få år siden kunne en normalt begavet borger følge med i, hvad der rørte sig i samfundet ved at læse sin avis og følge med i TV. Sådan er det ik-

ke mere. Vi er blevet passive tilskuere til en voldsom teknologisk udvikling, hvor politikerne og lønmodtagernes organisationer er ved at miste indflydelse. Og dermed mister den enkelte lønmodtager også indflydelse.

Derfor er det på høje tid, at vi forholder os til de problemer, som den teknologiske udvikling skaber. Vi kan ikke leve med, at adgangen til informationer bliver forbeholdt en lille veluddannet elite, der forstår at bruge de nye maskiner og afkode de informationer, der ligger på dem. Vi i fagbevægelsen må gennem uddannelse af vore medlemmer sikre, at der bliver plads til alle, og at alle får lige adgang til den nye, fagre teknologiverden.

Forandring og tryghed

Teknologien vil forandre arbejdsmarkedet og den enkelte lønmodtagers situation. Derfor er det vigtigt, at vi i fagbevægelsen får styr på udviklingen, så

de teknologiske fremskridt bliver til gavn for hele samfundet og ikke kun for én gruppe borgere.

Vi bliver nødt til at beskæftige os med tryghedsbegrebet, så vi sikrer, at der bliver reel plads til alle i informationssamfundet.

Teknologien har allerede i mange år stillet store krav om en fleksibel indstilling hos medarbejderne.

De skal uddanne sig og atter uddanne sig. Men skal vore medlemmer se deres voksenliv som en vekslen mellem arbejde og uddannelse, må vi som organisation sikre, at deres basale behov for tryghed ikke trædes under fode. At de kan regne med, at deres job ikke hænger i en tynd tråd, hver gang de er på uddannelse, eller at de spares væk, så snart en ny opfindelse indføres i erhvervslivet.

Ny livskvalitet

Vi må erkende, at det er USA og Sydøstasien, som fører an i denne udvikling, og at Europa meget vel kan blive hægtet af. Det er amerikanerne, der har sat sig på Internettet og dermed sikret sig råderetten over en af fremtidens centrale infrastrukturer.

Men når den øvrige verden har sat sig på den teknologiske udvikling, kunne vi i Europa måske satse på at omsætte teknologien til nye samfundsformer, hvor det enkelte menneske har gavn af teknologien. Amerikanernes bud på samfundsanvendelse af teknologien har hidtil kun været underholdning. Men jeg tror, at det vil være muligt at skabe helt nye anvendelser, som markant vil hæve livskvaliteten hos store grupper i samfundene.

Medlemmernes behov

Den danske model for et velfærdssamfund har vakt opsigt ude omkring i verden. Med socialdemokratisk stædighed har vi opbygget et samfund, der er rigt, fordi dets borgere har trygge arbejdsforhold, lige adgang til uddannelse, ordentlige sundhedsforhold, ytringsfrihed og mange andre af de goder, som vi i dag regner for selvfølgelige i Danmark. Borgerlige politikere både i Danmark og udlandet forstod ikke, at vi, ved at bringe velstanden ud til den almindelige lønmodtager, skabte velstand i hele samfundet.

Måske skal vi revidere vores velstandsmodel. Ikke som de borgerlige ønsker det ved at sætte lønningerne ned og forringe det sociale sikkerhedsnet. Nej, ved at inddrage den teknologiske udvikling langt

mere i den enkelte borgers hverdag. Der ligger en spændende og nødvendig udfordring for os i fagbevægelsen i at finde nye anvendelsesmuligheder for informationsteknologien.

Vi har været alt for tilbageholdende med at inddrage vores medlemmer i denne udvikling. Vi har alt for længe ladet arbejdsgiverne formulere, hvad de mente, at vore medlemmer havde brug for at lære. Vi har ikke selv i nødvendigt omfang formuleret alternativer.

Gode skarnsstreger

I mange år var folkeskolens uddannelse af elever betinget af erhvervslivets behov for arbejdskraft. Det var arbejdsgiverne, der direkte og indirekte satte normerne for, hvad en elev skulle kunne, hvis han eller hun skulle gøre sig håb om et arbejde.

I dag ved vi, at det var en alt for snæver grunduddannelse at give vore børn. Det var ikke

nok, at de kunne sidde stille og lære kongerækken og den lille tabel udenad. De elever, der blev til noget i samfundet, var som regel dem, der ikke kunne sidde stille, der fandt på skarnsstregerne eller som, på trods af skolen, bevarede nysgerigheden over for den verden, som skolen i de fleste tilfælde vendte ryggen.

Derfor skal vi heller ikke nu ved indgangen til informationssamfundet hægte os på arbejdsgivernes vogn. Deres sigte har altid været for kort. Vi må satse på alle mulige - og umulige - måder at bruge informationsteknologien på. Vi må være åbne for eksperimenter både i vores egen bevægelse og blandt de grupper af forskere, som er indstillet på at bringe teknologien bredt ud i befolkningen.

Menneskeligt beredskab

Vi må i EU arbejde for, at der bliver forsket på disse områder. At der bliver kanaliseret penge til andre end de teknologiske uddannelser, så også almindelige borgere i EU får mulighed for at eksperimentere med teknologien og finde nye anvendelsesmuligheder for den.

Vore samfund i Europa er ikke ens. Men vi har dog i de fleste EU-lande et fælles menneskesyn og en stærk demokratisk tradition. Ved at satse på at udvikle hver enkelt bor-

gers kreative muligheder i det kommende informationssamfund, vil vi skabe et menneskeligt beredskab, som amerikanerne og asiaternerne vil misunde os. Lad så dem være bedst til at fremstille de små

maskiner, når blot vi har skabt de samfund, hvor teknologien finder rigest og bredest anvendelse.

At få sat denne udvikling i gang, ser jeg som en af de største udfordringer for os i fagbevægelsen i de kommende år.

1901 Kontormiljø hos
Entreprenør
Henrichsen i Thorshavnsgade.
(Elfelt Foto)

Lidt om os selv

Der skulle gå næsten 18 år fra HK København blev stiftet, til afdelingen, der fik navnet Isenkram, blev dannet. Det skete lørdag den 24. april 1915 om aftenen - efter en lang arbejdsdag, som lørdagene var.

Af hensyn til de personer, der om 50 år læser dette, skal det måske forklares, at isenkram intet har at gøre med ansatte i en iskagebutik. Ordet har sin oprindelse i det tyske "Eisenwaren", som frit oversat betyder "jernvarer". I dag har afdelingen ingen medlemmer, der eksperderer i en klassisk isenkrambutik med værktøj, søm, bolte o.l. Men ved afdelingens stiftelse i 1915 fandtes der mange af den slags butikker. De solgte også køkkenudstyr som gryder, pander, gasapparater og lign. Sene-re kom der specialbutikker med hårde hvidevarer, og i dag kan man vel kun købe værktøj og søm i de såkaldte byggemarkeder.

Nulevende personer, der kan erindre april 1915, vil formentlig huske, at folketinget vedtog en lov om almindelig valgret for kvinder. (Året efter blev det første krigsministerium oprettet). Dette skete dagen før Isenkram blev stiftet, altså fredag den 23. april.

Femtal foran

I forbindelse med en omstrukturering i HK København, der på det tidspunkt havde 12 afdelinger, mod nu otte, satte man et 5-tal foran Isenkram og navnet blev således Afdeling 5/Isenkram. Men nu var der også organiseret medlemmer fra områder, der ikke havde meget med isenkram at gøre. Kon-

tor- og lageransatte hos for eksempel VVS-grossister og automobilforhandlere var nu medlemmer af Afdeling 5/Isenkram. Så det tyske ord "Eisenwaren", passede nu mere bogstaveligt til medlemmernes beskæftigelse, fordi de virksomheder, der

Afdelingen stiftet 24. april 1915

FORMÆND GENNEM TIDERNE:

1915 - 18: Aage S. Leth

1918 - 19: Valdemar Stavnsager

1919 - 22: Christian Skjolding

1922 - 26: Christian Wulf

1926 - 52: Carl Jensen

1952 - 69: Max Harvøe

1969 - 88: Sven-Erik Justesen

1988 - : Eva Brixvold

handlede med metalvarer, hørte til i afdelingen.

Efterhånden blev afdelingens navn i daglig tale til Afdeling 5. Det sagde intet om branchen, men internt vidste man, eller havde en formodning om, hvor medlemmerne arbejdede.

Den store forandring

Vi springer nu hurtigt frem til den mere vidtgående omstrukturering, der fandt sted i 1988, efter en forudgående kongresbeslutning. Isenkram-eksperterne blev overflyttet til den nuværende Afdeling 2, der hører til i HK/Handel. På den første generalforsamling den 16. maj 1988 blev Svend Erik Justesen afløst som formand af Eva Brixvold. Afdelingen blev døbt "Afdeling 5/Produktion", idet medlemmer, der var ansat i produktionssektoren, nu blev en slags "optanter" i afdelingen.

Vi afgav medlemmer til HK/Handel og HK/Service, men til gengæld fik vi i tusindvis af medlemmer fra den grafiske branche og bygge- og anlægssektoren. Vi fik medlemmer fra HK Københavns store kontorafdeling, medlemmer der var ansatte i de egentlige industrivirksomheder. Deraf navnet "Produktion", og vi hørte nu til under den nye sektor HK/Industri. Navnet "produktion" skabte imidlertid også

frustrationer. De kontoransatte, som udgør hovedparten af vore medlemmer, kunne ikke rigtigt identificere sig med, at de var medlemmer af "Produktion". I foråret 1996 slettede vi ordet, nu er vi altså, kort og godt, Afdeling 5.

Vi har opdelte medlemmerne i tre hovedgrupper, som også har dannet basis for tre brancheklubber. "Jernet" er det største område, som totalt har afløst isenkram-branchen. Dernæst kommer det grafiske, herunder dagblade og trykkerier, og endelig bygge- og anlægssektoren. I alle tre brancher, men hovedsageligt inden for "Jernet", har vi medlemmer, der er beskæftiget på et lager. Som modstående arbejdsgiverorganisationer har vi henholdsvis Dansk Industri, Grafisk Arbejdsgiverforening og Entreprenørforeningen.

Kamp og service

Hvad er der så sket af epokegørende ting fra 1988? Filosofi-en om, at HK nu kun skulle være en service-organisation og ikke en kamporganisation, havde vi det ikke svært med. Vi valgte et "både og". Vores statistikker fortæller, at vi fortsat er "i kamp" for vores medlemmers rettigheder angående løn- og arbejdsforhold. Antallet af overenskomster er da også væsent-

Den grafiske virksomhed MultiGraf - en arbejdsplads inden for afdeling 5's område. (Foto: Finn Svensson)

Medlemsudvikling:

1959:	3.175 medlemmer
1964:	4.064 medlemmer
1969:	4.614 medlemmer
1974:	4.212 medlemmer
1979:	9.482 medlemmer
1984:	8.258 medlemmer
1988:	Afd. 5 omstruktureres
1997: (jan)	7.287 medlemmer

ligt forøget. Der anvendes i dag nogle andre metoder end for 70-80 år siden, men substansen er den samme: Medlemmet er - og skal være - i centrum!

Som service-organisation var der mange spændende udfordringer. Der blev startet en næsten storoffensiv med aktiviteter af enhver art: Foredrag, kulturelle arrangementer, virksomhedsbesøg og kurser. De hidtil kendte weekendkurser med emner som for eksempel Funktionær- og Ferieloven, arbejdsmiljø og tale- og forhandlingsteknik fortsatte. Men da vi kunne konstatere en enorm interesse for efteruddannelse, fik vi, i samarbejde med Arbejdsformidlingen og Handelsskolen i Ishøj, udviklet tre længerevarende kurser (ca. 12-16 uger) for vore ledige medlemmer i alle tre brancher. Kurserne blev gennemført i 1995/1996 med gode resultater. En stor del af kursisterne har fået varig beskæftigelse.

På tværs

Vi har på flere måder været direkte grænseoverskridende. Vi har kontakter med udenlandske organisationer, og for tiden er vi, sammen med Afdeling 1/Industri, med i et Øresundsprojekt. Herudover har vi været støttegruppe for asylansøgere, som vi har ydet stor bistand.

Frem mod år 2000 forventer vi, at det "store dyr i åbenbaringen" - Internet - bliver et redskab, der på mange områder giver os mange muligheder for kommunikation med omverdenen - også i relation til efteruddannelse.

Kamp mod underbetaling og strejkebrydere

Strejkebrydere har altid været et stort problem for dansk fagbevægelse. Sådan var det også for 34 år siden, da afdelingen krævede anstændige lønninger til sine medlemmer i vaskerierne "Wascomat".

I 1963 passede to organiserede damer selvbetjeningsvaskeriet "Wascomat" på Frederikssundsvej 322. De følte sig underbetalte og kontaktede deres HK-afdeling. Den ene fik 4,25 kr. i timen, den anden - der bestyrede forretningen - fik 4,50 kr. i timen.

Afdelingen rettede henvendelse til ejeren, direktør Knud Jensen, fordi der var tale om en klar underbetalingssag. HK krævede en forhøjelse af timelønningerne til 5,16 kr. svarende til 980,00 kr. pr måned plus et tillæg til bestyreren på 100,00 kr. pr måned.

Kravet var rimeligt, idet

FDB gav 5,92 kr. i timen til ansatte i tilsvarende selvbetjeningsvaskerier. Alligevel afviste direktør Knud Jensen kategorisk kravet og ville end ikke forhandle. HK-afdelingen måtte derfor erklære strejke og blokade mod forretningen.

Skruebrækkere

Men Knud Jensen førte blot forretningen videre med uorganiserede strejkebrydere.

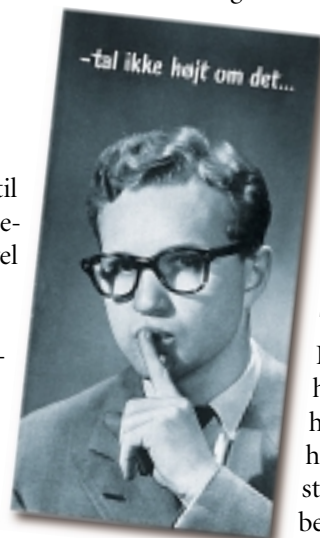
Afdelingen sendte derefter en aktions-bil rundt i kvarteret for at orientere beboerne om, at vaskeriet blev betjent af uorga-

niserede strejkebrydere. Samtlige husstande i kvarteret fik også en løbeseddel om konflikten.

Afdelingen kørte samtidig en lignende sag mod ejeren af "Wascomat" på Vester Fælledvej 42. Direktøren, Torben V. Hartz, var heller ikke hverken til at hugge eller stikke i - og benyttede også uorganiserede

strejkebrydere. Også her sendte HK-afdelingen en aktions-bil rundt til kvarterets beboere for at få forståelse for de rimelige lønkrav.

Konflikterne endte med et rimeligt resultat for de ansatte.

Kolonialmedhjælperne tog teten

Da kolonialmedhjælper Karl Hinz i 1897 satte sig for at organisere området, lagde han samtidig spiren til det HK, vi kender i dag.

Det var faktisk i vores afdeling, den nuværende afdeling 6/Handel at spiren til det HK, vi kender i dag, blev sået.

Det skete da kolonialmedhjælper Karl Hinz i juli måned 1897 satte sig i forbindelse med en kollega, Jørgen V. Gjerding. Sammen indkaldte de til møde søndag den 1. august 1897. En snes kolonialmedhjælpere mødte op i en restaurant i Istedgade 95. De stiftede ”De danske Handelsmedhjælperes Forbund af 1897”.

Kontingent 50 øre

Torsdag den 14. august 1897 blev den stiftende generalforsamling afholdt klokken 22.30, efter fyraften.

En forening kun for medhjælpere og med følgende programerklæring:

- Lønninger efter priskurant.
- Normal arbejdsdag på 12 timer.
- Kost- og logisystemets af-

skaffelse.
• Søndagslukning.
• Regulering af kvindelige medhjælpere (ligeløn).
• En måneds opsigelsesvarsel.
Medlemskontingentet satte de til 50 øre om måneden.

Kolonialmedhjælperne var blandt dem, der havde de dårligste vilkår. De fik den usleste løn og blev mest hensynsløst behandlet. De var så godt som alle underlagt det nedværdigende og forhadte kost- og logisystem. De indtog deres mad i beklumrede baglokaler, hvor de også efter sen fyraften delte seng. Alt sammen en del af

lønnen, som udgjorde 300-400 kr. om året. Derfor var det også dem, der tog initiativet til en fagforening uden principalerne.

Flippoletarer

Der havde inden da eksisteret foreninger inden for standen. Tilbage til 1841 eksisterede ”Handels- og Kontoristforeningen”, men den var kun for grosserer, storkøbmænd og overordnede funktionærer.

I 1864 så en ny organisation dagens lys. ”Foreningen af 5. juni 1864 for Handelsbetjente”. Her blev flere medhjælpere organiseret, men det var principalerne, der bestemte.

Den første forening kun for medhjælpere blev stiftet den 3. november 1889, og fik navnet ”Dansk forening for Handels- og Kontorbetjente”. Udover kun at organisere medhjælpere, var den enestående ved at være for både mænd og kvinder. Kvinderne blev på daværende tidspunkt betragtet som løntrykkere.

1912 Vi befinder os i en købmandsforretning i Pilestræde i det indre af København. Kvinden med den stærke udstråling ... hendes historie kender vi desværre ikke. (Bymuseet)

1950'erne ... Det ved vi ikke. Det kan måske også være i starten af '60erne. De unge fyres hår får tankerne hen på asfaltballerne i Enghave Parken, hvor Melvis and his Gentlemen gav den hele armen. Og knægten - der er bybud efter skoletid - måtte slæbe de tunge olkasser med 50 bajere ad stejle og smalle trapper. (Bymuseet)

Desværre gik det ikke så godt. Foreningen sygnede hen i løbet af et par år. I avisen ”Socialdemokraten” skrev man, at det skyldtes mangel på ledende kræfter. Man antydede også, at medhjælperne syntes, de var lidt for fine til at være i fagforening. Flere af dem gik jo trods alt med flip.

Tarvelige personer

Så var ”Foreningen af 5. juni” igen alene om at repræsentere standen.

Ved udgangen af 1896 havde den 2.000 medlemmer, hvoraf en fjerdedel var medhjælpere.

Det var ikke meget sammenlignet med de ”rigtige” fagforeninger, som var begyndt at spire frem i 1871. De havde på samme tidspunkt 80.000 medlemmer, og havde, til forskel fra ”5. juni”, synlige resultater, bl.a. en fordobling af lønnen på 25 år og nedsat arbejdstid.

Det lagde pres på ”5. juni”.

Men det længste foreningen kunne strække sig til var at gøre noget, så kommisserne kunne komme i kirken om søndagen. Det gjorde man ved at nedsætte en "damekomite", der i et opråb til danske husmødre henstillede, at de foretog deres indkøb fredag eller lørdag.

Bedre løn var slet ikke på programmet. Derimod proklamerede foreningen, at tiden ikke var til lønorganisationer, og måske aldrig blev det.

Det fik det frisindede dagblad "København" til at kalde kommisserne for "nathuer og tarvelige personer", fordi de fandt sig i en arbejdsdag på 17 timer i umulige lokaler, når de kunne få publikums opbakning til en tidlig hverdagslukning.

Dagbladet opfordrede direkte til at danne fagforeninger for alle fag med underafdelinger for de enkelte brancher uden principalerne - og med lønspørgsmålet og friheden som vigtigste programpunkter.

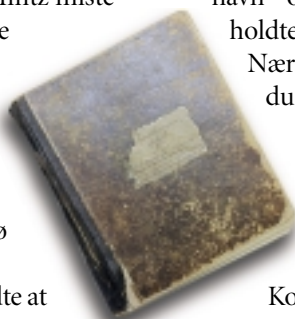
Få uger efter blev spiren til HK sæt, og vi er fremme ved juli 1897.

Første resultat

Omverdenens reaktion var behersket. Men i "5. juni" ransagede man sit arbejde og erkendte, at det ikke var fuldkomment. Man frygtede at blive sejlet agterud af den nye "fremadstræbende" organisation. Præcis sådan gik det.

Det nye Forbund fik 150 medlemmer. Men medhjælpernes forbund var oppe mod svære odds. Karl Hintz mistede sit job og kunne aldrig få et nyt. Han blev bevilget en måneds- gage på 50 kr., som han hverken kunne leve eller dø af.

Gejsten begyndte at falde hen på sommeren 1898. På generalforsamlingen den 11. august viste driftsregnskabet et underskud på 93,78 kr., og Karl Hintz ønskede ikke genopstilling.

1982 Irma's ansatte ville ikke sælges til FDB. De lukkede buktikkerne og protesterede over for ejerne Gutenberghus, Privatbanken og Fyns Ægforretning, som ville afhænde deres arbejdspladser. Mange af Irma's faste kunder støttede de ansatte. Men Irma blev solgt - få år efter havde FDB's ledelse dog vurderet situationen og åbnede igen nogle af de Irma-forretninger, der ellers var blevet til Super-Brugsen. (Foto: Carsten Nielsen)

Generalforsamlingen valgte den 24-årige Axel Emil Gundel fra bestyrelsen til ny formand.

Trekvart år senere vandt han i lotteriet og gav pengene til Forbundet. Nu var det ikke til at standse.

Som noget af det første sendte Forbundet en opfordring til regering og Rigsdag om søndagslukning. Knap seks år senere, den 22. april 1904, kom Helligdagsloven.

Axel Gundel koncentrerede sin agitation omkring København - og de første møder afholdtes i Gyldenløvesgade. Nærmere bestemt i "Kafé du Parc".

Der var møder med alle personalegrupper fra mange virksomheder indenfor handel og kontor.

Kontormedhjælperne holdt møder separat - branchepodelingen var i fuld gang.

Den 15. maj 1899 blev det besluttet at reorganisere Forbundet. Og man vedtog et arbejdsprogram på seks punkter.

- Bedre og bestemte lønninger.
- Kortere arbejdstid.
- Kost- og logisystemets afskaffelse.
- Søndagslukning.
- Regulering af lærlingevæsenet.
- Samme løn for lige arbejdsydelse af mandlige og kvindelige medhjælpere.

Især det sidste vakte kolossal opmærksomhed.

Bitter og skuffet

Det væsentligste mål med reorganiseringen var at danne en centralledelse. Aksel Gundel og Vilh.

Hansen fik opgaven at arbejde frem mod en Centralorganisation, mens de første lokal-specialafdelinger skulle tage sig af nærdemokrati.

HK's afd. 6 var den allerførste afdeling, "Kolonialmedhjælpernes Faglige Organisation", der blev stiftet. Det skete den 22. juni 1899 på "Hotel Prin-

sen", Vestervoldgade 31 - og J.C. Kofoed blev formand for 59 medlemmer. I løbet af få uger blev der stiftet tre andre afdelinger.

Året efter, den 23. september 1900 i Århus, stiftedes så "Centralorganisationen af Danske Handels- og Kontormedhjælperforeninger". I dag "Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund", landets største fagforbund.

Formand Gundel mistede - som sin forgænger - sit job og fik bevilget en årsgage på 1.200 kr som formand for en organisation med 300 medlemmer.

I 1902 knækkede arbejdsgivernes lockout forbundets økonomi, men ikke arbejdsiveren.

Reorganisationen medførte, at alle udgifter, inklusive Gundels pladsledighedsforsikring, blev skåret ned eller faldt helt væk. Gundel emigrerede som en skuffet og bitter mand til USA.

Åge Hyllested overtog formandsstolen og begyndte kurssen frem mod i dag.

Kolonialafdelingen blev stiftet 22. juni 1899:

FORMÆND:

1899 - 1900:	J.C Kofoed
1900 - 1901:	P. Jørgensen
1901 - 1902:	K. Hintz
1902 - 1903:	C. Christensen
1903 - 1904:	E. M. Christensen
Feb. 1904 - marts 1904:	H.P Jensen
marts 1904 - nov. 1904:	K. Hintz
1904 - 1905:	J. Ottosen
1905 - 1907:	S. Reich
1907 - 1908:	J. Larsen
1908 - 1910:	P. Schou
apr. 1910 - juni 1910:	A. C. Alsøe
juni 1910 - marts 1911:	A. Poulsen
marts 1911 - juli 1911:	K. Poulsen
juli 1911 - aug. 1911:	Axel Stockholm
aug. 1911 - dec. 1911:	A. Poulsen
dec. 1911 - juli 1912:	S. Andresen
1912 - 1914:	Wulff Beermann
1914 - 1917:	Sigfred A. West
1917 - 1919:	K. Kristensen
nov. 1919 - feb. 1920:	Chr. Sørensen
1920 - 1922:	K. Kristensen
1922 - 1923:	Sigfred A. West
1923 - 1926:	Valdemar Haahr
1926 - 1927:	W. Bach
1927 - 1929:	Alfred Thode
1929 - 1938:	Georg Baunsgaard
1938 - 1947:	(død) Valdemar Haahr
1947 - 1964:	Luja Madsen
1964 - 1987:	Knud Svendsen
1987 - :	Else-Marie Dupont

Februar 1983 skiftede afdelingen navn til Afdeling 6.

Februar 1988 skiftede afdelingen navn til Afdeling 6/Handel

Når tandlægen sælger hatte

Det kan blive naturligt, at lægen, tandlægen eller frisøren, ved siden af sit hovederhverv, samtidig har sin egen lille butik, hvor han handler med andre varer. Tænk tanken, at du vælger læge efter, hvad han kan sælge til dig "ved siden af".

AF ELSE-MARIE DUPONT,
FORMAND FOR AFD. 6

Åbningstiderne i detailhandelen er lige så lange, som de var for 100 år siden, da HK København blev stiftet. Dengang var åbningstiden lig med arbejdstiden. Sådan er det ikke mere. I 1997 er den ugentlige arbejdstid for fuldtidsansatte 37 timer. Men der har samtidig sneget sig kutymemæssige begreber ind som "interessetimer", "noget for noget timer" - kort sagt: "sort arbejde uden løn".

Det er utroligt, at det er lykkedes arbejdsgiverne at få sneget så megen gratis arbejdskraft ind i et lavtlønsområde.

Vi ved, at Lukkeloven vil blive udhulet. Det vil efterhånden blive oplevet som om, vi ingen lukkelov har. Spørgsmålet bliver, om der stadig vil være begrænsning på, hvornår der må sælges øl, vin og spiritus, hvis, eller når, Lukkeloven helt forsvinder. Bestemmelserne vil være afhængige af den politiske sammensætning i Folketinget.

Faggrænser flyttes

Den igangværende teknologisering vil fortsætte indenfor engros- og dagligvare-detailhan-

Kvickly på Falkoner Allé. (Finn Svensson)

delen. Hvis vores medlemmer skal følge med i udviklingen, er de nødt til at uddanne og efteruddanne sig til de øgede krav om service og teknologi. De må fortsat være omstillingsparate til jobs som programmering og lagerstyring pr. edb.

Fagforeningen må i overenskomsterne være med til at sikre, at detailhandelen igen bliver et faglært område, og vi må med tiden acceptere, at faggrænserne bliver flyttet også til gavn for vores medlemmer.

Det er vigtigt, at vores tilidsvalgte får uddannelse, så de

Cigar- & Tobaksafdelingen stiftet 1. februar 1918:

FORMÆND:

feb. 1918 - maj 1918:	G. Andersen
1918 - 1919:	C. Bramsem
jan. 1919 - marts 1919:	A.E. Westergaard
marts 1919 - okt. 1919:	U. Weber
1919 - 1945:	C.G. Christoffersen
1945 - 1947:	Martin Jensen
1947 - 1969:	Knud Rasmi
1969 - ?	Jørgen Bastholm
? - 1975	Bent Jeppesen

April 1975 indgår afdelingen i Kolonialafdelingen

1903

- bemærk det meget smukke interiør, lysekronen og glasloftet. Og selvfølgelig det store og sirligt opstillede udbud af de dejlige varer. Det er desværre ukendt, hvor den spændende forretning lå - og hvad den hed. (Bymuseet)

også er kompetente til at udføre deres hverv. Uddannelsen skal være et væsentligt emne i lokal-aftalerne.

Nye indkøbsmønstre

Det er ikke en vision - heller et skræmmebillede; men der er noget at tænke over, hvis vi ser frem i tiden.

Ser vi for eksempel 25 år frem, arbejder størsteparten af arbejdsmarkedet hjemme, og indkøbsvanerne er ændret to-talt. Home shopping har overtaget 95% af salget. De sidste 5% af dagligvare-indkøbene vil forbrugerne foretage for at få oplevelser samtidig med, at de handler. Enten i de store centre, hvor der vil være masser af forlystelser, eller hos de få special-butikker, der er tilbage.

Endvidere kan det blive naturligt, at lægen, tandlægen eller frisøren, ved siden af sit hovederhverv, samtidig har sin egen lille butik, hvor han handler med andre varer.

Tænk tanken, at du vælger læge efter, hvad han kan sælge til dig "ved siden af".

Sæbe-og Parfumeafdelingen stiftet den 10 . januar 1918:

FORMÆND:

1918 - 1920:	Agnes Christoffersen
1920 - 1922:	Karen Rasmussen
1922 - 1924:	Magdalene Precht
1924 - 1926:	Augusta Semler
1926 - 1927:	Alfa Sørensen
1927 - 1928:	Magdalene Precht
1928 - 1943:	Thyra Ravnbo, (død)
1943 - 1944:	Paula Echardt Larsen (konstitueret)
1944 - 1951:	Lilly Werner
maj - nov. 1951:	 Ingeborg Petersen (konstitueret)
1951 - 1964:	Lilli Toxværd Nielsen
1964 - 1975:	Lilly Mathiesen
1975 - 1988:	Ingen formand *)

April 1945 bliver afdelingen en del af kolonialafdelingen

*) Juli 1988 overgår afdelingen til Afdeling 9.

1904: Søndagslukning.

Indtil 1911 flyttede forbundets adresse alt efter, hvem der var formand. Det år ændres navnet til "Handels- og Kontormedhjælperforeningen i København", og formand Aage Alsøe er den første i egne lokaler. De lå i Bagerstræde 5.

1912: 1. januar udgiver afdelingen første nummer af sit eget blad "Appellen". Den 18. august indvies foreningens banner og 15. august åbnes nye lokaler på Nørre Voldgade 54.

1915: 16. februar indmeldes afdelingen i Arbejdernes Fællesorganisation og flytter til Vesterbrogade 15.

1916: Foreningen opretter sin egen diskussionsklub, flytter endnu en gang - nu til Gl. Kongevej 6 - og indgår sin første overenskomst (med "Hovedstadens Brugsforening").

1917: 1. februar arrangeres den første blokade (mod "De danske Vin- og Konservsfabrikker").

1918: 1. juli - den første strejke (forlaget "Gyldendal"). Den vindes 14 dage senere, men det kræver Th. Staunings mellemkomst. Senere vred "Gyldendal" sig i øvrigt ud af sine overenskomstmæssige forpligtelser. Afdelingen har 10.000 medlemmer, og der er et væld af sager og tre strejker mere. Plus to flytninger. Først til H.C. Ørstedesvej 25 den 15. september, og 1. november går turen videre til Værnedamsvej 8.

1919: 1. marts hæves den hidtil længste strejke (den varede et halvt år og var imod "Københavns Parti & Auktionsvareforretning"). 8 timers arbejdsdag indføres!

1920: Med ved den 1. maj demonstration.

1930: Ny adresse Gl. Kongevej 1 E, og en ny afdeling for lærlinge.

1932: "Skandinavisk-konflikten", første runde med "Dansk Arbejdsgiverforening" tabes.

1933: "Vølund-sagen", 2. halvleg i opgøret med "Dansk Arbejdsgiverforening".

1935: Sejrr til sidst - Højesteret afsiger dom i "Vølundsagen", der giver forbundet forhandlingsret.

1936: Overenskomsten med "A/S Vølund" forhandles færdig og hovedoverenskomsten med "Dansk Arbejdsgiverforening" træder i kraft. Der udbetales knap 400.000 kr. i arbejdsløshedsunderstøttelse. Der er 12.000 medlemmer og 118 overenskomster (mod 63 fire år tidligere).

1937: Den nye lærlingelov træder i kraft.

1938: Ferie-Funktionærloven træder i kraft. Gustav Pedersen afgår som lokalformand og tiltræder som landsformand.

1940: Danmark besættes den 9. april og 1. september indføres der lønnavn for lærlingenes minimallønninger.

1947: 50 års jubilæum i HK København. Der udbetales 841.789 kr i understøttelse (mod 2.825.316 kr. to år tidligere). Der er 23.500 medlemmer og 436 overenskomster i København.

1948: Landoverenskomst med Dansk Arbejdsgiverforening.

1950: Den hurtigste pjeces i HK's historie. En time efter lukkeloven var vedtaget, var denne løbeseddel ude over landet i tusindvis af eksemplarer.

1958: Der er 30.114 medlemmer. Det er 39 pct. af Forbundets samlede medlemsskare på 77.895.

1962: Den mindste månedsløn er 825 kr.

1963-65: Ligelønnen gennemføres.

1968: Månedslønnen er mindst 1.199 kr., og der er 43.753 HK'ere i København - og 128.347 i hele landet.

1970: Den Samvirkende Købmændsforening accepterer HK's forslag om åbnings-tider (især i weekenden) - og der etableres et ret enestående samarbejde på mange områder. Desuden gennemføres deltidsforsikringen.

1971: Formand Knud Svendsen opnår eksklusivaf-tale med Børge "Irma" Olsen.

1973: Irma og HK København prøver taktreguleringen.

1974: "Den bedste konflikt er den, der slutter, før den er begyndt", (i følge Gustav Pedersen formand for København, der blev forbundsformand i 30'erne) - og det viste sig, at de synes det samme i den vest-tyske supermarkeds kæde Metro, der åbner i Glostrup. I hvert fald underskrives overenskomsten natten før, en konflikt skulle bryde ud om morgenen. HK København bor på H.C. Andersens Boulevard, og arbejdsløsheds-kassen befinder sig i Vester Voldgade.

1975 (oktober): A/S Skjold Burne indgår overenskomst i 11.time, inden konflikten iværksættes. Januar 1976: HK'erne anmoder om lønforhandling i henhold til "løfteparagrafen". Marts 1976: HK'erne nedlægger arbejdet, da lønforhøjelser nægtes, og A/S Skjold Burnes direktør rejser på ferie. April 1976: Ultimo måneden genoptages

arbejdet. Maj 1976: HK'erne får de ønskede lønforhøjelser.

1975- 81: Arbejdsmiljøloven vedtages. Frihed på barnets første sygedag træder i kraft, og gruppelivsforsikringen ser dagens lys.

1978: Der er 80.252 HK'ere i København - det er 32 pct. af de 250.149, der er i hele landet. Lønnen er nu på mindst 3.236,60 kr. om måneden.

1981- 85: Teknologiaftaler.

1983: HK København flytter ind i huset på Gyldenløvesgade 19. Og det gør A-kassen også.

1985: HK med i storkonflikten.

1986: HK Modul Data - og 39 timers arbejdsuge.

1986: I juli decentraliserer HK København kontingentafdelingen. Hver faglig afdeling får sine egne kontingentmedarbejdere.

1987: Arbejdstidsnedsættelse over tre år til 37 timer om ugen.

1988: HK starter 24-timers medlemskab. Minimums månedslønnen er 9.676 kr. om måneden, og der er 89.665 medlemmer i København.

1989: Den 22. juni. HK København, Afdeling 6/Handel fylder 90 år.

1994: I januar starter HK og FDB jobrotation med "gulerods-projektet". I december fastslår Højesteret, at arbejdsgiverens andel af pensionsbidrag skal indgå i beregningen ved fratrædelsesgodtgørelse.

Et kig på fremtiden

JOHN LUND LARSEN,
FORMAND FOR AFD. 7

Et tilbageblik på afdelingens virke viser, at fællesskabet på mange måder har bidraget til, at de faglige udfordringer har kunnet løses på en god måde til gavn for medlemmerne.

Afdelingen blev stiftet 7. november 1929

FORMÆND:	
1929 - 1935:	Niels Skade
1935 - 1955:	Sigurd Boje
1955 - 1981:	Børge Wadtland
1981 - :	John Lund Larsen

MEDELSUDVIKLING:	
År	Antal medlemmer
1929:	171
1935:	724
1940:	1.200
1945:	1.556
1955:	2.024
1958:	2.094
1962:	2.172
1966:	2.879
1967:	3.309
1969:	3.974
1970:	4.262
1971:	4.902
1973:	5.262
1975:	6.546
1977:	7.760
1981:	11.071
1982:	11.959
1984:	12.994
1988:	13.211
1994:	13.418
1996:	13.070
1997 (jan):	12.883

I '80erne og '90erne har medlemstallet været konstant stigende. Det har betydet, at der er ansat flere medarbejdere i afdelingen, for at klare det øgede arbejdspress. På grund af besparelser, rationaliseringer, privatiseringer mv. er medlemstallet nu stagnerende og måske endda nedadgående.

Som i den forgangne periode vil de kommende år stille sine krav til afdelingens virke. Det kommunale område er udsat for øgede krav til en effektiv og rationel borgerservice, omstillinger, udliciteringer, selskabsdannelser med mere. Dette stiller medarbejderne overfor hurtigere og mere omskiftelige arbejdsituationer.

For at give det enkelte medlem tryghed i den daglige arbejdsituation, skal der tages fat

Siden 1986 har afdelingen sendt hilsener til 50 og 60 års HK-jubilare.

på opgaver som uddannelse og efteruddannelse, et nyt system for medarbejderindflydelse og nye lønformer.

Disse opgaver vil afdelingen løfte sammen med arbejdspladsernes klubber og de tillidsvalgte.

Vort ønske til fremtiden er derfor også, at vi i fællesskabet har rammer, der sikrer, at medlemmerne kan se den faglige profil, der sikrer deres løn- og arbejdsvilkår.

Til lykke HK København med de 100 år!

FINN SVENSSON

Stærk faglig aktivitet fra starten

Den kommunale afdeling blev stiftet den 7. november 1929 med 171 medlemmer.

Inden da havde der været kræfter i gang for at oprette en organisation, der kunne varetage de kommunalt ansattes interesser.

En af kræfterne i dette arbejde var Niels Skade, som blev HK-Kommunaleafdelingens første formand.

Første overenskomster

Afdelingen var kendetegnet ved en stærk faglig aktivitet lige fra starten.

I begyndelsen af '30erne blev de første overenskomster indgået for de løstansatte kontormedhjælpere i de forskellige magistratsafdelinger i Københavns Kommune. Timelønnen var dengang 84 øre. I Frederiksberg blev en tilsvarende overenskomst indgået i 1946.

Hurtigere gik det i Københavns omegnskommuner. Hertil bredte aktiviteten sig fra København, og den første overenskomst blev indgået med Hvidovre Kommune den 4. september 1931. Herefter blev den ene overenskomst indgået efter den anden. Lyngby-Taarbæk Kom-

mune i 1933, Tårnby Kommune i 1936 og så fremdeles. Det var selvfølgelig ikke uden problemer. Men det gik slag i slag, og i løbet af '30erne var de fleste kommuner i Københavns Amt overenskomstdækket.

I 1952 blev der indgået en generel overenskomst for samtlige omegnskommuner.

Der var i løbet af de år oprettet fællesklubber både i Københavns Kommune og i Københavns omegnskommuner. Det styrkede arbejdet og samarbejdet. Disse fællesklubber er senere afløst af fælles tillidsrepræsentantmøder, der afholdes ca. fire gange årligt.

Langt senere, i 1981, blev den første urafstemning om et overenskomstresultat gennemført.

Overenskomstfornyelsen i 1989 blev gennembrudt for den længe ønskede pensionsordning for de overenskomstansatte kontorfunktionærer.

Det skyldtes blandt andet, at de

øvrige kommunale HK'ere fravalgte en ATP-forhøjelse.

Den første tjenestemandsstrejke

Inden den generelle overenskomst blev indgået i 1952, var der prøvet kræfter året før. Den første kommunale tjenestemandsstrejke blev effektueret den 1. november 1951 mod Rødovre Kommune.

Københavns kommunale afdeling havde ved direkte forhandling med Rødovre Kommune opnået enighed om en ny overenskomst, hvor man afskaffede den daværende kontoristklasse samt 1. løntrin i assistentklassen. Overenskomsten svarede til, hvad der var opnået i de øvrige kommuner i amtet.

Københavns Amdsråd nægtede at godkende dette resultat - trods tidligere godkendelse i andre omegnskommuner, og strejken blev en realitet.

Efter trusler om lovindgreb, henstillinger fra daværende statsminister Hans Hedtoft og mange møder, forhandlinger og afstemninger, blev strejken af-

FINN SVENSSON

sluttet den 6. november 1951. Sagen blev indbragt for en voldgiftsret.

Det blev en skuffelse, fordi HK ikke fik sine ønsker opfyldt. Men som nævnt blev sagen forløberet for den generelle overenskomst for såvel tjenestemænd som kontormedhjælpere i omegnskommunerne, og kontoristklassen blev afskaffet.

Det var en sej konflikt, der tog hårdt på daværende formand Sigurd Boje.

Første faglige sekretær

Fra midten af '60erne begyndte medlemstallet at stige, og med det fulgte en større og større arbejdsbyrde.

Fra HK Københavns ledelse erkendte man, at der måtte gøres noget særligt for at hjælpe og støtte det offentlige område.

Man besluttede derfor, at der med økonomisk støtte fra HK-forbundet, kunne ansættes en faglig sekretær/agitator i den kommunale afdeling.

Og den 1. oktober 1967 blev Erik Christiansen ansat som kommunal afdelingens første faglige sekretær.

Afdelingen havde på det tidspunkt "halvdelen af en korrespondent" til rådighed, nemlig Inger Fischer Olsen. Hun deltes med den daværende Manufakturafdeling.

Den nye sekretær fik blandt andet følgende opgaver:

- Agitere for indmeldelse blandt skolesekretærer, tandklinikassistenter og biblio-

*Hvidovre kommunkontor
som det så ud i 1930, da klubben blev startet.*

Fort sættes side 84

Fortsat fra side 83

teksansatte i de københavnske omegnskommuner.

- Medvirke til oprettelse af nye lokale klubber for de samme medlemmer i omegnskommunerne.
- Oprette nye klubber i Københavns Kommune.

Det lykkedes at oprette nye klubber, og der blev meldt mange nye medlemmer ind, hvilket rimeligt hurtigt kom til udtryk i medlemstallene.

Grænseaftale mellem LO og FTF

I 1969 indgik LO og FTF under afdelingens medvirken en grænseaftale for det kommunale område i hele Storkøbenhavn.

Afdelingen anskaffede i 1989 en fane (indviet 3.11.1989 samtidig med afdelingens 60 års fødselsdag). Pris 25.010,- som var indsamlet blandt klubber, medlemmer, ansatte m.fl.

Afdelingens 2. formand Sigurd Boje, der valgtes 7. november 1935.

Hensigten med grænseaftalen var først og fremmest at stoppe den evige kamp om medlemmerne i København og Frederiksberg kommuner.

'70erne med større tilgang af medlemmer

Begyndelsen af '70erne var årene, hvor der blev gjort en stor indsats for at organisere det administrative personale i amtet og lægesekretærerne på amtets sygehuse.

I 1971 verserede "Overarbejdssagen" med de københavnske omegnskommuner. Foreningen af Kommuner i Københavns Amt (FKKA) ønskede at harmonisere reglerne for overarbejdsbetaling med de regler, der eksisterede for Kommunernes Landsforenings (KL) område. Reglerne i FKKA var bedre, men der blev indgået et forlig, begge parter kunne leve med.

Forliget skulle dog godkendes i Kommunernes Lønningsnævn, men her nedlagde KL og Københavns Kommune veto.

Medlemmerne blev rasende, og den 8. marts 1971 blev der etableret overarbejdsvægring i alle omegnskommuner. Til gengæld truede kommunerne så med at straffe medlemmerne efter Tjenestemandsvedtægtens bestemmelser.

Sagen blev overgivet til LO, der herefter sendte den i Forligsinstitutionen. Den 13.

I 1986 indgik afdelingen i et erfaringssamarbejde med de kommunale HK-afdelinger i Odense, Århus og Aalborg. ERFA-samarbejdet eksisterer stadig.

maj 1971 blev overarbejdsvægringen afblæst.

Forligsmanden, højesteretsdommer Mogens Hvidt, afgjorde sagen, men desværre ikke i HK's favør. HK måtte acceptere at beregne overarbejdsbetaling ud fra en mindre timeløn. Men sagen fik som konsekvens, at der blev lavet hensigtserklæringer om begrænsning af overarbejdet. For afdelingen og tillidsrepræsentanterne betød det et tættere samarbejde, som stadig fungerer godt.

I 1973 blev sygekasserne nedlagt og 1. april samme år overgik ca. 200 sygekassefunktionærer til kommunerne og dermed til afdelingen.

Der kom flere medlemmer på det tidspunkt.

Afdelingen fik ca. 500 medlemmer fra Roskildes HK-afdeling, da der blev ændret på HK's interne afdelingsgrænser. Vi fik medlemmer fra blandt andet Høje-Taastrup og Torslunde-Ishøj kommuner.

Den 7. november 1979 fejrede afdelingen sit 50 års jubilæum. Der var da 9.900 medlemmer i afdelingen.

Kurser og kultur

I 1981 afgik Børge Wadtland som formand efter 26 år i formandsstolen. Wadtland havde med sin dygtighed og store erfaring igennem årene medvirket til at skaffe medlemmerne mange gode resultater ved såvel overenskomstforhandlinger som i enkeltsager. Kort og godt havde han været organisationen og dermed medlemmerne en god mand.

Afdelingen begyndte i 1982 som noget nyt at lave skriftlige beretninger til generalforsamlingerne.

Samme år blev afdelingens klub for Efterlønsmodtagere og Pensionister stiftet (E & P klubben). Det skete den 11. februar.

Afdelingens første formand Niels Skade, der blev valgt på generalforsamlingen 7. november 1929.

Den første formand var Senius Berg, der før var ansat i Glad-saxe Kommune. Klubben er stadig meget aktiv og levende og kunne i februar 1997 fejre 15 års jubilæum med den nuværende formand Birthe Juul Petersen.

I starten af '80erne begyndte afdelingen at afholde weekendkurser for medlemmer og tillidsrepræsentanter. Emnerne var dengang "EDB/ETB", "HK -

1943 Bestyrelsen for de københavnske omegnskommuners fællesklub.

Siddende: O. Rye Andersen, Gladsaxe
Sigurd Boje, Rødovre
Carl Jensen, Tårnby

Stående: Harry Andersen, Glostrup
Hjalmar Andersen, Lyngby
Valdemar Plantner, Herlev
A. Tranberg, Hvidovre
Richard Christensen, Rødovre.

I jubilæumsåret er følgende ansatte i HK/KOMMUNAL KØBENHAVN:

- 1 valgt formand
- 1 stedfortræder for formanden
- 5 faglige sekretærer
- 3 faglige medarbejdere
- 1 afdelingsleder
- 9 administrative
- 1 A-kasseleder
- 5 sagsbehandlere i A-kassen.

hvad er det?”, “ØD”, “Samarbejde” og “Ligestilling”.

Der var indtil midten af '90erne god tilslutning til de arrangerede kurser, men interessen er siden dalet voldsomt.

Nu afholdes der i stor udstrækning “lokale kurser”, hvor det er de enkelte klubber, der selv står for kursernes indhold og afvikling - men betalt af afdelingen.

Det var også i starten af '80erne, at de kulturelle arrangementer som foredrag, koncerter og teaterforestillinger

holdt sit indtog i afdelingen.

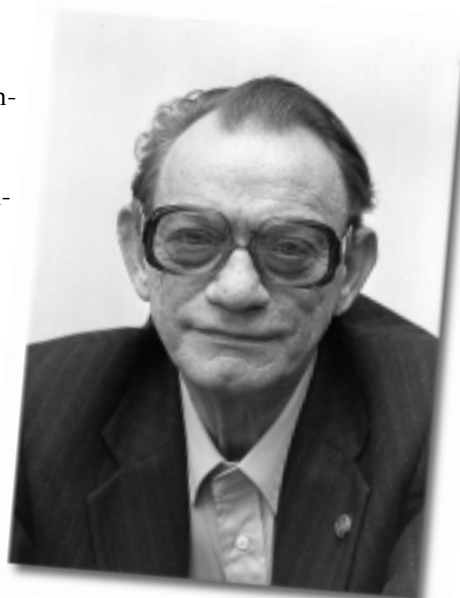
I 1988 arrangerede afdelingen den første juletræsfest. Det var med en beskedent deltagerkreds på 450 mennesker. I 1996 var deltagerantallet ca. 1.600.

Forhandlingsretten

Afdelingen har gennem årene haft selvstændig forhandlingsret overfor omegnskommunerne organiseret i Foreningen af Kommuner i Københavns Amt (FKKA) og Frederiksberg og Københavns kommuner. Men i 1990 nedlagde man FKKA's lønudvalg, og forhandlingerne overgik til Kommunernes Landsforening.

Vi har stadig selvstændig forhandlingsret overfor Frederiksberg og København, men efterhånden som forhandlingerne klares mere centralt, er der ikke megen indflydelse på resultaterne.

I Frederiksberg og Køben-

Afdelingens 3. formand Børge Wadtland, 1955 - 1981. (Steen Månsson)

de ny lokaler i Nyropsgade 18.

I 1994 udlagde man forsøgsvis en del af A-kassen til afdelingen. Såvel ledige, efterlønnere og tillidsrepræsentanter har haft stor gavn af dette. Samspillet med faglig afdeling er også blevet forstærket. Desværre blev forsøget afbrudt med virkning fra 1. juni 1997.

NINA LEWIGH-MÜLLER

havns kommuner havde de forhandlingsberettigede, faglige organisationer etableret et tværgående samarbejde. I Frederiksberg med navnet “FredSam”, i København “KLOF”.

Disse to samarbejdsorganer blev i 1996 sammensluttet i København og Frederiksberg Fællesrepræsentation (KFF).

I 1993 skiftede afdelingen navn til HK/KOMMUNAL KØBENHAVN. Dette skete i forbindelse med flytningen til

NINA LEWIGH-MÜLLER

Fra kæmpe til lilleput

Strukturændringer i Forbundet decimerede Afdeling 8's medlemstal fra over 24.000 til omkring kun 6.500.

Den ændrede struktur i forbundet, som blev besluttet på strukturkongressen i 1987, fik konsekvenser for HK København og de tilsluttede afdelinger, som måtte tilpasse sig forbundets opdeling i fem sektorer. Kontorafdelingen afholdt derfor ekstraordinær generalforsamling den 16. maj 1988.

Kontorafdelingen havde på daværende tidspunkt et medlemstal på 24.131. På generalforsamlingen var der bred enighed om, at en afdeling af denne størrelse var uhensigtsmæssig. Det blev derfor besluttet at dele afdelingen i to service-afdelinger - på den måde opstod afdeling 12.

Samme navn og formand

Dermed skulle Afdeling 8 alene organisere interesseorganisationer såsom de faglige organisationer, boligselskaber, humanitære organisationer, m.v. Konsekvensen var, at medlemstallet faldt til 6.518 medlemmer.

Ib Sørensen fortsatte som formand for den nye afdeling, som beholdt sit navn: HK København Afdeling 8 - Kontorafdelingen.

Med udgangen af 1996 har afdelingen 6.916 medlemmer, som fordeler sig med 3.414 medlemmer i Brancheklubben for Fagorganisationer-København og med 1.037 i Brancheklubben Bolig.

De øvrige 2.465 medlemmer er udenfor brancheclubberne og fordeler sig på afdelingens øvrige organisationsområder.

1947 Kontoransatte i LO. LO slog sig hårdt i tøjret, da HK forlangte overenskomst og ligeløn mellem mænd og kvinder for de kontoransatte. Sagen startede i 1939 - først i 1943 blev der indgået overenskomst.

LO gav kvinder mindre i løn

Kontorafdelingens første ligelønssag blev ført for mere end 50 år siden - arbejdsgivermodparten var LO.

Afdeling 8 er udpræget et område med særoverenskomster, d.v.s. overenskomster, der er tilpasset den enkelte organisation/virksomhed. Hvert andet år skal ca. 300 særoverenskomster med vidt forskelligt indhold forhandles.

En af afdelingens meget gamle overenskomstforhandlinger fortæller meget om svære forhandlinger for godt 50 år siden og tidens syn på kvinder og ligeløn. Det gør det ikke mindre pikant, at det drejer sig

1923 Kontoransat i Smedeforbundet.

om en overenskomst på organisationsområdet; nemlig med LO i Danmark.

LO og uligelønnen

HK København fik sin første overenskomst med LO i Danmark (dengang De samvirkende Fagforbund i Danmark) i 1943.

Baggrunden for oprettelsen var en henvendelse dateret i 1939 fra et kvindeligt medlem i De samvirkende Fagforbund, som fandt det meget unaturligt, at der var forskel på

lønningerne for mandlige og kvindelige kontorister ansat i De samvirkende Fagforbund. Dette var vel afdelingens første ligelønssag - ca. 30 år før Ligelønslovens tilblivelse.

Forhandlingerne var meget langvarige. De samvirkende Fagforbund havde ikke til hensigt at indføre ligeløn på kontoret. De foreslår således på et tidspunkt, at: "lønningerne for kvinder ændres til kr. 200 pr. måned for 1. aar til kr. 320 efter 7. aar pr. måned. Til disse lønninger vilde man for mændenes vedkommende lægge 20%, men samtidig ønskede man tilføjet, at for Medhjælpere, der kun kunde paatage sig mere manuelt Arbejde, saasom Telefonpasning,

1923 Kontoransat i Smedeforbundet. Først i 1946 - mere end 70 år efter de første fagforeningers stiftelse - fik HK overenskomst med Smedeforbundet.

Kartoteks- og Registeringsarbejde og lignende, skulde lønningerne være 15% lavere”.

Overenskomstforhandlingerne endte med en startløn for nyansatte på 200,- kr. pr. måned. Den kunne stige til 360,- kr. efter 9 anciennitetsår.

I følge afdelingens optegnelser fremgår det ikke, om LO fortsatte med at betale kvinderne mindre end mændene.

Overenskomsten betød en overarbejdsbetaling på 2,- kr. pr. time, 48 timers arbejdsuge - og ret til tre ugers ferie om året.

Metal “trak den” i ti måneder

Dansk Handels- og Kontor-medhjælperforbund i København rettede den 25. februar 1946 henvendelse til Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund:

“under henvisning til lov af 13. april 1938 om Retsforholdet mellem Arbejdsgivere og Funktionære maa blive optaget Forhandling angaaende Løn- og Arbejdsforhold for det hos Organisationens beskæftigede Kontorpersonale”.

Forhandlingerne var vanskelige og langvarige - overenskomsten var først klar til fremsendelse i december 1946.

Lønningerne i Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund androg på daværende tidspunkt i gennemsnit 458,- kr. pr. måned, arbejdstiden var 43 timer brutto om ugen, og der blev opnået ret til tre ugers ferie.

Den gode Kontorists 8 Bud

1. Kontorpersonalet fylder hver Dag Petroleum paa Kontorets Lømpet, renser Lampen og klipper Væger, samt vasker Kontorets Vinduer en Gang om Ugen.
2. Hver Kontorist sætter for hver Dag at bringe Kaff og Vand op i Kontorlokaleet.
3. Ger Deres Pensar omhyggeligt i Stund. Det er til Lede at skære Pensarpapirerne til efter Behag.
4. Mandlige Funktionærer kan faa en ugentlig Fri-aften til Selkabelighed, eller to Aftener om Ugen, dersom de gaar regelmæssigt i Kirke.
5. Efter de 15 Timers daglige Arbejde paa Kontoret fremsendes det til Funktionærerne at tilbringe deres Fritid med Læsning af Bibelen og andre gode Bøger.
6. Enhver af de smukke har lægge et rigtigt Beløb til Side med Herlighed paa sin Akkerde, som kan ikke kom-mene til at ligge Samfundet økonomisk til Byrde.
7. Funktionærer, der ryger spandse Cigaretter, nyder Speciel, kommer hyppig paa Varieteter og Beværtninger eller bliver holdt paa Bordsmaal, gives de Forsaarme god Grund til at drøge deres Alighed og Retfærdighed i alvordig Trivsel.
8. En Medarbejder, der i 5 Aar har udført sit Arbejde i Kontorets Tjeneste paaideligt og uden Fejl, kan faa en Lønforhøjelse paa 5 Cents (ca. 35 Øre) om Dagen, dersom Forretningens Drift tillader det.

Blod, sved og ... ingen løn

Pionererne havde det ikke let. Hverken tillidsfolk eller formænd i Kontorafdelingen kendte til frikøb, lønnet fagligt arbejde eller pensionsordninger. Idealisme og politisk engagement lå bag opbygningen af HK København Afd. 8 for små 100 år siden.

Handels- og Kontormedhjælpernes Fagforening i København er - som andetsteds omtalt - stiftet den

1. august 1897.

Ret kort tid efter blev man enige om, at det var nødvendigt at oprette flere brancheafdelinger.

Og i 1899 oprettede man med korte mellemrum tre brancheafdelinger: Kolonialafdelingen, Manufakturafdelingen og den 6. juli 1899 Kontorafdelingen.

Som navnet indikerer blev alt kontorarbejde samlet i Kontorafdelingen, hvis medstifter og første formand var H.P. Hansen.

I starten var der stor ud-

skiftning af formænd. De var naturligvis ikke fuldtidsformænd eller lønnet som i dag. De arbejdede idealistisk og politisk for sagen. Deres mål var at få Handels- og Kontormedhjælpernes Fagforening til at fungere på lige fod med den øvrige københavnske fagbevægelse.

Arbejdet med at få Handels- og Kontormedhjælpernes Fagforening i København, Kontorafdelingen til at fungere var slidsomt. Medlemsgrundlaget var lille - og det samme var økonomien. Det krævede sin pris, at være fagligt engageret på topplan den gang - derfor var udskiftningen af formænd måske også så voldsom i begyndelsen.

Formænd gennem næsten 100 år

H.P. Hansen	 6. juli 1899 - august 1900
V. Hansen	 august 1900 - august 1901
Chr. Christensen	... august 1901 - februar 1902
V. Hansen	 februar 1902 - september 1903
Carl Christensen	... september 1903 - september 1904
C.U.W. Hasselriis	.. september 1904 - december 1905
Axel Luno	 december 1905 - august 1906
H.P. Hansen	 juni-august 1906 - februar 1907
Julius B.Grothen	... februar 1907 - marts 1908
C. Christensen	 marts 1908 - juni 1908
Frederik Møller	 juni 1908 - maj 1910
Wilh. Hansen	 maj 1910 - marts 1911
Chr. Carlsen	 marts 1911 - august 1911
Jens Johansen	 august 1911 - august 1918
Viggo Pedersen	 august 1918 - april 1919
Julius Hansen	 april 1919 - oktober 1919
Viggo Pedersen	 oktober 1919 - oktober 1923
Gustav Pedersen	... oktober 1923 - oktober 1938
U. Fetterlein	 oktober 1938 - oktober 1941
K. Lind-Nielsen	... oktober 1941 - november 1964
Ove Sørensen	 november 1964 - maj 1976
Ib Sørensen	 maj 1976 -

1947 Klokken er lidt i fire - mon det ikke snart er fyraften for disse kontoransatte i LO?

1908 „Interiør fra Hovedkontoret“. Det er teksten til dette billede fra J. Wiedemanns Pølsefabrik. (ABA)

Medlemstallet de sidste 50 år

År	Antal medlemmer
1947	 6.034
1957	 7.888
1967	 9.987
1977	 16.116
1987	 24.131
1997	 6.916

Før - nu - og i fremtiden

Kontormiljø. Mon ikke vi er omkring århundredeskiftet? Hvilket kontor, der er tale om, vides heller ikke. (Elfelt Foto)

AF IB SØRENSEN
FORMAND FOR AFD. 8

Historisk har Kontorafdelingen, som den tredje ældste afdeling i HK KØBENHAVN, altid været toneangivende, når man skulle forhandle medlemmernes overenskomster og øvrige arbejds- og ansættelsesvilkår med arbejdsgiverne.

Det var naturligvis specielt vanskeligt i afdelingens første leveår. Arbejdsgiverne kunne ikke forstå, at deres kontorister - som ofte indtog vigtige funktioner i virksomhederne og fungerede som deres forlængede arm i det daglige - kunne finde på at forlange en aftale

(overenskomst) om deres løn- og arbejdsvilkår. Det var noget, som ellers kun håndværkssvende og arbejdere kunne finde på at forlange ... "et sådant krav burde ikke komme fra de pæne kontorister".

Der gik mange år før arbejdsgiverne - og for øvrigt også

de ansatte kontormedhjælpere - fandt det naturligt, at det var bedst for begge parter, at der var ordnede arbejdsforhold på virksomhederne/kontorerne.

Trods besværlighederne fortsatte man fra afdelingens side det målrettede arbejde med at organisere de kontoransatte på alle virksomheder i det stor-københavnske område. Og med at overbevise medlemmerne om det rigtige i at kræve en overenskomst på deres arbejdsplads - det var absolut ingen selvfølge, at alle syntes om den ide på daværende tidspunkt.

Da ordnede løn- og arbejdsvilkår heller ikke i dag kommer af sig selv, vil Afdeling 8's vigtigste opgave fortsat være den enkle at servicere vore ca. 7.000 medlemmer - og de nye medlemmer der kommer - på den bedst mulige måde. Det betyder bl.a., at vi skal forny bestående

overenskomster og etablere nye aftaler med et indhold, som opfylder tidens krav til et moderne arbejdsmarked.

Der vil derfor også i fremtiden blive brug for en effektiv og fornyende fagbevægelse/fagfor- ening. Styrken i en sådan bevægelse er afhængig af medlemmernes aktive og demokratiske indsats.

Vi var en broget forsamling

- Den gang afhang arbejdsforholdene meget af, hvordan lederne var. Vi havde ingen nedskrevne rettigheder, siger Ejner Klausen. (Kurt Johansen)

46 år i Statens tjeneste begyndte med midlertidigt arbejde i 1935 - det varede 11 år. - Ikke atypisk for den tids ansættelsesvilkår, siger Ejner Klausen.

Ialt 60 år har Ejner Klausen været medlem af HK. Han forlod arbejdsmarkedet i 1983 på grund af alder.

Årene i Statens institutioner har været en broget oplevelse, lige så broget som sammensætningen af medarbejderne var det engang.

- Mit møde med den statslige sektor var en flyvende start. Det var i Nationalbankens Valutakontor. Det startede med en telefonopringning i august 1935 med tilbud om noget midlertidigt arbejde. Jeg skulle møde næste dag, siger han.

Det gjorde Ejner Klausen til en arbejdsdag fra kl. 10-17 og derefter overarbejde til klokken 3-4 om morgenen. Dog afbrudt af en kort spisepause.

Betalingen var 8 kr. om dagen og 1,40 kr. i timen for overarbejde.

- Det var mange penge dengang, siger Ejner Klausen.

Arbejdet varede august måned ud. I september fik han endnu en telefonopringning samme sted fra om midlertidigt

arbejde. Denne gang varede det til 30. april 1946, hvor han efter eget ønske forlod stedet.

Efter et år i udlandet, vendte Ejner Klausen tilbage til Statens Kornkontor. I 1949 fik han job i Søværnet.

1.maj

- Søværnet er den arbejdsplads, jeg har været mest glad for, siger Ejner Klausen.

- Det lyder måske underligt. Man kunne forestille sig, at arbejdet var meget militaristisk ledet. Sådan var det ikke.

Jeg erindrer den første gang, jeg oplevede 1. maj ved Søværnet. Det var ved Kystbefæstningen. Vores afdelingschef kom

hjem fra tjenesterejse ved 10-tiden og hilste os med ordene: "Hvad sidder I her for den 1. maj. Kan I komme ud, jeg skal nok passe telefonerne". Personalet ved stabens øvrige afdelinger skumlede lidt, og det medførte senere, at stabschefen, en meget sympatisk kommandør, bestemte, at 1. maj skulle være fridag for alle. Nogle år efter indførtes generelt, at månedslønnet personel fulgte de regler, der gjaldt for de time-lønnede på værkstederne med frihed hele dagen. Man regnede åbenbart ikke med, at krigen kunne bryde ud den 1. maj, griner Ejner Klausen.

- Der var forskel på arbejdsforholdene i Statens institutioner. Det afhang meget af de ledende personer, hvorvidt man behandlede personalet ordentlig, syntes jeg. På det tidspunkt havde vi ikke nedskrevet så mange rettigheder. Det var altså i Søværnet, jeg mødte de mest medgørlige og forstående ledere.

Fra gaden og ind

Når Ejner Klausen kalder daværende kontoransatte i Staten for en broget forsamling, er det fordi, folk blev ansat uanset kvalifikationer og på de mest tilfældige måder. Der var også en del nepotisme.

Han fortæller historien om landmanden, der kom ind i Valutakontoret for at få nogle oplysninger vedrørende import af kunstgødning:

- Han stod og så lidt søgende ud, da en travl mand kom forbi og sagde: "Hvad står du der og glør for? Gå ind og bestil noget". Landmanden fik en bunke papirer, satte sig ved et bord, og gjorde som de andre. Da navnene på dem, der skulle på overarbejde, blev noteret senere på dagen, var landmanden med. To år efter var han chef for en stor afdeling.

1940 Det er lidt usikkert, om 1940 er året, hvor dette vidunderlige billede blev taget af morgengymnastik på Postgirokontoret ledsaget af harmonikamusik over byens tage.

Og han fortæller historien om en sporvognskonduktør, hvis syn havde taget skade, så han ikke kunne se at klippe omstillingsbilletterne. Han blev overassistent efter et halvt år.

Sådan kan Ejner Klausen blive ved.

HK'er på gulvet

- Mit HK-arbejde har altid været på arbejdspladsen. Nærdemokratiet om man vil.

Jeg startede som kontingentopkræver i Vareforsyningen. Da jeg holdt op i 1946, var HK's målgruppe indenfor mit område 100 pct. organiseret. Det skyldtes nu ikke mine agitatoriske evner. Befrielsen i 1945 førte til den store forbrødring, og selv de sidste stejle modstandere bad selv om lov til at være med, fortæller Ejner Klausen.

Årene fra 1970 til 1983 var Ejner Klausens rigtige aktive HK år. I Søværnets Materielkommando var Ejner Klausen i mange år medlem af det lokale og fælles Samarbejdsudvalg og af Sikkerhedsudvalget. Han var bestyrelsesmedlem i HK-klubben på Holmen, hvor han var næstformand i seks år, og han var tillidsmand for Materielkommandoen.

HK-klubben havde i en periode ca. 300 medlemmer. Der skete en forrygende positiv udvikling på arbejdspladsen og i HK i de år. Den offentlige sektor blev udvidet med mange nye ansættelser.

- Vi fik bedre løn- og arbejdsforhold og sikkerheds-

Ejner Klausen var bestyrelsesmedlem i HK-klubben på Holmen, hvor han var næstformand i seks år, og han var tillidsmand for Materielkommandoen. (Kurt Johansen)

regler. Og omgangsformerne blev mere behagelige.

På minussiden nævner Ejner Klausen det første ansættelsesstop i 1975.

- Vi skulle indskrænke i personalet og forhandle såkaldt 'frivillig afgang', det var trist, husker jeg.

Den teknologiske udvikling, syntes han, var en blandet fornøjelse:

- Der var arbejdsmæssige store fordele med den ny EDB teknik, som jeg selv kan blive misundelig over, at jeg aldrig fik lært. Men det kostede jo også på personalesiden, siger han.

I dag er statsansatte HK'ere bedre uddannet, og det glæder Ejner Klausen sig over.

- Forsamlingen er knap så broget nu.

1940 Så er vi på besøg i kantinen på Postgirokontoret det år, Danmark blev besat af Tyskland.

Turbulente år

Inge Mortensen, Statskontorafdelingens første kvindelige formand: „Det var ikke altid lige morsomt at være banebryder“.

Kampvalg, kommunisthetz og diktatoriske ledelsesformer prægede Statskontorafdelingen fra stiftelsen - alligevel var forholdene så stabile, at det er den afdeling i HK København, der har haft færrest formænd.

Studerterforeningen lagde lokaler til, da Statskontorafdelingen blev stiftet den 12. oktober 1937. Forbundets forretningsfører, Gustav Pedersen, ledede mødet. Han indskærpede de fremmødte nødvendigheden af at samle Statens kontormedhjælpere i en afdeling, hvis man skulle gøre sig noget håb om at få de dårlige lønforhold forbedret. HK havde på det tidspunkt ingen forhandlingsret - den blev varetaget af "Guldsnorene", der repræsenterede Statens samlede kontorpersonale uanset hvor i hierarkiet, de var ansat. Gustav Pedersen var rigsdagsmand og blev senere formand for Folketinget.

Tillid til Melchior

Formandsvalget stod mellem Otto Melchior og Poul Chr. Jensen - sidstnævnte blev valgt med 83 stemmer mod Melchiors 69.

Den nyoprettede afdeling havde 517 medlemmer. Langt den største arbejdsplads var Valutacentralen med 255 medlemmer, derefter fulgte Statsbanerne med 68, Sygekassedirektoratet med 58, Holmen med 47, Dommer- og Politikontorerne med 38, Postvæsenet med 13, Invalideforsikringsretten med 10, diverse kontorer med 22 og Radiofonien med seks medlemmer.

Allerede året efter blev der valgt ny formand. Otto Melchior slog denne gang Poul Chr. Jensen. Det faldt ikke i god jord, fordi Melchior var erklæret kommunist. På generalforsamlingen i 1939 foreslog Johannes Christensen, at forsamlingen

skulle vælge V. Bech, som han karakteriserede som en meget dygtig forhandler. Men den egentlige begrundelse var, at han fandt det uheldigt, at Melchior optrådte som politiker for DKP - og samtidig var formand for statsafdelingen. V. Bech fik efter en stærkt politisk betonet diskussion 92 stemmer - og tabte dermed overvældende til Otto Melchior, der fik 145.

I 1941 blev Otto Melchior arresteret af dansk politi - som hundredvis af andre kommunister og interneret i Horserød Lejren. Frederik Broholm blev konstitueret som formand. Det skulle vise sig at blive til en lang "regeringsperiode".

Melchior vendte aldrig tilbage. Han blev sendt til koncentrationslejren Stutthof, hvor han døde af tyfus.

Streng men dygtig

Broholm sad som formand til november 1965, hvor han fratrådte p.g.a. alder og sygdom. Han karakteriseres af sine samtidige som en meget dygtig - måske den dygtigste - formand. Men han var også kolerisk og nærmest diktatorisk i sin ledelsesform. Også Broholm skulle imidlertid mærke snerten af kampen i fagbevægelsen mellem kommunister og socialdemokrater. Nu afdøde Egil Ammentrop - aktiv i HK STAT København i et langt liv til sin død - beskriver forholdet i afdelingens 50 års jubilæumsskrift. Ammentrop nævner, at der kun

én gang i Broholms periode var "oprør". Det var i 1948, hvor formanden og bestyrelsen blev beskyldt for at være kommunister: „(...) og det var for bestyrelsens vedkommende rigtigt. Broholm var ikke medlem, men vel sympatisør. De politiske forhold blev jo i høj grad præget af Tjekkoslovakiet på dette tidspunkt og af kommunisternes ret stærke position i dele af fagbevægelsen. Dette var jo et resultat af Socialdemokratiets og fagbevægelsens ikke altid glørværdige politik under krigen, og det tabte skulle genvindes.“

Ammentrop beskriver det som et enormt slagsmål med

generalforsamlingen over flere dage. Broholm og bestyrelsen vandt "slaget" - men Broholm blev efter Ammentrops opfattelse præget af det: „og så oprør alle vegne, som skulle kvæles i starten. Dette var vel en af grundene til den meget stramme disciplin, som varede hele hans formandsperiode.“

Afdelingens første formand, P. Chr. Jensen blev igen formand, da Broholm gik af.

Første kvinde

Inge Mortensen blev afdelingens første kvindelige formand, da hun i 1976 efterfulgte P. Chr. Jensen. Inge Mortensen giver selv en beskrivelse af den fornøjelse i 50 års jubilæumsskriftet:

„Da jeg i 1976 afløste Poul Chr. Jensen på formandsposten, var jeg ikke alene den første kvindelige formand i Statskontorafdelingen, men også den første kvindelige, fastlønnede, fuldtidsbeskæftigede formand i HK København. Det var ikke altid lige morsomt at være banebryder - egentligt uden at tænke over det - men jeg blev i hvert fald psykisk stærk af at være ene kvinde blandt lutter mænd, der helst havde set denne situation opretholdt“.

Således jævnedes hun for andre "den stenede vej". Det fik den næste kvindelige formand, Karin Ottesen, glæde af, da hun overtog posten i 1994.

Afdelingen blev stiftet 1937 (Statskontorafdelingen)

FORMÆND GENNEM TIDERNE:
1937 - 38:..... Poul Chr. Jensen
1938 - 41:..... Otto Melchior
1941 - 65:..... F. Broholm
1965 - 76:..... Poul Chr. Jensen
1976 - 94:..... Inge Mortensen
1994 - :..... Karin Ottesen

Poul Chr. Jensen

F. Broholm

Industriforbund er vejen frem

Når man en tidlig morgen, hvor man dårlig nok har fået gnedet søvnen ud af øjnene, bliver stillet overfor kravet: "Nu skal du være visionær" - så vil de fleste nok vågne. Det gjorde jeg også.

AF KARIN OTTESEN,
FORMAND FOR AFD. 10

Anledningen til "visionerne" er dette festskrift, der er udgivet for at markere HK Københavns 100 års jubilæum.

Af de 100 år, der er gået, siden HK København blev stiftet, har HK/STAT København eksi-

steret i 60 år. Det markerer vi den 12. oktober 1997.

Hvordan vil fremtiden for HK/STAT Københavns medlemmer forme sig i samarbejde med HK København? Jeg vil tildele mig at bruge et citat af Storm P.: "Det er svært at spå - især om fremtiden". Jeg vil dog komme med et forsigtigt bud.

Når tiden er inde

I HK har vi gentagne gange bekræftet hinanden i, at vi går ind for tanken om industriforbund, hvilket vil sige én virksomhed (Staten), ét forbund.

Et forbund for alle statsansatte vil være den rigtige beslutning at tage for medlemmerne.

Det vil gøre hverdagen lettere, og det vil kunne løse faggrænseproblemerne, når alle står i samme forbund.

Men at stifte et nyt forbund er ikke noget, der sker fra den ene dag til den anden. Det er muligt, at vi skal finde en samarbejdsform med interesserede foreninger/forbund. Når vi har defineret målgruppen, og det rigtige tidspunkt er til stede, skal vi træffe beslutningen.

Det skal være mit ønske for fremtiden, set i et overordnet perspektiv.

God sparring partner

For HK/STAT København - set i et lidt kortere perspektiv - skal vi være gearet til at være sparring partner for tillids- og sikkerhedsrepræsentanterne.

Vi skal kunne forudse, hvilke kurser og uddannelser medlemmerne vil få behov for, og vi skal være parat med tilbud.

Derudover skal vi oprette

netværk for tillids- og sikkerhedsrepræsentanterne, når der opstår et behov. Vi skal fungere som konsulenter, men samtidig skal vi også være de professionelle i alle faglige sager.

Vi skal være klar til at gear vores organisation til de krav, medlemmerne stiller samt til det, vi kan se, fremtiden vil bringe.

Det er mine ønsker til fremtiden, og hermed vil jeg ønske os alle til lykke med de 100 år.

Medlemsudvikling:

ÅR	ANTAL MEDLEMMER
1937:	512
1947:	3.240
1957:	3.505
1967:	7.464
1977:	12.605
1987:	19.518
1996 (dec.):	18.535

Krig på kniven

Den historiske og traditionelle kamp mellem socialdemokrater og venstrefløjen - typisk kommunisterne - blev Statskontorafdelingen heller ikke forskånet for.

I Inge Mortensens formandsperiode var samarbejdet i bestyrelsen på et tidspunkt meget anspændt mellem socialdemo-

kraterne og venstrefløjen. Bestyrelsesmøderne gik som regel med at behandle forrige referat ... for at dementere, hvad der stod.

Uromagerne fik opbakning

I 1981 blev det for meget for Inge Mortensen, der på et bestyrelsesmøde proklamerede, at hun ville indkalde til en ekstra-

ordinær generalforsamling, hvis nogle personer fra fagoppositionen ikke trak sig ud af bestyrelsen. Formanden mente, at disse medlemmer af bestyrelsen havde optrådt illoyalt i forbindelse med overenskomstforhandlingerne i 1981.

Den ekstraordinære generalforsamling i K.B. Hallen blev et tilløbsstykke. Næsten 1.400

medlemmer var mødt frem for at blande sig i "slagsmålet" ... og der blev talt med endog meget store bogstaver den aften. De socialdemokratiske medlemmer af bestyrelsen fik sig nogle drøje hug og opnåede den stik modsatte reaktion fra medlemmerne end tilsigtet.

Daværende bestyrelsesmedlem, Erik Schlüter, mindes episoden i afdelingens 50 års jubilæumsskrift. Han beskriver, at resultatet blev, at de personer fra venstrefløjen - der var de formastelige: „(...) set med vore øjne, kom ind i bestyrelsen med stort flertal, vi øvrige måtte se os hensat til de øvrige pladser, men havde af forsamlingen fået at vide, at nu mente man, at det var nok. Vi behagede at opføre os ordentligt og arbejde for det, vi var valgt til, nemlig at varetage medlemmernes interesser og ikke vores egen lille andegård.“

Afdeling 12

AF NIELS BUCH,
FORMAND FOR AFD. 12

Underligt er det at skulle skrive om en udvikling i Afdeling 12, som man kun kender fra 17. maj 1988. Nu er det ikke, fordi Afdeling 12 blev stiftet denne dag, men fordi de private faglige afdelinger blev lagt totalt om.

Den overvejende del af Afdeling 12's medlemmer kommer

fra Kontorafdelingen og blev så slået sammen med klinikassistenterne, der oprindeligt kom fra den daværende centralafdeling, og endelig kom hele speditiøns- og transportområdet til.

I arbejdet med den nye opdeling af HK København var det blevet beregnet, at Afdeling 12 ville få en størrelse på ca. 11.000

medlemmer, men det viste sig, at vi ved udgangen af 1988 var 13.479. Og ved udgangen af 1996 var vi 20.284 medlemmer.

Så det må siges, at der har været en rivende udvikling fra 1988 til 1996, hvilket uden tvivl skyldes, at servicebranchen er den branche, hvor der er størst vækst både nu og i fremtiden.

Afdeling 12 har kendetegnet sig ved, at vi ikke altid har været enige med dem på "bjerget", naturligvis har det givet os skrammer gennem tiden. Men som vi siger: hellere holde fast i sine holdninger end at skulle blive enige for enhver pris. Husk på, et flag er smukkeste i modvind - og det samme gælder os.

I et moderne og elektronisk samfund er det mere end svært at skulle se i en krystalkugle og spå om fremtiden. Det kunne man i gamle dage. Derfor kan det at spå om fremtiden kun blive det rene og skære gætteværk, og skal tages som sådan.

Men dem, der ikke vover noget, vinder heller ikke noget.

København og omegn, det vi

Kære Lisbeth

Allerførst til lykke med valget som tillidsrepræsentant. Til lykke til dig selv, men også til lykke til afdelingen, der med dig har sikret sig en frontløber med gode faglige kvalifikationer og de bedste menneskelige egenskaber.

Den første spire til vores afdeling blev sået i juli 1916, helt præcis den 26. Chr. Smerup blev formand, og Vestergaard blev valgt til bestyrelsen for den nystiftet forening "Forsikrings Afdelingen".

Det var ikke en begivenhed, der i sig selv rystede samfundet. Det rystede nok endda midt under første verdenskrig fra 1914 til 1918. Vel stod Danmark udenfor som neutral; men idio-

tien og slagteriet satte sine spor overalt. Også her i Puslingelandet blev fattigdommen og de umenneskelige vilkår hverdag.

Vestergaard, Petersen og Nielsen afløste hinanden i hurtig rækkefølge: 1917, 1918 og 1919.

Der skete noget, og det sled. Der skete også noget med europakortet. Små lande på den rigtige side voksede. Store lande på den forkerte side blev mindre. Zarriget faldt, og en union af Sovjetter så dagens lys hele vejen fra Ladoga til Vladivostok.

Midt i Nielsens regeringstid blev forsikringsfolkenes virkeområde også udvidet. En del af det gamle land vendte ved genforeningen i 1920 hjem.

1920'erne og '30erne var en

besynderlig og turbulent periode. Alt blev sat i gang og intet gjort færdigt i det internationale samfund.

Stauning dannede sin første regering i 1922, og i 1923 blev Henry Blach valgt som formand for afdelingen. Han blev faktisk i førertrøjen lige til 1958!

V.A.T.S. lyder nærmest som et Whisky-mærke. Men det er det ikke.

Det står for "Vejere, Afskrivere, Toldere og Speditører". Igen en ny afdeling, der blev stiftet i 1925. Den første formand var Carl Hansen. Også her var der i de første år en rask udskiftning på pladsen som førerhund.

Digteren Oskar Hansen var i gang med at finde sin plads i den kongerække af poeter, der formåede at give harmen mund og mæle.

Hvad Skjoldborg og Åkjær var for husmænd og fattigfolk på landet, blev Oskar for industrialismens proletariet.

Harmen havde de fælles. Idéerne lå tæt, men Oskar gjorde dem sangbare og skabte derved det protein, der satte bevægelses stofskifte i vejret.

Vejere og Afskrivere findes ikke mere. Toldere hører til i en helt anden organisation. Tilbage er Speditører.

Den sidste formand for "den rene speditørafdeling" var

Gert Petersen, der sad lige til den store tilretning i 1988, i alt 28 år.

Og nu hedder den Afdeling 12 og er en væsentlig del af servicesektoren. Nu samler den ikke bare Speditører og andre truede arter, men også trafik, turis-

i daglig tale kalder Storkøbenhavn, er inde i en rivende udvikling, specielt i forbindelse med etableringen af Øresundsbroen, der giver Danmark Skåne, Halland og Blekinge tilbage, forstået på den måde at der bliver et endnu større arbejdsmarked i den nye region - Øresundsregionen.

Derfor er det meget forudseende, at Københavns Kommune med overborgmesteren i spidsen har taget initiativ til en Ørestad, hvor der både skal være ny og spændende beboelse, serviceerhverv og ikke-forurenende industri.

Lykkes det for politikerne i Storkøbenhavn, i samarbejde med fagbevægelsen, at gøre København til en ny metropol, er der ingen tvivl om, at der vil komme mange job inden for serviceerhvervene.

En anden tendens, som vi har set, er, at flere og flere af de tidligere offentlige arbejdspladser får status som selvstændige aktieselskaber, hvor målsætningen er, at aktierne skal sælges,

således at disse arbejdsområder for manges vedkommende vil komme ind under serviceerhvervene og dermed blive en del af Afdeling 12.

Med den vækst, der her er skitseret, skal der naturligvis gøres et stort stykke traditionelt arbejde for at få organiseret de mennesker, der kommer på de nye arbejdspladser og efterfølgende få skabt gode og trygge arbejdsforhold.

For at skabe det, hjælper det ikke noget at fare frem med bål og brand. Det er et våben, der hører fortiden til. I dag handler det om at få en god og fornuftig dialog med arbejdsgiverne for derigennem at skabe gode og trygge arbejdsforhold, der indeholder uddannelse af medarbejderne, så de altid kan følge med i den rivende udvikling, som fortsat vil være i et moderne samfund.

Derfor siger fremtiden dialog og uddannelse, som de vigtigste faktorer, og det kan kun skabes i et konstruktivt samarbejde mellem fagforeningen og arbejdsge-

me og liberale erhverv som lægesekretærer, klinikassistenter, advokat- og revisionsansatte, ejendomsmæglere og "ju næm it", (you name it), som det hedder på nudansk.

Ret beset er det godt gået, at udvikle organisationen, der i sin tid startede med nogle få dusin medlemmer og et par ildsjæle, til en moderne serviceorganisation med 20.000 medlemmer.

Fra den store omorganisering i 1988 har Niels Buch haft ansvaret for at løbe de nye tider i gang: Ændrede strukturer i såvel HK København som i Forbundet - og organisering af medlemmer fra faggrupper der knapt eksisterede, da han takkede af i lufthavnen for at starte som faglig sekretær. Mon han også sidder i 28 år? (2010!).

I Danmark har der været en grundfæstet tro på, at med omtanke og hårdt arbejde kan tingene stadig gøres bedre.

Det var en tro, der bar igennem, da den lille lokale afdeling skulle gøres stærkere. Da samarbejdet med andre afdelinger skulle udvikles, da afdelingerne, hver for sig og i fællesskab med andre faggrupper, gjorde Fællesorganisationerne stærke, så vi også fik indflydelse i vore kommuner, og sammen fik opbygget vort samfund.

Vi fik ferielov og ferieorganisation. Læse- og diskussionsklubber blev til et oplysningsforbund. Som forbrugere fik vi udviklet vores Kooperation osv. osv.

Tiderne ændrede sig, og vi ændrede dem også selv ved at være med. Vores stærke våben var fællesskabet, udviklet i loyal uenighed om delmål og aktuelle midler, men båret af menneskelige kvaliteter.

Du har nok aldrig læst "White Colour". En væsentlig bog fra slutningen af '50erne om op-

bruddet i de nye og voksende funktionærgrupper.

Den var godt nok baseret på det amerikanske arbejdsmarked, men havde den været baseret på det danske, havde den vel heddet "Flipproletarer" og "De sorte", som vi ukærligt omtalte hinanden. Den påviste netop det, der skete også i HK. Det store medlemsboom i 60'erne og de kolossale krav til den fælles evne til omstilling. Definition af nye opgaver på grund af helt nye funktioner og specialer udviklet i lyset af idéen om - og de tekniske forudsætninger for - "Service-samfundet".

Her er jeg helt enig med dig, Lisbeth. De menneskelige egenskaber alene kunne ikke klare den opgave. Der krævedes også indsigt og beslutningsdygtighed, altså faglige kvalifikationer.

Tror du vi er tilstrækkelig fordomsfri og beslutningsdygtige til at følge med?

Ikke for Afdeling 12's skyld, men for de konkrete kolleger af kød og blod, der er på den enkelte virksomhed med et konstant og konstant behov for at have et korrektiv til hverdagens situationer? Ret og rimelighed, råd og vejledning, en bisidder hvor dette er fornødent, iblandt en skulder når det bare er for meget. Inspirationen til at ville selv og hjælpen til at kunne?

Det var turbulente tider dengang, men man var kreative og slidstærke og fandt veje. Det er også turbulente tider nu, men der findes veje, hvis vi har viljen. Den vilje hvis smukkeste blomster blev plantet med faglig kompetence og gødet med personlige egenskaber.

Held og lykke og fortsat god kamp.

Din ven Orla.

Mange navne

Afdeling 12's historie kan virke noget broget, idet alene navnet er noget, der blev opfundet. Da alle afdelinger i København skulle overgå til edb, skulle hver enkelt afdeling have et nummer, og deraf stammer navnet Afdeling 12.

Ser man helt tilbage til, da HK København blev stiftet den 1. august 1897, var alle medlemmer organiseret i den samme afdeling. Men allerede i 1899 blev de kontoransatte enige om at danne deres egen fagforening, der blev kaldt Kontor-medhjælperafdelingen.

Allerede i 1916 fandt de medlemmer, der arbejdede indenfor forsikringsbranchen, det betimeligt, at danne deres egen fagforening, der hovedsageligt bestod af medlemmer, som var beskæftigede i de kooperative firmaer ALKA og daværende MLU.

MLU blev i 1969 fusioneret med Topsikring, og dermed var der kun ALKA tilbage i forsikringsafdelingen, hvilket var en uholdbar situation, og medlemmerne tog da også konsekvensen heraf ved i 1974 at beslutte at vende tilbage til Kontorafdelingen.

I 1925 fandt medlemmerne, der var beskæftiget som vejere, afskrivere, toldere og speditører, at de burde danne deres egen afdeling - VATS - så de bedre kunne få varetaget deres egne, specielle interesser.

Fra midten af '30'erne kom der rigtig gang i organiseringen, da afdelingen arbejdede for at ændre arbejdstiderne og for

at få indført weekendfri. Medlemmerne, man organiserede dengang, arbejdede hovedsageligt på søfronten i Frihavnen og den gamle havn og på alle tider af døgnet og i al slags vejr. Arbejdsforhold som man ikke vil le byde nogle i dag.

Tiderne ændrede sig, og toldbetjente og vejere forsvandt som gruppe, og afdelingen ændrede derfor i 1976 navn til Speditionsafdelingen.

De gamle afdelinger VATS og Spedition har ihærdigt arbejdet for, at overenskomstresultater skulle sendes til urafstemning blandt medlemmerne, således at det ikke var HK's hovedbestyrelse, der skulle bestemme, om et resultat skulle vedtages eller forkastes, men at det var medlemmerne selv, som afgjorde dette.

Derfor blev der stillet forslag om urafstemning på forbundets kongresser i 1965, 1969, 1973 og 1977, og sidste gang forslaget blev stillet, blev det vedtaget med 357 stemmer for og 236 stemmer imod.

Uddannelse har altid stået afdelingen nært, uanset hvad afdelingen har heddet. I dag er der ikke den branche, som er organiseret i Afdeling 12, hvor der ikke bliver arrangeret kurser, så medlemmerne hele tiden

kryds og tværs i afdelingerne i forhold til den vedtagne sektor-opdeling.

Derfor blev der udarbejdet en plan for, hvordan man kunne omstrukturere alle de private afdelinger. Det betød, at den daværende Speditionsafdeling blev lagt sammen med 2/3 af Kontorafdelingens medlemmer, og at de privatansatte klinik-assistenter blev flyttet fra Centralafdelingen til det, der i dag hedder Afdeling 12.

Omstruktureringen fandt for Afdeling 12's vedkommende sted på en ekstraordinær generalforsamling den 17. maj 1988, hvor daværende formand for Speditionsafdelingen gennem 28 år, Gert Petersen, takkede af, og medlemmerne valgte Niels Buch som ny formand. Han havde tidligere været næstformand for Kontorafdelingen, hvor 2/3 af medlemmerne i Afdeling 12 kom fra.

Afdelingen med de mange navne og mange forskelligartede medlemsgrupper gik dermed ind i en ny æra.

kan følge med udviklingen på netop deres arbejdsområde.

Arbejdet med at få overenskomstdækket det store faglige område, som Afdeling 12 dækker, er, og har altid været, en af mærkesagerne.

Og hvem husker ikke i 1977, da der var en 20 dage lang konflikt mod Conair, som Simon Spies ejede, for at få oprettet overenskomst. Overenskomsten kom i hus, men først da hele fagbevægelsen og internationale samarbejdspartnere var blevet mobiliseret, måtte firmaet strække våben og indgå en afta-

le - for det måtte ikke hedde overenskomst. Dette blev dog ændret fra aftale til overenskomst allerede i 1979.

I 1988 skulle de private afdelinger i HK København omstruktureres som følge af, at en ekstraordinær kongres i forbundet i 1987 havde besluttet, at der skulle være fem sektorer indenfor følgende områder: Stat, Kommune, Industri, Handel og Service.

HK København var dengang på det private område en stor blandet landhandel, hvor medlemmerne var organiseret på

Kramer & Sørensen:

Optimismen er vendt tilbage

**Et godt og konstruktivt samarbejde - og et lyst syn på Københavns fremtid.
Det er overborgmester Jens Kramer og HK Københavns formand, Ib Sørensen,
enige om. De tror begge, at Ørestaden vil betyde et opsving for byen og
endnu flere nye arbejdspladser.**

100 år er selvfølgelig ingen alder. Få stenkast fra HK Københavns bygninger residerer en mand over en by, der har omkring 1.000 år bag sig. Manden er overborgmester Jens Kramer og byen er København, der første gang omtales som "Havn" i 1000-tallet. Absalon opfører i 1167 en borg på det nuværende Slotsholmen, og under Cristof-fer III af Bayern (1416-48) bliver København landets hovedstad ... og det har den så mænd været siden.

Københavns Kommunes udvikling er i mere end én forstand vigtig for HK Københavns medlemmer. Mange bor i byen, og den har en væsentlig indflydelse på deres tilværelse. Og som arbejdsplads er kommunen heller ikke ligegyldig -

ikke mindre end 45.000 mennesker tjener til det daglige brød som kommunalt ansatte i landets hovedstad.

Overborgmester Jens Kramer vil derfor også sige til lykke til HK København med de 100 år. Det sker på Rådhuset - Nyrops imponerende bygningsværk fra århundredeskiftet. Der er dækket op med kaffekopper på det smukke - men egentlig ikke ret store - borgmesterkontor.

Skæbnefællesskab

Over for HK Københavns formand, Ib Sørensen, understreger Kramer sin glæde over, at byen er vært for stort set alle landets fagforbund:

- Det har stor betydning, at der er et skæbnefællesskab mellem by og fagbevægelse, siger overborgmesteren med henvis-

ning til, at det var her, det startede ... både at byen blev grundlagt og voksede sig stor - og her, at arbejderbevægelse og fagbevægelse blev undfanget og født.

- Det har ikke mindst betydning i en tid, hvor der er kræfter, der siger, at det handler om at gøre op med velfærdssamfundet. Det giver en særlig forpligtelse for den bevægelse - der selv har skabt velfærdssamfundet - til også at være drivkraften i fornyelsen af velfærdssamfundet.

"Forandringens parathed" er et nøglebegreb i denne tid. Folk vil godt forandringen ... at samfundet ikke står stille. Men det helt afgørende er, at der er tryk i den forandringsproces. Og her har fagbevægelsen stor betydning, siger Jens Kramer.

-Hvordan er Københavns Kommune så som arbejdsgiver,

HK Københavns formand og byens overborgmester er enige om, at udviklingen er vendt: "Optimismen er kommet tilbage til København". (Nina Lemvig Møller)

Ib? Nu har I 100 års erfaring?

- HK København har altid haft et fortrinligt samarbejde med Københavns Kommune. Selvfølgelig har der været problemer, men vi har altid kunnet diskutere problemerne - og vi har også fundet fornuftige løsninger.

Og jeg synes selvfølgelig også, at forbundene skal være placeret ét sted - alene af hensyn til samarbejdet - og det kan naturligvis kun være i København, hvor man også har de tætte forbindelser og den korte vej til Christiansborg, når man skal prøve at få noget politisk igen-nem, siger Ib Sørensen.

Konstruktivt med- og modspil

- Et godt samarbejde ... er der ingen knaster ... har der ikke været nogle større konflikter?

- Selvfølgelig er der da knaster, bryder Kramer ind.

- Det er der da i ethvert samarbejde. - Men det afgørende er, at der mellem København og HK København er et konstruktivt med- og modspil. Her er der jo også et skæbnefællesskab ved at drive en stor servicevirksomhed, som kommunen som virksomhed jo er. Her skal vi sikre, at der hele tiden er den nødvendige fornyelse og en veluddannet personalestab. Og især på HK-områderne er der - har der været, og vil der være - tale om forandringer, der er større end inden for mange andre fag.

- I en tid, hvor fornyelsen går meget stærkt, kan vi ikke gennemføre denne udvikling, hvis det ikke sker i et tæt samarbejde med personale og organisationer. De kommunale arbejdspladser er ikke statiske ... de vil udvikle sig voldsomt, hvor medarbejderudvikling, uddannelse og personalepolitik vil være i centrum.

Vores politisk vedtagne personalepolitik har klare signaler om en dynamisk udviklende arbejdsplads. Selvfølgelig er der

ting, der ikke er, som de skal være. Vi prøver at rette det. Det gælder sygefravær som et problem ... og det gælder andre af de konkrete ting, som vi arbejder med: at det handler ikke om at jage syge medarbejdere. Det handler om at få bugt med de arbejdspladsfaktorer, der er årsag til højt sygefravær. Det er også et ledelsesansvar ... det er ikke ledernes skyld, hvis der er for meget sygefravær, men det er ledernes ansvar, at der er betingelser, der kan nedbringe sygefraværet. Og det er selvfølgelig også et politisk ansvar. Derfor er det naturligvis heller ikke ligegyldigt, hvem der sidder som politisk ledelse for en stor "virksomhed" som Københavns Kommune, udtaler Jens Kramer.

- Jeg forhandler ikke selv overenskomster med København. Men jeg ved fra formanden for HK Kommunal København, John Lund Larsen, at der er et meget godt og konstruktivt samarbejde, hvor man altid finder løsninger på de problemer, der måtte være, bryder Ib Sørensen ind igen.

Udviklingen vendt

Begge de herrer ser rige muligheder for nye arbejdspladser i

København. Kramer gør opmærksom på, at mange af de problemer, som kommunen i årevis har kæmpet med, er løst.

- Udviklingen er vendt. Tallene er kommet på Københavns side. Ledigheden falder; der er kommet flere københavnere; der er hold på økonomien. Vi vil i 1998 være i stand til at holde skatten i ro, nedbringe gælden og samtidig lave forbedringer på en række centrale områder. Og det er ikke valggas, fordi der er kommunevalg til efteråret, understreger overborgmesteren.

Kramer henviser til synet af de mange kraner over København, den nye metro, de største investeringer i den kollektive trafik i årtier, omfattende byfornyelsesprojekter, opbygningen af Ørestaden.

- Det bliver en bedre by for de mennesker, der bor her - eller vælger at flytte til København. Vi ønsker at gøre meget for børnefamilierne. Derfor sætter vi meget på bedre boliger, bedre daginstitutioner - hvor vi gør meget for pladsgarantien - og på bedre skoler, hvor der sker en voldsom udbygning af edb-udstyret.

Jens Kramer lover også, at

1997 Ib Sørensen, formand for HK København, fejres i anledning af sit faglige 25 års jubilæum. Forbundsformand, John Dahl, har en kammeratlig hånd på Ibs skulder, mens forhenværende forbundsformand Jørgen Eiberg hygger sig. Ib Sørensen afløste Eiberg som formand for HK København, da Eiberg på en ekstraordinær kongres i 1979 blev valgt som forbundsformand efter Max Harvøe. Max Harvøe overtog kassererposten i LO. (Mikael Hjuler)

det bliver en renere by og en pænere by. Det er der sikkert mange, der glæder sig til - især på bro-kvartererne.

Optimist

Ib Sørensen er selv vendt tilbage til byen efter at have boet flere år på "landet" syd for København.

- Og i HK København har det stor betydning for medlemmerne, at de har en god by at leve i. Derfor diskuterer vi også ofte udviklingen i Københavns

Kommune. Jeg synes også, det er positivt som tilflytter til København igen efter 17 år i Greve og Vallensbæk Kommuner, at man kan se, at der sker en utrolig masse ting. Det er positivt, at man har fået kranerne at se igen. Det betyder arbejdspladser for HK. Hvis boligerne så også bliver bragt i orden, betyder det også, at man kan bo i den kommune, man arbejder i. Og det betyder flere skattekrone til kommunen ... og det er der stort behov for.

- Altså bedre forhold for dine medlemmer ... også når de kommer hjem fra arbejde?

- Præcis ja. Det er jo en levende by, hvor der sker utrolig mange aktiviteter. Jeg er optimist med hensyn til Københavns fremtid. Jeg tror, at f.eks. Ørestaden vil skabe et magnetfelt på nordisk plan ... måske helt ned i Nordtyskland. Det er min klare opfattelse af den Ørestad, som vi har kæmpet for at få igennem i flere år. Derfor er det også helt naturligt for mig, at man fortsætter bystyret med socialdemokratisk ledelse.

Optimismen er kommet tilbage til København ... det er der ingen tvivl om, slutter Ib Sørensen snakken på overborgmesterens kontor.

Nordisk samarbejde

Fagbevægelsen er historisk og politisk international og solidarisk. Derfor er det internationale samarbejde også et vigtigt element i dansk fagbevægelses daglige arbejde. På tværs af landegrænser formulerer den internationale fagbevægelse fælles mål, som man nationalt og internationalt arbejder for.

I Danmark er det traditionelt LO og forbundene, der varetager dette arbejde på europæisk og globalt plan.

Men HK København deltager også selvstændigt i internationalt samarbejde. Det sker på nordisk plan, hvor HK København siden 1969 har samarbejdet med HK-organisationerne i

de øvrige skandinaviske hovedstæder.

Hvert år i juni mødes repræsentanter fra HK-afdelingerne i Oslo, Stockholm, Reykjavik, Helsingfors og København til en tre dages konference. Konferencerne holdes på skift i de respektive hovedstæder.

På disse konferencer sker der en gensidig orientering om den faglige og politiske situation i hovedstæderne. Og vi giver også hinanden en generel rapport om landenes aktuelle økonomiske og politiske situation.

Vi behandler også konkrete faglige problemstillinger såsom arbejdsløshed, overenskomstar-

bejde, uddannelse, koncernfagligt samarbejde, åbningstider i detailhandelen, erhvervslivets udvikling, ungdoms- og agitationsarbejde og andre spørgsmål af fælles interesse. Derudover besøger vi virksomheder, organisationer og offentlige institutioner i den by, der afholder konferencen.

Det er konstruktivt - og selvfølgelig også hyggeligt - at mødes med kollegerne fra de øvrige nordiske lande. Nok er vi forskellige i struktur og opbygning i relation til de faggrupper, vi organiserer - men alligevel er samarbejdet altid positivt og resultatgivende.

100 ÅR

HK København

1. 8. 1897 - 1. 8. 1997

